

НАЙ-ЩАСТЛИВИТЕ ХОРА

За автора: **Демос Шикарян** – калифорнийски млекуар, който е основател на Интернационалното Общение на бизнесмените, вярващи в Пълното Евангелие.

Чрез телевизия и радио, чрез въздушни операции на Благата вест и чрез 1700 отдела в целия свят, Общението достига до повече от милиард души всяка година, за да промени живота им чрез вестта за Христовата любов. Събитията, отразени в тази книга, са действителни случаи, обхващащи един период от около 100 години до наши дни.

На корицата: „Бог е реалност и когато Му позволим да се намеси в живота ни и да стане наш Господ – Той ни превръща в най-щастливите хора на тази нещастна планета. Американският вярващ християнин Демос Шикарян разкрива сърцето си пред нас, за да ни покаже: Какво значи реалната намеса на Бога в личния му живот, бизнес и служение. Когато преди много години прочетох тази книга (на руски език, тъй като това е първото издание на български език) останах поразен от две неща: От моето оскъдно познание за Божиата реална намеса в живота на човека и от невероятните житейски преживявания с Бога, които са в състояние да направят живота ни огърлица от щастие, радост, смисъл и благополучие във всички посоки на земния ни живот. Най-щастливите хора е най-точната характеристика на онези християни, които живеят чрез вяра, упование и пълно послушание в Божието ръководство, което трябва да стане реалност и в твоя живот. Най-щастливите хора обаче, отлично знаят, че и най-доброто от този живот не може да се сравнява с истината на Вечния живот, към който се стремят всички приели Исуса Христа като свой личен Спасител.

пастор Благовест Белев

Редактор: Благовест Белев, превод: Мария Христова, предпечатна подготовка: Димитричка Матеева, тираж: 5000, издава: „Мисия за християнска просвета в България“, 8600 Ямбол, ул. Чумерна 6, тел. 046 37385, факс 046 23226, първо издание: Май 1993 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. Вест от планината

- II. Съединената Пасифик Авеню
- III. Бомба с часовников механизъм
- IV. Човекът, който промени своите мисли
- V. Ръка, хваната за Небето
- VI. Холивудския бовл
- VII. Време на изпитание
- VIII. Клифтонската кафетерия
- IX. Крака на масата
- X. Светът започва да се обръща
- XI. Златна верига

Книгата пита:

Ще настъпи ли световно гонение на християните в наше време?

Как Бог подготвя Своята Църква за това изпитание?

Има ли Бог точен план за всеки човек на земята? какви условия трябва да изпълним, за да узнаем този план?

Тази книга предлага отговори:

За този, който е смутен...

Как Демос се научил да различава Божия глас от гласа на врага.

За тези, които правят грешки – ще прочетете как Бог изправя грешките, които едва ли не разрушили мечтите на Демос да организира Общение на християните-бизнесмени.

За тези, които се нуждаят от практическа помощ – ще прочетете как Бог изпрати купувач за предприятие, което „никой не искал”, когато Демос поставил Божието дело на първо място.

Тази книга разкрива великата тайна,

която трябва да знаем всички, и познали я веднъж, както пише Демос, „не е важно какво става в света”, НИЕ ЩЕ БЪДЕМ НАЙ-ЩАСТЛИВИТЕ ХОРА НА ЗЕМЯТА.

ВЕСТ ОТ ПЛАНИНАТА

Веднъж, през нощта, с моята жена Розалия преминавахме през Лос Анджелис по пътя за дома си. съвсем неочаквано у мен се появи желание да свърна от главната автострада и да мина покрай къщата, където някога е живял моя дядо Демос при пристигането си в Америка.

В нашето четиридесет и две годишно съжителство Роза беше свикнала с такива мои внезапни импулси и макар вече да беше един часа през нощта, тя не каза нито дума, когато свърнах от пътя и тръгнах за онази част на града, която се нарича Лос Анджелис Флетс. Квадратната измазана къща под номер 919 на Бостънската улица беше вече съборена. Ние поседяхме известно време в колата, гледайки наоколо новите градски постройки, заменили развалените къщи. След това аз обърнах колата и се отправих към автострадата. Мислите за моя дядо пътешестваха с мен в тази топла калифорнийска нощ. Аз знаех защо през нощта свърнах от пътя. Направих това заради пророчеството, което ние с Роза чухме в началото на тази вечер. Ние бяхме на събрание на бизнесмените,

вярващи в пълното Евангелие в град Бевърли Хилс, на което някой пророкува, уверявайки, че тези думи са от Бога, за идващото голямо преследване на християните във всички части на света, включително и в САЩ. Какво можем да кажем за подобно предсказание? Какво са направили моите деди с такава вест преди едно столетие? Същото пророчество било дадено тогава и всичко, което било предсказано се изпълнило в живота на моя дядо, моя баща и в моя живот, и ние се отнесохме изключително сериозно спрямо него.

Беше два часа през нощта, когато влязохме в двора на Довня. Светлината на луната не ме предразполагаше към сън. Аз обикновено късно си лягам, за неудоволствие на Роза, затова тя отиде да спи. Придвижих старото кресло до прозореца, седнах в дневната стая и в тъмнината позволих на моите мисли да отидат в далечното минало. Аз не познавах дядо Демос, тъй като той е починал преди моето раждане, но стотици пъти бях чувал разкази за него. Знаех всеки детайл в тези разкази. И сега, гледайки портокаловата градина, залята от сребрилата светлина на луната, ми се струваше, че виждам отдалечения като разстояние и време друг край на света. За арменец не е трудно да се увлече в мечти. Ние сме старозаветен народ. За нас минало и настояще са много силно преплетени в мислите ни и това, което се е случило столетия или хилядолетия назад, за нас е така реално, като че ли се е случило днес. Толкова често бях слушал описанието на малкото село Кара Кала, че не ми представляваше трудност мислено да го видя, разположено в скалистото подножие на Арарат. На тази планина, както е казано в Библията, се е спрял ковчег на Ной.

В моите мисли аз виждах каменните постройки: хамбари и навеси и едностайната къща, където е живял моят дядо Демос. В тази къща са се родили петте дъщери на дядо ми, но той нямал нито един син, което се е считало от арменците и от израилтяните за безславие. Представям си, как моят дядо е отивал в Молитвения дом със своите пет дъщери. Макар и болшинството от арменците да са по вероизповедание православни, дядо и много други в Кара Кала са били презвитериани. Аз мислено го виждам, вървящ надолу по улицата към Молитвения дом в тази особена неделя с високо вдигната глава, въпреки вътрешното преживяване.

Удивлява ме, че моят дядо, който се нуждаел от тази необикновена вест, не я приел бързо, макар че тя се проточвала към нас през планината около 50 години. Тази вест била пренесена от руснаците. Дядо ми обичал русите, но той бил достатъчно уравновесен, за да повярва в разказите за чудесата. Накрая русите дошли с керван покрити коли. Те били облечени подобно на нашите хора, в дълги ризи с високи яки, препасани с пояси и пискюли. Женените мъже били с бради.

Арменците не се затруднявали да разбират русите, тъй като болшинството от нашите хора говорели руски. Арменците слушали разказите на русите „за изливането на Святия Дух“, както обяснявали те, над стотици хиляди православни руски хора. Русите идвали с подаръци, с даровете на Духа, които те искали да споделят. Аз чувам моите баба и дядо да беседват до късно през нощта след едно от тези посещения. Допускам дядо да е казал, че всичко, което русите са казали, е според Писанието. Имам предвид изцеленията, които са в Библията, а също така и езиците, и пророчествата. Само една трудност има, че не е по арменски, което би било вярно и практически доказателство. А баба с натезало сърце може би е отговорила: „Ти знаеш, че ако говориш за пророчество и изцеление, то значи говориш за чудеса.“ „Да!“ „Ако по този начин получим Святия Дух, мислиш ли, че бихме могли да просим чудо?“ „Намекваш да просим син?“ Може би баба е заплакала. Определено зная, че в едно ясно майско утро на 1891 г. баба е плакала.

С течение на времето някои семейства, живеещи в Кара Кала, приели благата вест от руските петдесетни. Шурейт на дядо, Магардич Мушечан бил един от тях. Той бил кръстен със Святия Дух и често посещавала Шикерянови в тяхната ферма, беседвайки за намерената радост в живота му. В този особен ден, 25 май 1891 г., баба и другите жени с нея, в ъгъла на едностайната къща се занимавали с ръкоделие. Баба се опитвала да шие, но сълзите ѝ падали върху работата, лежаща на коленете ѝ. В другата страна на стаята, близо до прозореца, където било по-светло, седял Магардич Мушечан с отворена Библия на коленете и четял. Изведнъж Магардич затворил своята Библия, станал, преминал през стаята и застанал пред баба. Неговата гъста, черна брада се тресяла от вълнение. „Гулисар – казал Магардич, – Господ току що ми проговори!” Баба се изправила и казала: „Какво, Магардич?” „Той ми откри нещо за теб, Гулисар – казал Магардич, – точно след една година ще ти се роди син.” Когато дядо се върнал от полето, баба го посрещнала на прага с чудната пророческа вест. Доволен, искащ да вярва, но все пак скептично настроен, дядо нищо не казал. Той само се усмихнал, вдигнал рамене и отбелязал числото на календара. Изминали месеци и баба пак забременяла. През това време всички в Кара Кала знаели за пророчеството и с нетърпение очаквали неговото изпълнение. И точно година след пророчеството на 25 май 1892 г. баба родила момче. Това посещение от Святия Дух била нашата първа семейна опитност. Всички в Кара Кала се съгласили, че изборът на име на момчето е правилен. Нарекли го Исак, тъй като подобно на дългоочаквания син на Авраам, той бил син на обещание. Аз съм уверен, че дядо е бил много доволен и щастлив човек, когато отивал със своето семейство в Молитвения дом всяка неделя след раждането на Исак. Все пак, както всички арменци, той имал у себе си жилка на гордост. Дядо бил неотстъпчив и отказвал безусловно да приеме всичко, което преживял във връзка с обещанията на Бог, споменати в Библията. Може би си е мислел, че предсказанието на Магардич било само един удачен случай. Но един ден всичките му съмнения изчезнали веднъж завинаги. През 1900 година, когато Исак бил на осем години, а неговата по-малка сестра – на четири години, дошло известие, че стотина руски вярващи идват през планината с покрити каруци. Всички се зарадвали на гостите. Жителите на Кара Кала имали обичай при пристигането на гостите да устройват празник. Въпреки че дядо не се съгласявал напълно с проповедта на пълното Евангелие, което проповядвали русите, все пак считал тяхното посещение за слава Божия и настоявал празнуването да стане в равнината пред неговия дом.

Дядо се гордеел с отбраното си стадо. Като чул за идването на русите, той отишъл в стадото и избрал най-доброто и най-глъсто теле за гощавка на гостите. За съжаление, това отбрано теле след проверката се оказало с недостатък. То било сляпо с едното око. Какво да прави? Дядо знаел учението на Библията. Знаел, че в жертва на Бога не може да се принесе животно с недостатък. Нали така е казано в Левит 22:20 „**Никакво животно, което има порок не принасяйте, тъй като това не ще ви бъде прието.**” Каква дилема! В цялото стадо нямало друго равно по качество и тегло животно, за да нахрани стотина гости. Дядо погледнал около себе си, за да се увери, че никой не го вижда. Ами, ако заколи това теле и скрие главата? Решил да направи така. Завел сляпото теле в краварника, заклал го, а главата сложил в чувал и скрил в тъмния ъгъл под куп зърно. Тъкмо приключил своята работа с подготовката на месото и се раздало тракането на обоза, влизаш в Кара Кала. Каква приятна картина! Спускайки се по прашния път, идвал непознат керван, воден от впрегнати четворка петнисти коне. До кочияша на първата каруца седял строен, внушителен белобрад старец – водач и пророк на цялата група. Дядо

с малкия Исак излезли на пътя, за да приветстват гостите. По цялото селище започнала бърза подготовка за празника.

Младото и тлъсто теле вече се изпичало на шиш над горящи въглени. Тази вечер, омалели от очакване и глад, всички се събрали около дъсчените маси. Преди вечеря трябвало да се молят. Тези руски вярващи никога не считали, че се молят даже преди храна, ако не получат, както те казвали „помазание”. Те чакали пред Господа, докато според тях Духът дойде върху им. Вярвали, за учудване на дядо, че буквално чувстват слизането и присъствието на Святия Дух. И когато това се случило, вдигали ръце нагоре и започвали да скачат от радост. И този път, както винаги, русите очаквали помазанието на Духа. Незабавно, както се очаквало, един след друг започнали да подскачат. Всичко било наред. Скоро щяла да последва молитва над храната и по-нататъшното отпразнуване. За голямо учудване на моя дядо, старецът внезапно вдигнал нагоре ръка не за благословение, а за задържане на всичко. Като погледнал дядо със своя пронизващ поглед, високият белообраз старец станал от масата, без да каже нито дума. Очите на дядо внимателно го следвали, когато той преминал през двора и се отправил към обора. След няколко минути той се върнал. В своята ръка той държал чувала, който дядо скрил под купа зърно.

Дядо започнал да трепери от страх. Как може този човек да знае какво е направил? Никой не го беше видял. Русите още не били влезли в селото, когато той скрил главата. Сега старецът сложил отворения чувал пред дядо, за да видят всички главата с бялото петно на окото.

„Разбирате ли в какво се състои работата, брат Демос?” – попитал руснакът. „Разбирам – казал дядо развълнуван, – но как вие можете да знаете това?” „Бог ми откри – отговорил направо старецът. – Вие все още не вярвате, че Бог говори на Своите хора днес, както някога, в миналото. Духът ми даде това слово на знание, за да повярвате ти и твоето семейство. Вие се противяхте на силата на Духа. От днес вие вече няма да се противите.” Тази вечер пред своите съседи и гости дядо изповядал своята замислена лъжа. Със сълзи на очи, които обилно течели по неговото лице и брада, дядо поискал прошка. „Покажете ми – казал той на стареца, – как мога да се изпълня с Духа на Бога!” Моят дядо коленичил и старецът положил своите мазолести ръце на главата му.

Внезапно дядо започнал да се моли с радостна молитва, която нито той, нито някой от присъстващите разбирали. Русите наричали тази молитва „езици” и я приемали като знак за слизането на Святия Дух над говорещия. В тази вечер и моята баба била „кръстена в Духа”.

Това събитие станало начало на големи промени в нашето семейство и в живота на един писател от Кара Кала. Този човек бил известен по целия район като юноша-пророк, макар че по време на събитията с телешката глава, той бил на 58 години. Наричали го Ефим Герасимович Клубникин и имал забележително минало. Той бил руснак по произход от семейството на първите петдесетници, дошли иззад граници и заселили се на постоянно жителство в Кара Кала. От ранно детство Ефим проявявал дар на молитва, често пъти дълго постил и се молил с часове.

Всички в Кара Кала знаели, че когато Ефим бил на 11 години, той чул Божия глас в едно от молитвените си бдения. През това време той прекарал в молитва седем дни и нощи и видял видение. Това явление само по себе си било необикновено. Разбира се, както понякога мърморел дядо, всеки, който толкова дълго не е ял и пил, може да види видение. Но с какво Ефим е бил зает по време на тези седем дни, не е така леко да се обясни. Ефим не можел нито да чете, нито да пише. Седейки в своята малка къща в Кара Кала, той видял

пред себе си във видение чертежи с най-красив почерк. Като взел молив и хартия, той седем дни седял над грубата дъсчена маса, която семейството използвало за хранене и усърдно преписвал вида и формите на буквите и диаграмите, преминаващи пред неговите очи. Когато той завършил своите записки, те били показани на грамотните хора в село. Оказало се, че това неграмотно момче пишело по руски и че в тези записки имало някакви инструкции. Той записал, че в неопределено време в бъдеще всички християни в Кара Кала ги заплашва страшна опасност. Предсказал време за неизразими преживявания за целия окръг и брутално убийство на стотици и хиляди мъже, жени и деца. Ще дойде време, предупреждавал той, когато всички наоколо ще трябва да бягат даже зад морето. И макар в своя живот никога да не бил виждал учебник по география, юношата-пророк нарисувал карта, на която било обозначено къде точно християните трябва да бягат. За голямо учудване на възрастните, водата, точно показана на картата не била близко лежащото Черно море, Каспийско море или даже отдалеченото Средиземно море, а далечният Атлантически океан. Вън от всяко съмнение е, че земята от другата страна на океана, ясно показана на картата, било източното крайбрежие на САЩ. **„Но бежанците не трябва да се заселят там – гласяло пророчеството. – Те трябва да пътуват до западното крайбрежие на Новата земя. Там Бог ще ги благослови и те ще преуспяват и тяхното наследство ще бъде благословен народ.”**

Малко по-късно Ефим написал второ пророчество. Но всичко, което му било известно, било само това, че то е за по-далечно време, когато пак ще трябва да се спасяват с бягство. Ефим помолил своите родители да запечатат това пророчество в плик и повторил указанията, получени във видение за това време. Било му казано, че само бъдещият пророк, избран от Бог за тази работа, ще може да отвори плика, а той преждевременно ще умре. Мнозина от Кара Кала се отнесли с недоверие към малкото момче. Имало някаква неразгадана тайна около това „чудно“ писание. А може би той скришно се е научил да чете и пише, за да се пошегува с жителите на селото? Други обратно, убедили са се, че Ефим е пророк и неговите предсказания са правилни.

Всеки път, когато новини за политически безпорядък достигали до тези спокойни хълмове около планината Арарат, жителите отваряли пожълтелите от времето страници на пророчеството и пак ги четели. Трудностите между турските мюсюлмани и християните арменци достигали по това време до голямо напрежение. През август 1896 година, четири години преди случая на дядо с телето, турска тълпа заклала повече от шест хиляди арменци на улиците в Константинопол. Изминало много време, откакто било дадено пророчеството и Константинопол бил много далече от Кара Кала. Наистина, пророчествата в Библията са дадени десетки и стотици години преди изпълнението им. Мнозина в Кара Кала, в това число и моят дядо, вярвали, че пророческите дарове са се прекратили от времето на съставяне на Библията. Малко по-късно, в началото на XIX век, Ефим обявил, че се приближава времето за изпълнение на думите, които той написал 50 години преди това: „Трябва да се спасяваме в Америка. Всички, които останат тук, ще загинат.”

Семействата на някои петдесетници в Кара Кала започнали да стягат своята покъщнина, оставена им от прадедите от незапомнени времена. Ефим и неговото семейство били първи от числото на изселниците. Оставащите в Армения съпровождали с насмешка заминаващите. Скептично настроените и недоверчивите, включително и християните, не вярвали, че Бог може да даде такова детайлно предсказание за хората от съвременния век. Но тези опасения се оказали правдиви. През 1914 год. настанало време на неизразими

ужаси за Армения. Турците започнали безпощадно кървава разправа с изселеното две трети арменско население в Месопотамската пустиня. Повече от един милион мъже, жени и деца загинали в този смъртоносен поход, включително и жителите на Кара Кала. Други половин милион загинали в селските погроми, които по-късно Хитлер заимствал за унищожаването на евреите. Светът не се намесил, когато турците унищожавали арменците. Това само ни напомня, че той няма да се намеси и сега.

Малцината, на които се е отдало да се спасят, разказвали за голямото геройство на заловените. Те разказвали, че понякога турците предоставяли на християните възможност да се отрекат от вярата си в замяна на живота си. Обикновено затваряли християните в конюшните и плевните и ги запалвали. „Ако признаете и изповядате Мохамед вместо Христос, ще ви отворим вратата.“ При всички такива случаи християните избирали смъртта и с хвалебни химни на уста загивали в пламъците. Тези, които послушали предупреждението на юношата пророк и избягали в Америка, с ужас слушали тези разкази. Дядо Демос бил сред първите напуснали. След неговата опитност с руския старец, той повече не се съмнявал във верността на пророчествата. През 1905 година той продал фермата, която била семейно наследство от поколение на поколение, на много ниска цена. От останалите неща взел само това, което може да се носи на гърба, включвайки в този тежък товар дърва за горене за медния самовар. Като взел своята жена и шестте си дъщери Шушан, Естир, Сирун, Мага, Ерхан, Хамас и гордостта на своя живот – тринадесетгодишния Исак, той се отправил към Америка. Цялото семейство пристигнало в Ню Йорк благополучно. Помнейки пророчеството, те не останали в него. Съгласно писаните указания, се отправили през отегчителния вид на Новата земя към Лос Анджелис. За своя голяма радост, тук те намерили не голяма, но постоянно растяща арменска общност в града и дори някои приятели от Кара Кала.

С помощта на тези приятели дядо се заел да търси квартира. „Флетс“ била най-евтината част на Лос Анджелис, но дори и тук само в съжителство с други две новодошли семейства, дядо могъл да се засели в квадратна измазана къща под номер 919 на Бостънската улица. Всички средства от продажбата на наследствената земя отишли за параходен билет през океана, за преминаване през американския континент и за наем на квартирата. Дядо незабавно започнал да търси работа, но всичките му старания били неуспешни. Материалната криза на 1880 г. все още се чувствала тук, в Калифорния. Нямаło никаква възможност да се намери работа, а особено за новопристигнали и незнаещи езика на страната. Всяка сутрин дядо отивал към мястото за наемане на работа и всяка вечер той се връщал по-уморен от предишния ден. Веднъж в седмицата всичко се оставяло настрана, а това било времето на неделното Богослужение.

В къщата на Бостънската улица имало голяма предна стая, която се употребявала за общи събрания. Тези събрания протичали като в Кара Кала. Централно място в Молитвения дом заемала голяма маса, на която лежала отворена Библия. В страни от масата седели мъже, съобразно възрастта им – по-възрастните по-близо до масата, зад тях по-младите, след това момчетата. На друга страна в стаята, както винаги сядали жените, също съобразно тяхната възраст. Старците носели дълги черни бради, макар че понякога някой млад мъж, за учудване на всички, пускал само мустаци. Било също така прието, на събранието, ако не през всички дни на седмицата, то поне в неделния ден – мъжете да бъдат облечени в светли ризи, а жените в дълги, бродирани рокли и ръчно изплетени шалове, наследявани от поколенията. Каква ли утеха и духовна подкрепа е получавал дядо от такова общение с тази група християни! те всички били убедени, че Бог може да им говори непосредствено

чрез Библията. загрижен от нуждата за работа, дядо обикновено коленичел на малко източно килимче, което донесъл от родината си и искал от Бога „откровение”. След това цялото събрание започвало да се моли на глас, често пъти на непознат език. Преди края на молитвата един от старците, идвайки до Библията, слагал своя палец на посоки. Струвало им се, че посоченото място или стих съответствало на тяхната нужда. Може би мястото в Библията било за Божията вяност или за идващите дни на „мляко и мед”, както предсказвал някога юношата пророк. Но за всеки случай, малката арменска църква търпеливо очаквала тези дни и преживявала прекрасни моменти на християнско общение. Веднъж се случило нещо много приятно. Дядо със своя шурей Магардич Мушечан (който предсказал рождението на Исак), вървели в Лос Анджелис по улица Сан Педро и търсели работа в платените конюшни. Преминавайки покрай улица Асуза, те изведнъж се спрели. Заедно с миризмата на коне и хомоти, те чули ясни звуци на гласове, славещи Бога на „езици”. До тогава те не били и чували, че в Съединените щати има хора, покланящи се на Бога като тях. Те бързо се отправили към преустроената конюшня, от където идвали звуците и почукали на вратата. По това време дядо вече знаел няколко английски думи. „Можем ли да влезем?” – попитал той. „Разбира се!” Вратата широко се отворила. След това последвали прегръдки, вдигане на ръце към Бог с благодарност, пеене и славословене на Бога. Дядо и Магардич се върнали на Бостънската улица с вестта, че Петдесетница е дошла през морето даже и в тази далечна земя. Никой не знаел по това време, че улица „Асуза” ще стане славно име. Тук, в тази ремонтирана конюшня настъпило съживление, което възпламенило духовните дарби в разни места на света. В тази нова група вярващи дядо видял потвърждение на Божието обещание, да направи нещо ново в Калифорния. Какво било това „ново”, той не доживял да види. Накрая дядо получил дългоочакваната постоянна работа, която така трагично сломила неговия живот. Един ден през 1906 година той се върнал вкъщи с повишено настроение. „Ти си намерил работа” – казала баба. „Да, намерих.” Цялото семейство незабавно обкръжило дядо, когато той разказвал тази добра вест. В щата Невада, Калифорния, пояснил дядо, приемат на работа в железницата. Усмивката моментално изчезнала от лицето на баба. Тя вече била чувала за Невада. Мястото там било пустинно при температура повече от 45 градуса. Работниците падали мъртви от горещината, изпълнявайки тежката работа в полагане на релсовия път. „Но вие забравихте – казал с укор дядо, – че аз съм фермер и съм привикнал да работя на слънце. Освен това, Гулисар, майко на моя син, какво друго можем да направим?” Скоро след това дядо извикал старците на църквата и получил от тях традиционното благословение за път. Като сгънал бельото си в одеало, той се отправил към пустинята. След известно време ежеседмично пощальонът донасял пощенски запис на адреса на Бостънската улица. В една лятна вечер пристигнала телеграма, от която баба винаги се плашеше. В нея се казваше, че в един горещ ден дядо паднал мъртъв по време на работа. Неговото тяло ще бъде доставено на семейството с влака. След смъртта на моя дядо, баща ми Исак пристъпил към изпълнение на семейните задължения, за които не бил напълно готов. На 14 години той станал глава на семейство. Няколко месеца моят баща продавал вестници на една от главните улици на Лос Анджелис. Той печелел около 10 долара на месец, което би било голяма материална помощ, ако дядо е бил жив, но недостатъчно за издържане на майка и шест сестри. Даже такава събитие, като земетресението в Сан Франциско през 1906, когато той продал шест връзки извънредни вестници само за един час, не било достатъчно, за да постави липсващия литър мляко на масата.

В никакъв случай баща ми не искал да вземе и един цент, не изработен с честен труд. В

началото на столетието в Америка били все още в обръщение златните монети, които по размер приличали на петак. Веднъж един купувач на вестник сложил бързо в ръката на баща ми монета и като получил три цента ресто, бързо се отправил надолу по улицата. Баща ми бил готов да пусне монетата в джоба на своята синя престилка, на която напречно било написано: Лос Анджелис Таймс, но като погледнал още веднъж „петачето“, той забелязал, че това било пет доларова жълтица. „Господине!“ – извикал баща ми, но купувачът бил на разстояние цял квартал.

Баща ми сложил вестниците на гърба си и бързо побягнал да гони купувача. В това време преминал трамвай. Баща ми скочил на трамвая, платил билета и започнал да търси купувача. Намерил го, след като слязъл от трамвая. „Господине! – човекът се обърнал към баща ми. – Господине, това не е петак“ – казал той бавно на английски. Баща ми протегнал длан, в която светела на слънцето жълтицата. Аз често мисля за този човек, който взел парите почти без благодарност. Ако беше видял гладните лица, очакващи вечеря на вратата на номер 919 на Бостънската улица, той би казал на момчето да задържи тези пари. Десет долара на месец били недостатъчни за издръжка на цялото семейство. Вечер след работа баща ми търсел работа, както някога правел неговият баща. Но ако нямало работа за мъже, то за момчета още по-малко. Накрая баща ми чул, че заплатата във фабриката била много ниска, всичко 15 долара на месец, но даже тази сума била по-голям приход от продаването на вестници, затова баща ми приел тази работа.

Един ден през 1908 година, когато баща ми бил на 16 години, връщайки се от работа, той бил поразен от думите на баба ми. „Исак, имам добра вест“ – казала баба. „Няма да ни попречи добрата вест“ – отговорил баща ми през кърпата, с която често покривал устата си. Ситният кожен прах на фабриката се настилал в неговите дробове и предизвиквал постоянна кашлица. „Аз си намерих работа“ – казала баба. Баща ми не повярвал на ушите си. Никоя от арменските жени не ходела на работа. В старо време мъжете се грижели за издръжката на семейството, напомнил той на баба от кухнята, измивайки кожения прах от косите си. „О, Исак, нима ти не виждаш как тази работа ти действа? Заприличал си на пръчка в огън. Вчера слушах твоя остър разговор със сестра ти Хамас.“ Баща ми се засрашил, но настоявал на своето. „Вие няма да отидете на работа!“

„Аз вече работя в къщата на много приятно семейство в Холенбек Парк. Пера, гладя и почиствам дома.“ „Ако е така, аз ще се махна“ – баща ми казал това тихо и излязъл от кухнята. Отишъл в своята стая, а баба след него. Тя стояла на вратата и гледала как той стягал своите малко вещи във възел. „Тъй като вие вече работите, то не се нуждаете от мен в къщи“ – казал той.

На другия ден баба съобщила на своите господари в Холенбек Парк, че повече няма да дойде на работа. Кашлицата на баща ми, придобита във фабриката, се усилвала. Здравословното му състояние не се поправило даже и когато през следващата година го направили старши работник и го освободили от работа. Баба ми е разказвала, как е прекарвала безсънни нощи, слушайки кашлицата на моя баща. Когато най-после го убедила да отиде на доктор, лекарят потвърдил това, което цялото семейство вече знаело, че ако баща ми не остави работата във фабриката, няма да доживее и до 20 години. Пред него стоял въпросът – по какъв друг начин той може да печели за издръжката на майка си и сестрите си? И в дадения случай, както и в много други трудни за семейството ситуации, баща ми се обърнал към църквата. Арменските петдесетни не се събирали вече в предната стая на Бостънската улица. Мъжете намирали ту тук, ту там работа, и се заловили да построят свой Молитвен дом. Това било не голямо дървено здание на улица Глез, с размер

10 на 20 метра, със скамейки без облегалки, които можели да се придвижват до стената, когато радостта в Господа слезе върху църквата, за да се радват в Духа. В предния край на помещението винаги стояла традиционната маса. Често си представям моя баща, отиващ към масата, подобно на баща си, който в много случаи отивал там. Коленичел на тъмночервения килим и изказвал своята нужда на Бога. Около него назад стояли старците, включително и Магардич и неговият син Арам Мушечан, за когото казват, че бил толкова силен, че сам вдигал каруцата, на която поправяли колелото. В този случай Арам сложил своя пръст на Библията и прочел странни, но прекрасни думи: **„Благословен ще бъдеш в града и благословен в полето. Благословен ще бъде плода на утробата ти, плода на земята ти и плода на добитъка ти, рожбите от говедата ти и малките от овците ти.”** „Поле?” – учудил се баща ми. – Волове? И прекрасните думи от 28 глава на Второзаконие продължавали: **„Господ ще заповяда да дойде благословение на тебе и житниците ти, и във всичките ти предприятия, и ще те благослови в земята, която Господ Бог ти дава.”** Слушайки четенето, баща ми осъзнал, че само с едно е искал да се занимава в своя живот, за което ежедневно мечтаел до кроачната машина.

Той искал да се занимава с животновъдство и градинарство. Но за начало на такова предприятие са нужни много пари, за да се закупи земя, си мислел често пъти преди това. А сега след Божиите обещания, звучащи в неговите уши, той решил. Обявил във фабриката напускането си и след две седмици бил без работа. Вниманието му било привлечено от някои наблюдения. Той забелязал, че плодовете и зеленчуците в лавките из целия град били не само скъпи за прехрана, но и с лошо качество, очевидно откъснати незрели. А какво ще стане, мислел си той, ако ги събирам пресни и зрели, направо от градината, и ги продавам в града – от дом на дом?

Ето по този начин баща ми започнал своята търговия с плодове и зеленчуци. На юг и изток от Лос Анджелис били разположени малки ферми градини. Стопаните на много от тях били арменци. Те отглеждали най-хубавите сортове плодове и зеленчуци. Баща ми имал малко събрани пари, които ежесечно скривал за зестра на своите сестри и с тези пари направил две покупки. Той купил плоскодънна каруца и двегодишно рижо конче, наречено Джек. На следващия ден баща ми тръгнал със своето конче и каруца към малката железопътна станция Довня. По това време Довня не било предградие, а отделно малко градче на разстояние 20 км от Лос Анджелис. Баща ми прекарвал голяма част от времето в пътуване – три часа във всяка посока, но му харесвала всяка минута от този ден. Той дишал свеж и чист въздух, укрепващ дробовете му.

Мечтите на баща ми нямали предел. Той мислел: „Ще дойде време и аз ще стана фермер. Дори ще отглеждам свои крави. Ще стана млекоар. Моята млечна ферма ще бъде най-хубавата в цялата страна. Но е нужно още много да се поработи. В този първи ден в Довня баща ми ходел от ферма във ферма и събирал марули от едно място, грейпфрути от друго, портокали и моркови от трето, само от там, от където могат да се намерят зрели и пресни. Той натоварил каруцата с най-хубавата стока и се връщал в Лос Анджелис. Кончето Джек равномерно потропвало със своите копита по паважа на града, а баща ми рекламира своята стока: „Пресни ягоди, сладки портокали! Току що събран пресен спанак.” Стоката била прясна, цените – умерени, и когато отивал за втори път, домакините вече го очаквали. Така минала годината. Баща ми бил на 19 години. Той пуснал модерните за това време мустаци. Скоро възстановил парите, които събирал за зестра на сестра му и прибавил още към тях. Установявайки се в търговията и като поправил здравето си, баща ми започнал да мисли за създаването на свое семейство. Той вече забелязал девойка, за

която искал да се ожени. Това била черноока чернокоса петнадесетгодишна девойка на име Зароуга Ессиян.

Лично със Зароуга баща ми още не се познавал. Според обичая на арменците, юношата и девойката нямали право да говорят за съпружество, докато не се съгласят за това родителите. Той само знаел, че когато минавал покрай къщата на Ессиян, сърцето му трептало в гърдите. Тъй като дядо ми бил починал, един от старейте направил формалното поискване на ръката на Зароуга от баща ѝ. Пред семейството Ессиян, той дал следното обяснение за намеренията на моя баща: „Когато събере необходимата сума пари, той ще продаде своята търговия с плодове и зеленчуци и ще купи земя за обзавеждане на млечно стопанство. След това младият човек заявил, че само Калифорнийските небеса ще бъдат пределите на неговите старания.” И така, баща ми се оженил. Скоро след това те с майка ми могли да купят няколко хектара земя в Довня, на която растяла царевица, евкалиптови дървета и имало място за пасбище. А най-радостното било това, че имали три дойни крави. Майка ми и баща ми със свои ръце построили малка къща от необработени дъски. Майка ми често казваше, че да се почиства тази къща било лесно, защото боклукът падал в пролуките между тридесет сантиметровите дъски на пода и водата изтичала на земята под пода.

Седейки и мислейки в старото кресло в предната стая, аз забелязах, че небето започна да розовее зад градината. А моите мисли не преставаха да блуждаят в миналото. На 21 юли 1913 година преди моите родители да завършат окончателно построяването на своята дъсчена къща в Довня, им се родило първото дете. Не така, както се наложило на дядо ми дълго да чака син – първото дете на моите родители било син. Те ме нарекли Демос.

На масата пред мен стоеше голям меден самовар, който дядо ми на гърба си донесъл от Кара Кала. Върху него се отразяваха първите лъчи на утринната светлина. Аз се обърнах, за да погледам неговите смачкани страни, блестящи като злато на утринната светлина. Чудех се, като са ме кръстили с името на дядо ми, моите родители разгадали ли са тайната на далече простиращата се роля на моя живот, която пророчеството е изиграло в него.

СЪЕДИНЕНАТА ПАСИФИК АВЕНИУ

Макар че моите родители са се заселили в Довня, когато съм бил на осем месеца, те не преставали да посещават малкия Молитвен дом на улица Глез. Баща ми казваше, че арменската църква била за тях източник на духовни сили. Когато ръцете ми станаха достатъчно силни, той ме научи да доя кравите, а когато, стъпвайки на портокаловата щайга, можех да достигна главата на Джек, той ме научи да го впрягам. Малко по-късно си спомням случай, когато сам впрегнах Джек в лека каруца и цялото семейство (по това време аз вече имах и две сестри – Рут и Люся), се отправяхме към църквата. Това пътуване отнемаше три часа за всяка посока, Богослужебното събрание с обедно прекъсване продължаваше пет часа и всяка минута от това време извънредно много ми харесваше. Обичах да наблюдавам мускулестите фермери и надничари, които вдигаха своите ръце нагоре, когато Святият Дух ги подбуждаше, с лица, вдигнати към Небето толкова, че брадите им бяха наравно с масата. Харесвах ми техните силни, дълбоки гласове, пеещи арменски псалми. Даже проповедите бяха завладяващи в това малко дървено помещение на Глез улица, защото в тях се таеше миналата издръжливост.

Проповядващите често споменаваха, че Армения е една от най-старите християнски страни в света и повече от всички е пострадала за своята вяра. Неотдавнашното турско клане било последният от жестоките опити на турците да унищожат малката упорита

стара Армения. Постоянните разкази за тези исторически събития влизаха в плътта и кръвта на нашия живот.

„През 287 година – започна своя разказ проповедникът – младият светия Георги размишлявал, да се върне ли в скъпата си Армения. Георги изпаднал в немилост пред царя и бил изселен от страната, но в заточението си, той чул християнското учение. Накрая, рискувайки своя живот, решил да се върне в родината си и да сподели благата вест със своите съотечественици. Царят скоро узнал за връщането му, хванал го и го хвърлил в дълбока тъмница в замъка, като заповядал да го уморят от глад. Но преди това сестрата на царя, като слушала проповедите на Георги, повярвала.” Проповедникът рисуваше пред нас картината на младата жена, която се прокрадва по сивите стъпала в смрадливата тъмница с хляб или гърне козе мляко под развяващия се плащ. Четиринадесет години по този начин тя могла да запази живота на Георги. Внезапно много ужасна болест постигнала царя. В безумие, той се хвърлял на земята и ревял като звяр. Като дошъл на себе си, поискал от своите лекари да го излекуват, но те не могли да му помогнат.

„Един човек на име Георги може да ти помогне” – казала сестра му. „Георги умря отдавна – възразил царят. – Неговите кости са изгнили под този дворец.” „Той е жив” – нежно отговорила сестрата и разкрила на царя четиринадесетгодишната си грижа за Георги. Скоро след това Георги бил изведен от тъмницата при царя. Неговите коси били бели като снега на планината Арарат, но той бил със светъл ум и в добро настроение на Духа. В името на Исус Христос, той забранил на демона да угнетява царя и в този момент царят оздравял. През 301 година царят и Георги се заели с обръщение в християнството на цяла Армения... По пътя за дома, по този дълъг път, аз отново преживявах този разказ. Виждах търпеливия Георги в тъмницата, захвърлен за много години, но никога не загубващ вяра и надежда, очаквайки Божието избавление... Когато и последната от шестте дъщери на моя баща се омъжи, баба дойде да живее при нас в малката дъсчена къща. Аз я помня много добре – белокоса малка женица. Нейните тъмни очи светеха от гордост заради единствения ѝ син. Тя съжаляваше само за едно, както казваше, че дядо Демос не доживя да види пак Шикарянови на собствена земя. Баба Гулисал умря в този малък дом, щастлива и сита от дни.

Преди да стана на десет години, нашето млечно предприятие беше напреднало. От три крави то нарасна на 30, после на 100, а след това на 500 и първоначалните 4 хектара земя станаха 70. Баща ми мечтаеше сега да обзаведне най-голямата и най-хубава млечна ферма в Калифорния. Ако това зависеше от труда, то тази мечта би могла да стане реалност, тъй като баща ми умееше да се труди и поощряваше към усърден труд всички нас. Освен мен като работник, ние имахме работническа барака, заселена от мексикански американци, които наред с нас работеха в краварника, което даде възможност на мен и баща ми да научим испански. Трудно ми е да кажа кой намираше повече удоволствие в разказите, които те разказваха за Мексико или спомените на баща ми за живота в Армения. Те не можеха да се наслушат за Ефим, юношата пророк, или за това как Магардич предсказал раждането ми. Всеки път, когато се наемаха нови работници, баща ми трябваше да разказва за това отново. Баща ми много често разказваше за погребението на Ефим през 1915 година, което е било най-многолюдното в Лос Анджелиския район Фелтс. Ефим не посещавал църквата на улица Глез, където Богослуженията ставали по арменски, а руската, където говорели на руски, няколко квартала по-далеч от арменската. В деня на това голямо погребение не само тези две общества отишли заедно, но като отхвърлили своето възражение против „дивите” занимания на петдесетниците, дошли руски и

арменски православни хора, понеже много от тях дошли в Америка, в резултат на неговото пророчество. „А какво се чува за второто пророчество? – питаха мексиканските американци. – Това, което трябва да се изпълни?“ „То още се пази у сина на Ефим.“ „Ако го отворя, ще умра ли?“ „Само, ако сте предназначен за това от Бога.“ „Кой мислите, че ще бъде този човек?“ Никой нямаше отговора на тези въпроси.

Някъде по това време, когато умря юношата пророк, аз преживях нещастен случай, който ми причини много неприятности. Дори не помня как повредих носа си. На 10 години, работейки във фермата, едно момче прави грешки не веднъж. Когато забелязах, че не чувам така добре, както другите ученици в пети клас, моята майка ме заведе на лекар. „Аз мога да ви кажа, Зароуга, в какво се състои работата – каза докторът, – но не зная как да помогна. На Демос е бил счупен носа и е зараснал неправилно. Двата носови и ушни канала са запушени. Ние можем да опитаме да го оперираме, но тази операция не винаги е сполучлива.“ И в моя случай операцията не беше сполучлива. Струва ми се, че всяка година аз ходех в болницата на операция и всяка година ушните канали се запушваха. В училище винаги сядах на първия ред, за да мога да чувам учителя.

Никога в моя живот не е имало момент, когато Исус да не е близък мой Приятел, но аз почувствах Неговата близост особено силно през тези месеци на отслабването на моя слух. Струваше ми се, че сега Той е по-близо до мен, отколкото когато и да било по-рано. Аз не можех повече да участвам в груповите игри на момчетата в училище. („Не приемайте Демос, той лошо чува!“). Затова аз често прекарвах часове в самота. Това не ме безпокоеше много. Моето любимо занимание във фермата беше плеването на царевицата. Тук можех да ходя по полето и да говоря с Господа. На 12-годишна възраст тъмните редове на царевицата ми се струваха като зелени храмове със зелени, отпуснати листа като сводове на покрив. Тук можех да вдигна ръце нагоре за молитва, както нашите старци ги вдигаха в събранието, и да се моля: „Исусе, изцели моя слух! Не ми позволявай да слушам лекарите, които казват, че моят слух няма да се поправи...“

О, как добре помня всеки детайл на неделния ден през 1926 година, когато аз станах 13-годишен. Помня как се събудих и се облякох в стаята си на втория етаж на новия ни дом. Баща ми тогава имаше 1000 дойни крави и той можеше да построи двуетажна къща в испански стил, с бели измазани стени и червен керемиден покрив. Обличайки се за църква, аз се почувствах някак странно. Това странно чувство беше в най-добрия смисъл. Струваше ми се, че цялото ми тяло преживяваше високо духовно настроение. Слязох надолу по дългата извита стълба за закуска, пеейки. Моите родители и сестри вече бяха на масата. По това време в нашето семейство се добавиха още три момичета. Най-малката от тях – Флоренс, беше на две години, останалите от тях, четирите по-големи, възбудено бърбореха за нашата ежеседмична разходка в града. Опитах се да участвам в разговора, но скоро замлъкнах. Как може да се говори с бърборещи?

Нашето старо конче вече не ни возеше 20 км всяка неделя до църквата. Преди една година, когато Джек стана на 16 години, баща ми го пусна на пасището да доживее останалите си години в добре заслужена почивка. Вместо Джек сега имахме дълга черна кола марка Студебейкер, с платнен покрив и кутия запасни оси под задната седалка за каране по изровения фермерски път.

Тази неделя малката църква шумеше възбудено. Тук нямаше нито една душа, която да не помни това, което се случи предната неделя. Майката на една жена от църквата тръгнала от Армения към своята дъщеря в Америка. Изминали два месеца и от нея нямаше никакво известие, затова дъщеря ѝ умираше от мъка. Когато църквата се молеше за нея, мъжът на

леля Естир, чичо Георги Степаниян, внезапно стана от мястото си и се отправи към вратата. Дълго стоя и гледа улицата, като че ли виждаше далеч на хоризонта. Накрая каза: „Всичко е наред с майка ви. След три дни тя ще бъде в Лос Анджелис.” Точно след три дни старата пристигна. Атмосферата на очакване беше приповдигната. Всеки очакваше да види в какво ще се изрази следващото Божие благословение. Възможно е някой да бъде изцелен. Възможно е да последват нови пророчества.

Когато размишлявах за това, нещо странно ставаше не с някой друг, а с мен. Докато седях на задната скамейка заедно с другите момчета, аз почувствах нещо подобно на тежко вълнено одеало да покрива моите плещи. Огледах се и се учудих, защото до мен никой не се бе докоснал. Пробвах да вдигна ръцете си, но те не ми се покоряваха, като че ли ги движех във вода. Внезапно челюстите ми затракаха като от студ, въпреки че „одеалото” се оказа топло. Мускулите в гърлото ми се свиха. Появи ми се силно желание да кажа на Исуса, че Го обичам, но когато отворих устата си, за да кажа това, от моите уста излязоха думи, които не разбирах. Аз знаех, че те не са арменски и не са испански или английски, но те течеха от моите уста, като че ли съм ги използвал цял живот. Обърнах се към седящото до мен момче, а то ме гледаше с усмивка.

„Демос получи Духа” – завика момчето и всички присъстващи в църквата се обърнаха към мен. Някой ме попита нещо и макар че разбрах въпроса, отговорих му с нови радостни звуци. От радост цялата църква започна да пее и хвали Бога, а аз Му се покланях с моя нов език.

След това, на път за дома, на всеки, който ме заговаряше, отговарях с нов език. Като се качих на втория етаж, аз влязох в стаята си, затворих вратата, а необяснимите звуци все още продължаваха да текат от устата ми. Облякох си пижамата, угасих светлината и в този момент съзнанието за Божието присъствие се изля повече от преди. Струваше ми се, че невидимата дреха стоя на плещите ми цялата вечер и ставаше за мен непоносимо тежка, макар и приятна. Паднах долу на килима и лежах съвършено безпомощен, безсилен да се вдигна и да легна в леглото. В това преживяване не чувствах страх, а приятно, освежаващо чувство, както преди съм. Струваше ми се, че времето, прекарано в стаята стана вечност и от тази вечност чух гласа, който често чувах в моя зелен царевичен храм. „Демос, можеш ли да седнеш?” – прозвуча към мен гласът. Аз опитах, но опитът ми беше безуспешен. Някаква неизразимо силна и безкрайно нежна сила ме държеше там, където се намирах. Знаех, че съм силно момче. Може би не толкова силен като Арам Мушечан, но все пак силен за тринадесетгодишно момче. Но моите мускули не бяха по-силни от тези на новородено пиленце. Същият глас ми проговори отново: „Демос, дълго ли ще се съмняваш в Моята сила?” „Не, Господи Исусе!” Този въпрос се повтори три пъти. Три пъти Му дадох отговор. След това внезапна сила, която беше около мен, стори ми се, че влезе вътре в мен.

Почувствах прилив на свръхестествена сила, която като че ли ме понесе от дома в Небето. Струваше ми се, че гледам земята от небето с проникателността на Бог и виждам нуждите на човечеството от Божията гледна точка. И през цялото време чувах този глас, който ми шепнеше: **„Демос, силата е наследствено право на всеки християнин. Приеми тази сила, Демос!”** И внезапно силата слезе върху мен. Аз можех да чувам пеенето на птиците зад прозореца. Изправих се, изпълнен с учудване. Аз мога да чувам?! От дълго време не бях чувал пеенето на птиците.

Скочих на крака, изпълнен с живот и започнах да се обличам. Беше вече пет часа сутринта и ние с татко вече трябваше да сме в краварника, за да започнем да доим кравите в пет и

половина. В това чудесно утро, като открянах моята врата, аз чух пърженето на яйца в кухнята, звънът на чиниите, пеенето на птиците, тропота на краката ми при тичането надолу по стълбата, покрита с червена мушама – това бяха звуци, за които даже и не съм мислил. Аз се втурнах в кухнята:

„Татко, мамо, аз чувам!“ Моето изцеление не беше пълно. Когато с майка ми пак отидохме при лекаря, той каза, че имам 90% нормален слух. Защо ми остана 10% глухота аз не зная и това не ме безпокои много. Спомням си, че този понеделник сутрин, когато приключвахме с доенето на кравите, отидох в моя зелен храм. Царевичката вече беше висока и готова за жетва. Седнах между редовете, скъсах кочан царевичка и започнах да ям белите зрънца, пълни със сладко мляко.

„Господи – казах аз, – зная, че когато Ти изцеляваш хора, то това е, защото Ти искаш да ги използваш в Своето дело. Покажи ми работата, приготвена за мен!“

Отначало, когато другите момчета в моя клас мечтаеха да станат футболни звезди, аз мечтаех да стана пророк. Не бях много по-голям на години от юношата пророк, когато той видя видението. Времето минаваше, но аз не получих този чуден дар. „Пророчеството ще заема важно място в твоя живот – като че ли ми говореше Господ, – но ти няма да бъдеш пророк.“ Веднъж се случи нещо, което ми навя мисълта, дали няма да бъда изцелител. Моята по-малка сестра Флоренс беше на шест години, когато падна в краварника и разтроши десния си лакът. Лекарят ортопед беше уверен, че Флоренс ще може свободно да използва ръката си, но лакътят остана сгънат и не поддаващ се на разгъване. Когато гипсът беше свален, започна терапията. С голяма мъка тя можеше да си служи с ръката, но повече от 10 или 20 процента нищо не можеше да се очаква.

Един неделен ден след тези констатации в църквата почувствах нещо особено – топлината като тежко одеало легна на моите плещи. Нямахше нужда да питам какво е това и какво да правя. Почувствах необходимост да премина през стаята и да се моля за изцеление на ръката на моята сестра Флоренс. По време на пеенето, аз тихо станах от мястото си и отидох на женската страна. Наведох се към Флоренс, която седеше на последната скамейка с голяма гипсова превръзка на дясната ръка. Топлината на одеалото слезе надолу по ръката и пръстите ми. „Флоренс – казах тихо, – аз ще се моля за изцеление на лакътя ти.“ Нейните големи черни очи внимателно ме гледаха. Сложих ръката си на гипсовата превръзка. Всъщност аз почти не се молих. Стоях и чувствах огнен поток, течащ през моята ръка в лакътя на Флоренс. „Усещам нещо горещо“ – прошепна тя. С това всичко свърши. За една секунда сензацията се прекрати и аз се върнах на мястото си. Едва ли някой забеляза това, което стана между нас. След няколко седмици свалиха гипса от лакътя. След вечерята същата нощ майка ми ни разказа, как специалистът сложил ръката си на бялата набръчкана китка на сестра ми и служейки си с другата китка, нежно пробвал да разгъне лакътя. Като прострял цялата ръка назад и напред, и след това направил широки кръгове с лакътя, на неговото лице се появила приятна усмивка: „Така – казал лекарят. – Да! Да! Много повече, отколкото съм очаквал. Много повече! Хм, почти е като че ли не е бил разбит лакътя!“

И така, в царевичното поле през това лято аз питах Господа, дали дарът „изцеление“ е моят дар и призвание. И отново получих отговор: „Разбира се. Аз искам цялата Моя църква да има това служение. Ти ще видиш много прекрасни изцеления и някои от тях чрез твоите ръце, но, Демос, Аз имам за теб особено призвание.“ На 17 години бях второкурсник в горното училище. Трябваше да бъда по-горе, но бях изгубил две години поради глухотата си. По това време баща ми купи друга ферма. Сега имаме място да

поставим наш силов и средства, за да поставим машини за доене на кравите. Баща ми започна и други търговски предприятия. Голяма трудност за нас и нашите съседи млекари беше доставката на мляко от фермата във фабриката за наливане.

Баща ми се зае с доставяне на млякото. Като забеляза, че цената на шунката в Лос Анджелис е висока, баща ми започна да развъжда свине. След това се зае с опаковане на месо.

„Господ ще те благослови във всичките ти работи.“ Изглежда всяко нещо, което Исак, синът на обещанието предприемаше, беше обречено на успех. Този успех беше очевиден и поради това, че беше време на застои в ранните тридесет години. По това време татко ми повери управлението на неголямо стадо крави. Спомням си учителя, който ми помогна да заведе счетоводството и със завист ми каза, че печалбата ми от тридесетте крави е много по-голяма от печалбата на болшинството от учителите във висшето училище в Довня.

Нашият дом започнаха да посещават политически лидери, търговци, управители от района и моята майка, малко стеснителна емигрантска жена от Армения, беше принудена ежеседмично да приема гости и да дава обеда на силни и знатни хора. Тя беше прекрасна готвачка и нейните гозби скоро станаха известни в цяла Южна Калифорния. Но това, което остави особено силен отпечатък в моята памет, беше, че тя полагаше специално старание за всеки гостенин. Скитащи пътници бяха чести гости в нашия дом и към тях тя имаше същото отношение, както и към кмета на Довня. Те се хранеха в най-хубавите съдове, сребърни вилици и ножове, на красиви покривки. Ако горещите блюда не бяха готови, то майка ми приготвяше месо, плодове и сладки и през всичкото време настояваше на своя развален английски: „Седете, седете! Не бързайте, яжте!“

Междувременно аз все повече и повече се интересувах от един адрес. При всяко пътуване, което имах по повод търговските ни работи в източен Лос Анджелис, всякога намирах причини да мина покрай Сиракан Габриеляновия разпръснато построен дом под номер 4311 на Южния Пасифик, с надежда да видя внезапното появяване на неговата дъщеря на двора. Не заради това, че мога да я заговоря, както обикновено говорят младежите и девойките, тъй като и двамата бяхме възпитани и такова нещо още не се е случвало в арменската колония. Но само съзнанието, че съм близо до нея, ме изпълваше с неизразима радост. Очаквах всяка неделя, когато Роза Габриелян седеше с другите момичета в женската страна на църквата – най-красивата девойка в салона, която скришно всички момчета изпращаха с очи. Името на баща ѝ на арменски означава чистосърдечен, което особено ми харесваше. Подобно на баща ми, и Сиракан Габриелян бе започнал от нищо.

Той събрал сто долара, с които купил кон и каруца. Вместо търговия с плодове и зарзават, той се заел с превозване на отпадъци и боклук. Град Лос Анджелис имал голяма нужда от такова обслужване в началото на столетието и много скоро той купил втора и трета каруца с кон.

Сиракан и неговите домашни били православни арменци. Те живеели недалеч от църквата на улица Глез. Като слушали ежеседмичните радостни викове, които достигали до тях през отворените прозорци, те решили да разберат причината за това веселие. Не след дълго време се присъединили към обществото на църквата. Затова той почти платил с живота си. Преминаването от православието в Петдесятното движение мнозина арменци считали за предателство на тяхната стара вяра. Преминаването на един от техните едновърци в тази презирана вяра и група, за тях било равносилно на смърт. Затова те решили да го погребат. Веднъж, когато Сиракан отишъл на градското торище със своята каруца, група православни го чакали. Те завързали ръцете и краката му и го отнесли към

ямата, която изкопали в пясъка за него. Хвърлили го в ямата и го затрупали с около метър боклук, когато неочаквано дошла група петдесетници и започнала всеобща борба, в резултат на която той бил освободен. Винаги обичах да слушам подобни разкази. Особено ми харесваше неговия разказ за женитбата. Когато навършил двадесет и една година, неговият баща, който бил вдовец, решил да отиде в Армения, за да си избере жена. Майката на Сиракан била починала преди няколко години. Търговията му вървяла добре, затова той помолил своя баща да избере едновременно жена и за него. Баща му имал успех и в двата случая. За сина си той избрал тринадесетгодишната девойка Тирум Мардеросян. За да се ускори идването им в САЩ, те били венчани в Армения задочно, а след това девойката тръгнала на далечен път за своя съпруг, когото никога не била срещала. След няколко седмици турците атакували тази част на Армения и двете невесты били последните, излезли живи от това село. Пристигането на Тирум в Лос Анджелис било едно от най-странните събития, преживени от младите жени. Сиракан не очаквал пристигането на своя баща с двете невесты. Като си дошъл от градското сметище, той срещнал в предната стая на своя дом права, изплашена, малка девойка. На мига съобразил, че това вероятно е неговата жена, а той пристигайки от работа, бил покрит с прах и мърсотия от главата до петите. „Стой тук!“ – казал й той, тъй като бедното момиче се готвело да отиде някъде другаде. А той се хвърлил в задната част на къщата и след половин час излязъл докараният Сиракан, „сладолюбивият“ Габриелян, и произнесъл своята формална приветствена реч на не много успокоената млада жена.

Наближаваше времето родителите на Роза в близко бъдеще да изберат жених и за нея. Аз нямах никаква възможност да се обърна към тях и непосредствено да поискам ръката на дъщеря им. В нашия случай това трябваше да направят нейните и моите родители. Колко се страхувах тази вечер, когато поставих въпроса пред моите родители! А това стана през една юлска вечер на 1932 година, когато цялото семейство седеше на масата за вечеря. „Татко, знаете ли, че вече съм на деветнадесет години?“ – започнах аз разговора. Баща ми изтри своите мустаци и си отрязал още едно парче шунка. „И – продължих аз – вече завършвам училището. Аз помагам в изплащането на фермата. Вие сте бил деветнадесет годишен, когато сте се оженил.“ Всички мои сестри спряха да ядат. Майка изпусна вилицата си. „Имаш ли набеязана девойка?“ – попита тя. „Да“ – казах аз. „Арменка ли е?“ „Да.“ „Християнка ли е?“ „О, да!“ „Тя е... – започнах аз – тя е Роза Габриелян.“ „А-а-а-а...“ – казаха сестрите ми. И така започна този сложен от вековете обичай на сватосване и женитби. Макар семействата да се срещаха всяка неделя в църква и да бяха близки приятели, от начало трябваше да се насрочи официална вечер. Това деликатно дело винаги се поставяше в ръцете на внимателно избран посредник. След дълго беседване помежду си (с мен разбира се, не се съветвах), майка ми и баща ми се съгласиха, че най-подходящо лице за тази работа ще бъде Рафаил Яноян – мъжът на татковата сестра Сирун. „Много подходящо“ – си помислих аз.

От шестте мъже, които се ожениха за шестте сестри на моя баща, чичо Яноян ми беше любим. Той имаше голям склад за железни отпадъци, където аз на 14 години ходех с негово разрешение да подбирам автомобилни части, от които си строях автомобил. Чичо Яноян имаше ежедневни срещи с Габриелянови в интерес на работата им. Спомням си как се затичах срещу автомобила, когато той влезе в нашия двор след официалното посещение у Сиракан Габриелян. Но чичо Яноян не бързаше много да разкрие поръчаната му работа. Той влезе в салона на нашата къща, прие чаша силно сладък чай и дълго бърка с лъжичка захарта. „Е, какво Рафаил?“ – бързо започна баща ми. „Да, Исак – отговори чичо Яноян, –

определих среща.” Габрилеянови ще бъдат радостни да се срещнат с Шикарянови на двадесети този месец. Съгласили са се да се срещнат.

Добре е, че не са отхвърлили моето предложение без внимание, а това значи, че Роза във всеки случай е съгласна да ме избере. Главата ми бръмчеше от мисли. Накрая настъпи 20 юли. Аз свърших работата си в краварника в уреченото време и започнах да се приготвям. Окъпах се във ваната, после под душа, после пак във ваната. Чистих зъбите си, докато ми се стори, че започна да пада емайла от тях. Напръсках устата си с листерин и лаварин. Чистих замърсените си от фермерска работа нокти, докато четина започна да пада от четката. Чух как баща ми извади пекарда от гаража. Още един скок по стълбата, за да изтрия драскотините по обувките си и да намажа драскотините на лицето си след третото бръснене. „Демос! – извика татко преди тръгване. – Защо се опитваш да бъдеш по-красив от Роза?” Като се вмъкнах между моите сестри на задната седалка, стори ми се, че тези двадесет километра между Довня и източен Лос Анджелис никога не са били толкова дълги. Накрая пристигнахме на Юнион Пасифик номер 4311. По пътеката, посипана с дребен чакъл преминахме покрай съвсем редките базилики на Тирун Габриелян, магданоз и други кулинарни аромати. Предната врата се отвори широко и всички те: Сиракан, Тирун, по-големият брат на Роза Едуард, чичовци, лели и братовчеди безброй ни посрещнаха. А зад всички стоеше Роза в лятна рокля с цвета на името ѝ. Нямах голяма възможност да гледам Роза, тъй като всички събрани внезапно се разделиха по арменски обичай в своите затворени групи: мъжете на една страна на салона, жените – на друга. Понякога можех да хвърля поглед на Роза, която седеше с моите сестри и така ми се искаше да зная за какво си приказват.

Роза беше на едни години с моята сестра Люся. Аз не взех участие в разговора, много сериозния разговор, който водеха моят баща и Сиракан Габриелян, седнали в придвижените си наблизко кресла. Каквото те говореха, струва ми се беше удовлетворяващо за двете страни, тъй като при излизането на вратата Габриелян каза на баща ми: „Аз ще предам това на Роза.” След две седмици чичо Яноян ми даде важния отговор: Роза желае да се омъжи за мен. След това настъпиха пет традиционни вечери за празнуване в дома на невястата в чест на нейното съгласие.

Това бяха много радостни вечери на пеене, угощение, речи и поздравления, защото по арменски обичай, не две особи, а две семейства встъпваха в брачен съюз. Една вечер Роза даде концерт на пиано и моето сърце биеше от удоволствие, когато ѝ следях пръстите, леко пълзящи по клавишите. На времето аз се учех да свиря на цигулка, но престанах по взаимно съгласие, моето и на учителя, и с голямото одобрение на всички окръжаващи ни. Флоренс наследи цигулката и музиката и тя свири за удоволствие на събраните семейства, макар да беше само на осем години и свитата ѝ ръка леко се извиваше около светещата цигулка. Нито една вечер не мина без традиционните подаръци от жениха на невястата, означаваща новата родственост. Това беше часовник с елмази. Този подарък избрах пак моите родители. В моята съдба се падна честта да премина през стаята, където седяха жените и да сложа часовника на ръката на Роза.

В създалата се тишина, когато всички погледи бяха върху мен, моите пръсти се вдървиха. Отначало аз не можех да отключа малкото ключче, а след това не можех да го заключа. В това време си помислих за трактора под навеса, където можех да извадя и да сложа всяка част, без да се замислям. Накрая Роза протегна своята ръка и затвори ключето. След това настъпи времето нашите родители да решат къде и кога ще бъде сватбата. Църковното помещение на улица Глез, според мнението на всички, беше много малко, за да събере

стотиците желаещи да бъдат на сватбата, освен православните хора, за които да дойдат в църковното помещение беше равносилно на смърт. Беше решено сватбата да бъде в дома на жениха по стар обичай, след което да последва пир. По арменски обичай, пирът е централното събитие и ще бъде устроен на голямата двойна тенисна площадка в задната част на двора. Що се отнася до времето на сватбата, Габриелянови настояваха, че не може да се отпразнува по-рано от година. Времената се променят, казваха те. Моята майка се омъжила на 15 години, а Розината – на 13. В наше време жената се нуждае от израстване, за да обзаведе добре семейството. Трябва да почакам, докато Роза стане на 16 години.

През всичкото това време, докато се водеха преговори и се вземаха решения за нашето бъдеще, ние с Роза не бяхме си продумали нито дума. Това традиционно време настъпи сега, след формалното обричане, за което се поканиха по-далечни роднини и приятели за опознаване. След четвъртата вечер на празнуването аз не издържах. Хвърлих традициите на вятъра и станах прав. „Госпожа Габриелян – се обърнах аз през редица от глави, – мога ли да поговоря с Роза?”

Изплашената за минута Тирум Габриелян ме погледна безмълвно, а след това с кимване на главата, като че ли питайки се до къде е дошло младото поколение, тя поведе Роза към мен в другата стая, постави два стола един срещу друг сред стаята и като ни остави сами, излезе. За първи път в нашия живот ние останахме сами. След дълги приготовления какво да кажа, аз внезапно изгубих дар слово. Готвех се да кажа най-хубавата реч, изразяваща моите чувства на най-хубав арменски език, защото Сиракан Габриелян беше много възмутен от „холивудското безумие” и не позволяваше да се говори на английски език под неговия покрив. Възнамерявах да кажа на Роза, че тя е най-прекрасната девойка на света и че аз през целия си живот ще се старая да я направя щастлива. Но уви, аз изгубих словата на моята реч и седях като онемял глупак. Накрая за мой ужас, аз промърморих следните думи: „Роза, аз зная, че нас ни събра Бог.” За мое учудване нейните сияещи тъмни очи се напълниха със сълзи. „Демос – шепнесе тя, – през целия си живот съм се молила, този, за когото се омъжа, да ми каже тези думи преди всичко друго.”

След три седмици настъпи официалния годеж с даване пръстен на невястата. Отидохме с Роза в бижутерийния магазин да изберем пръстен, разбира се, заедно с много от членовете на семейството. Аз все още помня името на продавачката – госпожа Ерхарт. Тя разказваше за дъщеря си Амелия, която не отдавна сама прелетяла над океана. Забелязах как Роза с особено внимание гледаше един пръстен с елмаз, но майка ми й избра друг. Ние никога не се замислихме над това, защо тя постъпи така. Годежът беше с обяд за триста души в бакалийния магазин на Габриелян. След това аз имах право да посещавам Роза, когато искам, което беше почти всяка вечер, когато не работех. С изминаването на дългата година, моята майка, Роза и сестрите ми все повече ходеха на покупки. По стар обичай, семейството на жениха купуваше на невястата чеиз. За избора на чанти и шапки отиваше много време и чести посещения в магазини. Роза избра любимия кестенов цвят рокля и същия цвят обувки. Сред арменските жени само омъжените се обличаха в тъмни рокли. Роза мислеше, че ще изглежда с пет години по-възрастна, ако се облече в тази тъмна рокля.

Нашата сватба се състоя на шести август 1933 година. От сутринта цялото племе Шикарян отиде в източен Лос Анджелис, за да доведе къщи невястата. Тъй като сватбеният пир бе определен за вечерта, Габриелянови бяха приготвили дневна закуска само от пет блюда за отваряне на апетита по арменски обичай. След това двете семейства се отправиха към Довня с керван от двадесет и пет цвята украсени коли. В къщи оградата около тенисната

площадка беше потънала в гирлянди и рози. Останалата част от деня си спомням отчасти. Помня подскачащата дълга светло рижка брада на пастора Парумейн, когато той водеше арменското Богослужение. Под електрическото осветление, прекарано между палмовите дървета, келнери в бели престилки разнасяха на подноси шишкебап и традиционния финиковобадемов пилаф, който майка ми приготвяше по цели дни.

Помня, че всички гости бяха 500 човека и струва ми се, че всеки от тях беше написал поема по арменски, която беше необходимо да прочете на глас и да го аплодират. Към 11 вечерта ми се въртеше главата, а в очите на Роза имаше сълзи, тъй като белите обувки ѝ стягаха краката още от сутринта. Когато накрая се прощавахме с приятелите и семействата, ние с Роза бяхме уверени, че сме щастливи завинаги и че сме венчани в пълния арменски смисъл и значение на тази дума.

БОМБА С ЧАСОВНИКОВ МЕХАНИЗЪМ

Имаше обичай, който ние с Роза изпълнихме безусловно – няколкото първи години от своя съпружески живот младоженците да живеят с родителите на жениха. Само една тъмна сянка падаше върху нашата голяма испански стил тухлена къща – това беше състоянието на здравето на сестра ми Люси. На 11 години тя беше получила увреждане на гърдите при авария с училищния автобус, след което постоянно се оплакваше от затруднения в дишането. Хирургията не помогна, а изглежда и молитвата не помагаше за пълното ѝ оздравяване. „Боже, защо е така? – не веднъж запитвах аз. – Защо Ти изцели лакътя на Флоренс, а не изцеляваш гърдите на Люси?“

Ние с Роза живеехме при родителите ми, когато се роди нашият син Ричард през октомври 1934 година. Ние незабавно започнахме да строим наш, собствен дом до бащиния. Следващите няколко години бяха решаващи за млечното ни предприятие. Даже в годините на изостаналост нашата работа растеше повече от очакванията на баща ми от времето, когато той още работел в страшната фабрика или когато нашето конче Джек теглеше колата, натоварена със зарзават. Ние вече владеехме най-голямото млечно предприятие в Калифорния, а баща ми сега имаше още една мечта – да имаме най-голямото млечно предприятие в света. Казаха ни, че никъде в света няма млечно предприятие, където да се доят три хиляди крави. Мечтата на баща ми стана наша цел.

Заедно с тези мечти имаше и други. Увеличихме транспортния състав. Вече имахме 300 товарни коли, а ако добавим още 200, щяхме да можем да обслужваме целия щат Калифорния. Ние можем да използваме нашите камиони и за доставка на силоз, за отвозване на свине и крави до кланницата и фабриките за месо. Нямахме предел на нашите мечти. Да, в Америка за практичния и трудолюбив американец нямаше предел в достиженията. И възможно беше да достигнем голям успех. Аз се заех с моя особен проект. „Поръчка номер три“ – увеличаване на нашата млечна работа до една трета, до три хиляди глави. Ние купихме 15 хектара земя и започнахме постройка на обори, силози, краварници от нов тип, разливачници, където млякото течеше от кравите направо в бутилки, без докосване от човешка ръка.

От време на време все още се тревожех от мисълта: „Има ли Бог за мен същото призвание, в което бях така уверен, когато бях момче?“ Фактически реалността беше такава, че Бог не беше центърът на моя живот. Ние все още ходехме в неделя на Богослужения на улица Глаз с малкия Ричард, подскачащ на задната седалка на колата, но когато честно проверявах себе си, знаех, че търговските предприятия бяха главната цел на моите мисли и сили. За мен не беше нищо особено да започна работния си ден в седем часа сутринта и

да го завърша в единадесет вечерта.

През 1936 година започнах ново предприятие – фабрика за химически торове, и във връзка с това преседявах по цели нощи над бюрото си. Даже, когато се молех, моите молитви се въртяха около цената на люцерната или горивото, изразходвано от товарните коли. Например, беше ми необходимо да взема много важно решение, което стои пред всеки млекар – избора на породата крави. Разплодния бик дори през тридесетте години струваше около 15 хиляди долара. Но въпреки тази цена, изборът на разплодния бик беше винаги рисковано дело. Трудностите се състояха в това, че никой не беше уверен, че племенните качества на животното ще се предадат на потомъка. Бик с такива племенни качества може да се намери един на хиляда. По време на акционния шум обикновено се молех: „Господи, Ти си сътворил тези животни и Ти виждаш и знаеш всяка клетка и състава им. Покажи ми кое от тези животни да купя!” Много пъти аз купувах отслабнали малки бикчета-телета и наблюдавах тяхното развитие в обещаващите породи бикове.

Винаги отивах в краварника с моята петдесятна вяра. Много пъти полагах ръцете си на неспокойните телета или на кравите при тежкото им раждане, и наблюдавах учудването на ветеринара, когато молитвата вършеше онова, което той не можеше да направи. Да, аз вярвах. Ето така, доверието в нашата компания беше доверие в Бога и ние на Него уповавахме всеки ден. Само че, на мен ми се струваше, че много получавах от Бог, а много малко Му давах.

Ето защо, веднъж ме подтисна едно пророчество, казано за Роза и мен. милтон Хансен боядисваше къщата си в такова време, когато никой не се интересуваше от боядисването на своя дом. Високият, слаб, светлокос норвежец имаше повече беди, отколкото могат да се носят, но въпреки това беше най-радостният човек, когото някога съм срещал. Ние винаги знаехме кога ще ни посети, защото по пътя през цялата улица той пееше химни със своя силен глас.

Една вечер ние с Роза и Милтон седяхме в нашия малък салон. Внезапно Милтон вдигна нагоре своите дълги ръце и започна да трепери. Сред петдесятниците той беше особен случай, когато биваше изпълнен от Святия Дух. Затваряше очите си, вдигаше ръце и говореше със силен ораторски глас. Ние с Роза сме били **избрани съдове**, прогърмя той, водени от Бога **крачка по крачка**. „**Мислете за Божието – издекламира Милтон. – Вие ще минете през вратата на града и никой не ще я затвори пред вас. Вие ще говорите с главите на правителствата по целия свят.**” Аз погледнах Роза и видях, че тя е учудена не по-малко от мен. Важен представител! Да пътешествам по целия свят! Нито Роза, нито аз сме били по-далеч от Калифорния. С тригодишно дете и в очакване на следващото нашите мечти бяха около малкото ни семейство. Милтон очевидно забеляза изразеното на лицата ни недоумение. „Не ме обвинявайте, приятели – каза той със своя обикновен, приятен глас, – само повтарям това, което каза Господ. И аз не го разбирам напълно.”

Може би скоро щях да забравя това пророчество, ако не беше втория удивителен случай. Няколко дни по-късно отидох на събрание през седмицата в тази част на града, където никога не съм ходил. В края на събраниято беше отправен апел за излизане напред пред амвона. Може би поради съзнанието, че ми е необходимо да подобря християнския си начин на живот, аз излязох напред и коленичих до перилата. Пастирът на църквата минаваше между молещите се и полагаше ръце на тях. Когато приближи до мен, той извика със силен глас на цялата църква: „**Сине Мой, ти си Мой съд, избран за особено служение. Аз ще те управлявам. Ти в Господното име ще посетиш много високопоставени, имащи власт хора в света. Когато пристигнеш в града, вратите ще**

се отворят и никой от хората не ще може да ги затвори.” Станах от коленете си с някаква загриженост. Какво невероятно съвпадение! Проповедникът не познаваше нито мен, нито Милтон Хансен. Наистина ли сам Бог ми говореше? И тази непонятна дума: **„Мислете за Божието!”** – така каза Милтон. Аз бях уверен, че това е здравето учение. И в същото време знаех, че моят ум, колкото и да се стараех, беше зает с работите на Шакаряновия дом.

През следващата година в нашето семейство станаха две особени събития. Първото беше раждането на нашата дъщеря Гаралдина през октомври 1938 година, а второто – смъртта на сестра ми Люси, която следващата пролет щеше да бъде на 22 години. Тя беше на възрастта на моята Роза, най-прекрасната от сестрите ми, много чувствителна и великодушна девойка. Нейната мечта, нечувана по това време сред американските девойки беше, да стане учителка. Витиер Колеж, който тя посещаваше, се затвори в деня на нейното погребение, нечувана до тогава чест. И отново започнах да се замислям и да питам себе си: „С каква цел ни е даден животът? Какво значение има той?” След погребението гледах приятели и семейства, събрани в църква на традиционния обяд на улица Глез и размишлявах за тези неща. Сред арменците смъртта винаги беше повод за събиране на всички роднини – от най-близките до най-далечните братовчеди и техните семейства. След погребението традицията изискваше обяд-помен. В Армения, където роднините живееха отдалечени на стотици километри, за обратния път към дома през стръмни планински пътища, беше необходимо добре да се подкрепят. Тук, в Калифорния, погребалният обяд стана свещен обяд на семейното единство. Седях на края на дългата маса, до баща ми.

Масата беше в главната зала на църквата. Гледах майка си, която седеше в другия край на масата. До нея седеше Роза и до нея четиригодишният Ричард. Чичо Магардич Мушечан беше починал няколко години преди това, но наред с Ричард седяха чичовият син Арам и неговият син Хари. Шестте мои лели – сестрите на баща ми, бяха също тук със своите мъже и семейства. Трите мои сестри: Рут, Грейс и Роксана бяха тук със своите мъже и деца. Даже Флоренс на 15-годишна възраст според американския обичай вече се считаше за пълнолетна жена. А на останалите маси около нас седяха племенници, братовчеди и сватове безброй. И всички ние бяхме състоятелни и заможни. Това бяха здрави горди хора, мъже с охранени шкембенца, а жените с шумолящи черни копринени рокли. Аз даже си мислех за пророчеството, по което всички, намиращи се в това помещение, дойдоха в тази страна на изобилието. **„Аз ще те благословя с всяко благословение!”**

Бог даде Своето обещание още в Кара Кала и сега, гледайки около себе си, аз виждах, че Той е изпълнил Словото Си. Но в това пророчество имаше още една част: **„Ще направя твое наследство благословение за други народи.”** Изпълнили ли сме тази част от пророчеството? Къде сме били благословение за другите? Отчасти. Всички тези хора бяха добри съседи, добри работници, добри работодатели, но... С това се изчерпваше всичко. „Не, това не е всичко – казах на Роза, когато ние си отивахме обратно към Довня. – Аз чувствам, че Бог желае да правим нещо по-голямо около себе си. Само че, не зная какво.” През следващите няколко месеца започнах да обръщам много сериозно внимание на хората, с които ежедневно работех, а те бяха много. Не само нашите животноголедачи, но и доставящите зърно, шофьорите на камиони, доставчиците на бутилки. И аз направих голямо откритие. Никой от тези хора не говореше за Бога.

Измина много време, докато осъзная всичко това. Бог беше така реален за мен, както Роза и децата ми. Той беше част от всяка минута на всеки ден. Разбира се, в моето подсъзнание

беше мисълта, че на света има хора, които не познават Бог. Ето, за тази цел се събират мисионерските пожертвувания някъде за Тихоокеанските острови, но тук, в Лос Анджелис, където имаше църкви на всеки ъгъл, да има възрастни невярващи хора, не ми идваше на ум. А сега, когато достигнах до това осъзнаване, какво можех да направя? По време на една вечерна молитва много потресаваща сцена мина през ума ми. Тази сцена ставаше в Линкълн Парк, голямо открито място, където имаше много зеленина и дървета, на 15 км от Довня. Тук ние често отивахме на семеен пикник. В неделните дни и особено надвечер тук може би имаше към три-четири хиляди души, разпръснати по одеала на тревата. Но в картината, която внезапно ми се представи, аз се видях на платформа, на високо и всред тези хора. И аз им говорех за Исуса Христа. На следващата сутрин след добра нощна почивка, вместо да излезе от ума ми, това странно явление остана в мен. Когато си завързвах връзката, аз казах това на Роза. „Скъпа моя, аз си представям необикновено явление, че стоя на едно възвишение и говоря на хората...” „В Линкълн парк!” – завърши тя вместо мен.

Обърнах се от огледалото, затягайки с пръсти връзката си. „Аз бях заета със същата мисъл – каза тя. – Тя ме преследва. Всичко това ми се струваше толкова нереално, че не исках да ти казвам.” Разменяйки погледи, ние стояхме в нашата слънчева спалня, малко мислейки за това, колко често ще преживяваме такива явления. По това време всичко, което ставаше с нас, ни се струваше странно съвпадение, нямащо никакво значение. „Роза, ти ме познаваш. Ако аз говоря на повече от двама души, ставам тежкоезичен и даже забравям името си. Аз съм бавно мислещ и говорещ млечен фермер. Никога не ще мога да изкажа с думи какво значение има за мен Христос.”

Но Роза не отстъпваше от тази мисъл. „Помниш ли, ние молихме Бог да ни покаже, с какво можем да Му служим. Е, какво, ако това е Неговият отговор? Как може да се случи, че ние и двамата да имаме такава странна мисъл и то по едно и също време?” Допитах се до управлението на града и за мое облекчение разбрах, че Линкълн парк е предназначен за обществено ползване и никакви частни мероприятия не могат да се провеждат там. Но Роза, заела се с лично разследване, открила празен участък земя през една улица срещу парка. Тази земя принадлежала на човек, който развъждал щрауси и сега възнамерявал да ги продава. Неговата търговия не вървяла много и той с голямо удоволствие се съгласил да дава част от участъка под наем в неделя след обяд.

Без да си давам напълно сметка какво става, аз открих, че съм увлечен в тази работа. Беше ми необходимо отначало да разреши някои практически детайли, които ме плашеха. Необходимо беше да се вземе разрешение от полицията да се построи платформа и да се вземе под наем високоговорител. Роза възнамеряваше да вземе от църквата няколко момичета за пеене. Що се отнася до говоренето, успокоявах се с това, че в живота си съм слушал толкова много проповеди и това ще ми помогне да се разговоря, а останалото време ще заемат девойките с пеенето.

С приближаването на службата в неделя аз започнах да се събуждам нощно време изпотен. Сънувах един и същи сън, че стоя на страшно висока платформа, крещя с цял глас и размахвам ръце. Но за мой най-голям ужас, виждам пред мен само няколко човека, с които през деня върша търговските си работи. Ами, ако стане така в действителност? Ами, ако някой от моите клиенти или продавачи се окаже тук, в парка? Какво ще си помислят? Ето, аз – успешен, млад, делови човек, имащ достъп до разни обществени организации, с добра репутация, благодарение на своя здрав разум и поведение, върша подобни неща. А какво ще стане, ако се разпространи мълвата, че съм станал някакъв

религиозен фанатик? Всичко това не само ще навреди на репутацията ми, но и на репутацията на моя баща, който е дал за това целия си живот. Най-после настъпи първата неделя през юни 1940 година – ден, в който определихме нашето излизане. Отидохме в участъка до шраусовата ферма след сутрешното Богослужение в църквата и поставихме високоговорители.

Денят беше топъл и безоблачен и Линкълн парк беше пълен с народ. Защо днес не завали дъжд, си мислех аз, когато Роза си повтаряше, че днес е хубав ден. Ето, Роза и три момичета от църквата започнаха да пеят познатата песен „Какъв Приятел ние имаме”. Пеенето свърши. Аз се изкачих по три стъпала на платформата, грабнах микрофона и прочистих гърлото си. За мой ужас гласът ми загърмя като гръм във високоговорителя. Отстъпих крачка назад. „Приятели – започнах и моят глас пак зарева във високоговорителите около мен. Запъвайки се, проговорих още няколко изречения, мислейки за механическото ехо на гласа ми, а след това в отчаяние дадох знак на девойките да продължат пеенето. Забелязах, че хората в парка започнаха да вдигат одеалата си от тревата и помислих, че ние ги гоним от парка. Но за мое учудване, болшинството от тях дойдоха по-близо, сядайки там, където могат да виждат и слушат по-добре. Като представих себе си пред публиката, аз се овладях. Отидох обратно до микрофона, избрах един човек от тълпата в жълта риза, вперих в него очите си и отпавих към него цялата си проповед...

Изведнъж чух като отдалеч идващ женски глас: „Скъпи, не е ли това Демос Шикарян?” Очите ми започнаха да търсят в тълпата. Ето там, до кошница с продукти, тя показваше към мен, а до нея, присвивайки очи като късоглед, седеше мъж, от който ние преди ден купихме ограда. „Не може да бъде Шикарян!” – каза той след кратко мълчание и като порови в джоба на ризата си, извади очила. „Какво ще кажеш? Да, това е Шикарян!” Яката на ризата преряза глътката ми. Микрофонът стана мокър и плъзгав в ръцете ми. Чух плач и си помислих: „Не плача ли аз?” Погледнах надолу, а там до моята малка платформа стоеше човекът с жълтата риза със сълзи, течещи по лицето му. „О, вие сте прав, брат, вие сте прав! – плачеше той. – Бог е бил така добър към мен.” С учудване го погледнах. За щастие, Роза не се разтрепери и го извика на платформата. Той взе изпотения микрофон от моите ръце и в дълга реч разказа за своите материални успехи и лични неудачи. Малка групичка от хора премина улицата и обкръжи платформата. „Такъв е и моят опит” – каза и друг човек, който изкачи трите стъпала на платформата. В този момент аз забравих за високоговорителя и човека, който ми продаде оградата. Мислех само за чудото, което направи Бог в Линкълн парк. Когато слагахме нещата си в сандъка в края на събитието, шест души посветиха живота си на Господа тази вечер. Три месеца под ред: юни, юли и август 1940 година ние поддържахме този ред на събранията в неделя. Започвахме на участъка срещу парка в два часа след обяд и продължавахме до пет, шест часа вечерта. Скоро създадохме обичай.

Понякога на събранията се появяваха няколко кресльовци и няколко успокоители, които ни поддържаха. Сред нашите приятели имаше един човек, когото Господ неотдавна избави от робството на алкохола. Някои от тях идваха близо до платформата, наистина не бяха много, може би четири, десет, дванадесет. С някои от тях се стараехме да разговаряме, а за другите не знаехме каква промяна става в живота им. Ако външните резултати на тези събрания в неделя след обяд беше трудно да се определят, то вътрешните в моя случай бяха много ясни. Отивах на събранията с опасенията за моето лично достойнство, а се връщах със съзнанието, че съм нищо и че нямам достойнство. На

моите опасения, че някой от познатите ми ще ме види, Господ отговаряше с това, че всеки неделен следобед идваха хора, с които през седмицата съм имал търговски дела. Бог като че ли ми казваше: „Ти унизи себе си пред този човек. Съвсем трудно стана вече да запазиш своето достойнство.” По-късно, като се срещам с познатите ми в клубовете, обикновено в началото на обяда имаше странна тишина или взрив от смях. Нищо повече. Никаква търговска катастрофа, каквато си представях, не се случи. Към края на лятото научих урока, който никога не ще забравя: **„Какво хората мислят за нас, това е повече плашило за нашето собствено себелюбие!”**

Същото лято ние преживяхме съпротива на нашата активност от страна, която ние с Роза най-малко очаквахме, от страна на църквата на улица Глез. Стареите на църквата, кой знае защо, счетоха нашите събрания в парка за „разходки” или лятно развлечение за младежи. И тъй като тези събрания продължаваха всеки неделен ден, възрастното поколение запротестира против тях. През август на сутрешното събрание в неделя един от стареите излезе и от името на цялата църква ни предупреди относно събранията в Линкълн парк: „Това не е правилно – заяви той, тресейки от възмущение своята сива брада, – това не е арменски обичай!” Изведнъж ми стана ясно, че той е прав.

Представих си Армения – малка страна, която столетия се придържа към единна правда, издържайки много преследвания, винаги обкръжена с по-силни невярващи народи, намираща сили във вътрешното си единство. Макар че на нас с Роза ни беше казано да се съобразяваме с хората, то сега решихме да бъдем самостоятелни от генерацията на нашите родители.

Хората, които ние видяхме през изминалото лято на одеалата в Линкълн парк, бяха много повече и много по-нуждаещи се, отколкото си представяхме.

През септември дните станаха по-хладни, тълпата от народ в парка намалела и ние решихме да намалим нашите събрания. Млечното предприятие заемаше все повече и повече моето време, тъй като аз се готвех за нов начин на продажба на млякото. Защо, питах себе си, не започна доставка на мляко по пътя Гилеанс 3. Можем да продаваме нашия продукт един цент по-евтино на литър мляко, отколкото вземат доставчиците по домовете или продавачите на лавките. За да осведомим за това хората, направихме голямо откриване с присъщата реклама, обявление по вестниците и радиото, листовки по пощата, а във фермата – плакати, музика, известни хора за забавление. Търговските работи тръгнаха много добре и така продължиха с успех. Изведнъж ми дойде в главата да открия такива пунктове по цяла Калифорния. Това ще ни направи богати.

Но най-успешното предприятие, което създаде богатството на Шикарянови, беше нашето ново мелничарско дело. Едва ли бих могъл да си представя, че тази ситуация може да се уприличи на бомба с часовников механизъм. Оказа се, че мелничарското дело е натурална необходимост в развитието на млечните продукти. Млечната крава изяжда 9 кг. зърно и 15 кг. сено за денонощие. Ако това се умножи на 3000 крави, които ние смятахме да имаме в близко бъдеще, се получаваше невероятна цифра зърно и сено за всеки ден. През всички изминали години ние купувахме зърно от местните мелници. След това размесвахме зърното сами по рецепта, която ние направихме, даваща най-добри качества на млякото. Резултатите бяха толкова добри, че съседните млекари често питаха баща ми: „Исак, не би ли могло да ни продадеш от твоята смес?” „Защо не” – казваше баща ми. Струваше ни се, че това е следващата логична крачка на нашето предприятие. Ние можем да купим зърно в голямо количество и по този начин да се намалят разходите в млечното ни дело. С нарастване на нуждите, ние сами ще го мелим и по този начин още повече се намаляват

разходите. Едновременно с това можем да имаме голям доход от продажба на зърно на другите млекари. И така, с големи очаквания започнахме нашето ново предприятие. Обзаведохме мелница не далеч от една от нашите ферми с три двадесетметрови елеватора, прилагани по-рано за запазване на царевични силози. Ние ги изпразнихме, измихме ги и ги подкрепихме с нов слой цимент. Предвиждах прекрасно бъдеще за новото ни дело. Железопътната линия на Южен пасифик минаваше покрай тези елеватори. До тогава зърното винаги се разтоварваше от товарните вагони в елеваторите в много сложна система на товарните машини, сонди и ръчни лопати.

През първите години на нашето млечно предприятие, аз усъвършенствах системата на преразтоварване на зърното в елеваторите чрез огромни вакууми. По старата система трима човека работеха цял ден, за да разтоварят четиридесет тонен вагон от зърно. По новата система един човек свършваше тази работа за два и половина часа. Така съкратихме разходите си с 80% и раздвижихме средите на индустриалците. Аз обичах да посещавам мелницата. Шумът на машините, на вакуумите, построяването на колелата на товарните вагони и даже брашнения прах, който покриваше покрива на черния ми Кадилак – всичко това ми действаше опияняващо.

И все пак трябва да кажа, че това ново предприятие беше за мен голяма примка. Започнах да се занимавам с нови стоки. Тези стоки бясно меняха цените си. Онези, които се занимават с търговия на овес, пшеница, ечемик, могат да спечелят и да загубят огромни суми за няколко часа. На Уол стрийт в Ню Йорк само специалисти се занимават с тази работа. Но фермерът, който има работа със зърното, също до известна степен спекулира, независимо дали иска или не. Ако например, купя зърно на първи юли, с условие на доставка следващата есен, плащам процента за текущия месец, знаейки, че е възможно цената на този продукт до времето на доставката, да се измени. Ако съм платил до юли по два долара и 50 цента, през есента цените се понижават до един долар и 50 цента, то аз претърпявам загуба. А ако цените се вдигнат до два долара и 50 цента, то печеля. За да бъдеш добър мелничар, трябва да закупиш голямо количество зърно, предвиждайки повишението на цените, или да не купиш, знаейки, че цените ще се понижат. Тази теория аз знаех още през зимата на 1940-1941 година. Предстоеше ми да се науча на практика.

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ПРОМЕНИ СВОИТЕ МИСЛИ

С настъпването на следващата пролет, когато хората започнаха да излизат в парка, ние с Роза пак започнахме да говорим за събранията. „Но не само в неделя след обяд – каза тя. – Хората се заинтересоват, а ние трябва да се скрием вкъщи и с нищо да не се занимаваме цяла седмица.” „А ако провеждаме тези събрания вечер? Всяка вечер. Ако някъде сложим палатка и правим събрания, независимо от времето?” „На църковната земя” – казахме в един глас и се усмигнахме, тъй като това пак излезе случайно. Църковното помещение на улица Глез беше малко за растящото арменско общество, затова неотдавна църквата купи парцел на ъгъла на Гурдич булевард и Каролина плейс в източната част на Лос Анджелис, с намерение да построи нов Молитвен дом.

Ние положихме старание, за да получим разрешение от стареите, да използваме мястото. Всички подозрения и прегради от миналото лято се появиха пак на смуглите им намръщени лица. Какви са тези странни хора, от които така се интересуваме? Защо арменската Петдесятна църква трябва да бъде въввлечена в това? Обяснихме, че не само нашата църква ще участва в това дело.

Нашето желание беше всички петдесятни църкви наоколо да поддържат тези събрания.

Нашата църква можеше да предостави мястото за палатката, други да помогнат с певци и разпоредители. Всички ние ще се трудим заедно. Но при думата ЗАЕДНО техните лица станаха още по-напрегнати. ЗАЕДНО? С четиригълната църква, с Божието събрание и с вярващите от Петдесятната святост с тяхното съмнително вероучение? Защо в тези така наречени църкви мъжете и жените седят един до друг заедно? И тези старейци продължиха своите разсъждения за второстепенни неща, а ние с Роза седяхме тихо, даже забравяйки за нашия летен проект.

Течението на Петдесятница, което повя от Русия в Армения преди столетие, сега се превърна в деноминация, робуваща на традиции, подобно на много други. Почти винаги е било така. Всяко живо изливане на Духа се е превръщало в поредното противоречие в ръцете на човека. Голямото съживление на улица Асуза в нашия град, започнало в свобода и радост, разбило много прегради, през 1940 година се затвърди в няколко самостоятелни църкви, не можещи да общуват помежду си, та камо ли да свидетелстват на света.

Трагедията се състоеше в това, както ние с Роза виждахме, че вярващите са заети с много неща. Всяка малка група преживяваше Божията сила за изцеление и поучение между своите стени, а обкръжаващия свят, с който сме в съприкосновение шест дни в седмицата, не знаеше за съществуването на тази сила. „В такъв случай не е необходимо вие да бъдете въввлечени в тази работа. – убеждавах старейците. – Аз ще се погрижа за палатка, ще почистя участъка и ще направя всичко необходимо. Разрешете ми само да използвам земята.” В края на разговора ми стана ясно, че всичките ми убеждавания нямаха влияние над тях, с изключение на баща ми, който беше на моя страна. Името на Исак Шикарян имаше тежест в църквата. Ако Исак е за, дори да е рисковано дело, то ще се удаде. Така ние получихме разрешение и скоро съжалявахме за това. Разбрахме, че да поставиш палатка не е като да поставиш платформа. Да се вземе под наем палатка беше най-лесната работа. Да я направиш „място за публични събрания” във връзка с многото предписания, като за постоянна сграда, не беше никак лека работа. Беше ми необходимо да получа разрешение от районното управление на пожарното отделение, полицията, санитарното управление, осветление и всеки път трябваше да обяснявам какво ще правя и за кого. Най-последно, след всичко това, когато получих пълна папка с разрешения, аз можех да пристъпя към построяване на палатката.

След това електроустройството подлежеше на проверка, входовете и изходите трябваше да съответстват на особен стандарт, кутиите за смет и почистването, установено по всички правила, цистерни с вода на камиони, поставени за поливане на праха по пътя. Не малко труд се положи и за това, да се осведомят хората за тези събрания. Започнахме да обясняваме по радиото, във вестниците, разлепихме афиши, включително и по прозорците на магазините – с други думи, аз използвах всичко, на което се научих, когато започнах да разнасям мляко. Всички тези грижи бяха свързани със средства и време. Накрая дори баща ми изрази своето неудоволствие от моето шетане. Пропускал съм работата през седмицата в кантората, ми напомняше той. Не беше нужно да ми казва това, което и двамата знаехме. Фабриката за торове, която беше моят първи независим проект, не беше доходоносна. Цели пет години се стараех да поставя това предприятие на здрава финансова основа и затова сега бях длъжен да положа всички усилия и старания. В същото време не можех да се откажа от мисълта, че тези палатъчни събрания са необходими и важни.

Вечерните събрания започнаха през ден и продължиха всяка вечер в продължение на шест седмици. Още предната година аз определено знаех, че не съм проповедник. Моето сърце

беше изпълнено от близостта и реалността на Бог, но устата ми не беше способна да изрази тези чувства с думи. Хари Мушечан, моят млад братовчед, беше различен в това отношение. Подобно на своя баща Арам и дядо си Магардич, той имаше налагаща се поза, звънлив глас, което караше хората да седят и да слушат. Той беше на 20 години, но беше по-добър проповедник, отколкото аз се надявах някога да бъда. Затова го поканихме да бъде наш говорител. Хората слушаха и идваха отново. С всяка седмица тълпите се увеличаваха. Пет петдесетни групи, които внимателно се обединиха, за да продължат тези събрания, постепенно се запалиха от ентузиазъм. Техните пастори седяха на платформата. Роза свиреше на пианото и техните хорове служеха с пеене.

Вечер, когато нямаше хор, със своя сладък, професионално трениран сопран, пееше Флоренс. Тя завърши средното си образование и се готвеше през есента да постъпи във Витер колеж. От своя страна, аз се стараех да помагам както мога. Ръководех събрания, стоях на телефона, уреждах транспорта и водех счетоводството. За голямо учудване на всички, в нашите книги ние водехме приход и разход. След всяка вечерна служба пастирският комитет преброяваше събраното, което се увеличаваше с всяко събрание. Това обстоятелство ни учудваше, тъй като ние не убеждавахме хората да жертват. Ставаше нещо иронично. Когато попитах счетоводителя ни за финансите на нашата фабрика за торове, се оказа, че нашите приходи бяха намалели и ставаше все по-лошо.

С достатъчните приходи от палатковите събрания ние покривахме разходите за обявления по радиото, в печата, наема на палатката и ни оставаха пари. Голяма част от моите разходи аз не записвах, като не се надявах да ги получа обратно. Изведнъж у мен се появи нова идея. Защо да не открия сметка в банката на името на петте църкви и да внасям там оставащите пари?

В средата на август ние снехме палатката и доброволци почистиха мястото. Стотици хора чуха за първи път за съществуването на Бог чрез проповедта на Евангелието. Някои от тях взеха решение да станат християни. Фабриката за химически торове окончателно затвори врата. Както се оказа по-късно, тази неголяма сума пари, вложена в банката, имаше много добри последствия. За да дойде съгласие по този въпрос, пастирът на Фроскверската църква позвънил по телефона на пастира на Петдесятната Божия църква. А стареят на Божията асамблея някои видели заедно на обяд със старея на Арменската петдесятна църква. Те двамата влезли в църква и седели заедно по време на Богослужението в Петдесятната църква на святостта на една от улиците в Лос Анджелис.

Рано сутринта в един септемврийски вторник аз седях на бюрото си, като се стараех да приведа в ред остатъците на моето провалило се предприятие с торове. Отначало трудно чух звъна на телефона, който беше до ръката ми и докато вдигна слушалката, минаха няколко секунди. Моментално познах гласа на Роза. „Болницата в Довня – казваше тя, – по-скоро.” „Какво? Защо?” – разтревожен попитах аз. „Флоренс – повтаряше тя – на път за Виттиер днес сутринта. Помниш ли колко мъгливо беше сутринта? О, Демос, тя навярно не е забелязала товарния камион.” Още не напълно разбирайки случилото се, изтичах до колата си и бързо преминах няколко квартала до болницата. Всички останали роднини вече бяха там, в тази малка, дървена едноетажна болница.

„Флоренс сега се намира в операционната – каза баща ми, – но лекарите много малко могат да ѝ помогнат.” Той трудно можеше да ми говори и мъжът на моята сестра Рут ми разказа подробности от случилото се. Нещастният случай станал в 7:30 часа сутринта. Гъста утринна сива мъгла се движела от Тихия океан. По всяка вероятност Флоренс не е забелязала спирката и нейната кола се блъснала в ремонтен камион, пълен с горещ асфалт,

разсипвайки асфалта по целия път. Шофьорът на камиона не пострадал, но Флоренс излетяла от колата при сблъсъка и паднала в горещата асфалтова маса. Пешеходец я измъкнал от асфалта и я обвинил в своята дреха, но всичко това било напразно, тъй като цялата кожа на гърба ѝ била изгоряла. Поради това страшно изгаряне лекарите не можеха да подредят счупените ѝ кости. Накрая я сложиха в отделение за особено гледане, а на нас един по един ни разрешиха да отидем до вратата на стаята, за да я погледнем.

Нашият семеен лекар Хейвуд ходеше по коридора и тихо плачеше заедно с нас. Доктор Хейвуд беше много опитен лекар. Той бе помагал при раждането на Флоренс преди осемнадесет години. Той я лекува от шарката, коклюша и други детски болести. А сега той можа да каже на майка ми, като сложи ръка на рамото ѝ: „Тя е силна и млада, Зароуга – повтаряше той, – има силна воля за живот.” Когато дойде моят ред да отида до вратата, трудно повярвах, че това е Флоренс. Тя лежеше на високо болнично легло – Флоренс с лице на фея и ангелски глас, млада и най-надарената от цялото семейство, сега висеше на скринец в легло от особен болкоуспокояващ разтвор. Очите ѝ бяха затворени, а от гърдите ѝ излизаха непрекъснати стонове. „Господи Боже – молах се аз, – не давай да страда! Облекчи болката ѝ!” Струваше ми се, че за няколко минути тя преставаше да стене. Или само ми се струваше? „Премахни болката ѝ!” – молах се пак.

Отидохме въкъщи с Роза, за да нахраним Ричард и Гери. Когато пак се върнах в болницата след обяд, Флоренс ридаше от болки, като беше по всяка вероятност в безсъзнание. Застанах отново на вратата и се молих – пак утихнаха воплите. През целия ден и цялата вечер, когато се усилиха болките, струваше ми се, че моите молитви облекчаваха страданията ѝ. Дори лекарите и медицинските сестри забелязаха това. „Демос – каза доктор Хейвуд – ти можеш да влизаш в стаята, когато искаш. Дори венозното хранене минава по-леко в твоё присъствие.” Облякоха ме в бял халат, сложиха ми маска и хирургическо кепе и ми дадоха стол до леглото ѝ. През следващите пет дни се стараех да прекарам всяка възможна минута до нея. С идването ѝ в съзнание болките се увеличаваха. Изглежда, че никакви медикаменти не помагаша. Според думите на сестрата Флоренс заспивала само по време на моето престояване в стаята. Защо ставаше така, нямаш представа. Седейки в стаята ѝ, често си мислех за това, което се случи единадесет години по-рано, когато Флоренс си разби лакътя. В онова неделно утро в църквата аз знаех, че лакътят ще бъде изцелен. Струваше ми се, че някаква странна връзка съществува между нас, а сега не последва изцеление след моята молитва... Временно облекчение на болките настъпваше, но това не я извеждаше от опасността, в която се намираше. Наближаваше критичен момент. Рентгеновата снимка, заснета веднага след нещастния случай, показва, че лявото бедро и таза са разбити при падането на паважа. След това снимката показва костни частици, движещи се към сърцето. Всеки ден се правеше нова снимка и аз заедно с доктора виждахме, как иглоподобни парченца кост се движеха дълбоко в седалищната част. Шест дни след нещастния случай, когато изгарянията още не позволяваха да се направи операция, нашата църква определи ден за пост и молитва. Започвайки от полунощ, цялата църква се въздържаха от храна и вода. В седем часа вечерта в понеделник, продължавайки поста, цялата църква се събра в новопостроения Молитвен дом на Гудрич булевард в източен Лос Анджелис, за да завърши денонощното бдение за изцеление на Флоренс единомушно, както четем в Деяния 2:1.

Само на мен ми се наложи да отсъствам. Имах особена работа тази вечер в град Мейвуд, на седем километра от Довня. Няколко месеца подред ние слушахме за един човек на име Чарлз Прайс. В миналото доктор Прайс е бил пастор на голяма църква на

конгрегационалистите в град Лоди, Калифорния. Той беше крайно модерен проповедник, с такива модерни църковни планове, включващи поляна за игра с топка. Доктор Прайс дойде веднъж на събрание в палатката, въоръжен с бележник и молив, за да записва всички неразумни петдесетни изявления на мис Макферсън и после да предупреди своята църква. По средата на събранието той пусна бележника и молива в джоба си и със сълзи, течачи по лицето и с ръце, издигнати нагоре, славеше Бог на чужди езици.

От тази вечер служението на доктор Чарлз Прайс радикално се измени. Той нарече своята нова проповед „Пълното Евангелие”, което значеше, че той вече не ще изпусне нито една част от Новия Завет, да не проповядва за нея. Той доби особена известност с това, че настояваше за изцеленията, за които четем в Библията и проповядваше, че те са нормално явление в църквата през всички векове. Сега доктор Прайс държеше палаткови събрания в град Мейвуд. Когато приближих мястото на събранията, аз се смутих. Всички паркинги на километър от палатката бяха заети и тълпи от хора седяха на тревата около палатката. Доктор Прайс проповядваше от платформа, която беше боядисана с бели и черни ивици. Беше мъж на средна възраст, с пясъчен цвят на косите, с пенсне, което блестеше от силното осветление. Той завърши своята проповед и покани нуждаещите се от изцеление да минат отпред за молитва. Стотици желаещи се придвижиха от местата си по пътеките. Погледнах часовника. Беше девет вечерта. Мисълта, че моята църква се намира на колене пред Бог ме задържа. Дългите редици от хора бавно се придвижваха напред. Десет часа; десет и половина; единадесет. Разпоредителите се стараяха да закрийт събранието.

„Доктор Прайс ще бъде тук утре вечер, сестра... Доктор Прайс ще се радва да се помоли за вас утре вечер, брат...” Доктор Прайс събираше нещата си: Библия и шишенце с масло, с което помазваше болните. „Сър!” – извиках аз. Той се обърна към моята страна и присви очи от ярката светлина. Минах бързо покрай разпоредителя. „Доктор Прайс, казвам се Демос Шикарян. Сестра ми претърпя автомобилна катастрофа. Лекарите в болницата в Довня имат съвсем малка надежда за нейното оздравяване. Много искаме ако можете да я посетите!” Всичко това казах на един дъх.

Доктор Прайс затвори очите си и аз забелязах умора на неговото лице. Той продължи да стои неподвижно известно време. След това внезапно отвори очите си и каза: „Ще дойда.” Аз побързах да изляза преди него, провирайки се през редиците тълпи, вълнувайки се всеки път, когато някой го спира. Доктор Прайс забеляза моето безпокойство. „Не се безпокойте, млади човече – каза той, – вашата сестра ще бъде изцелена тази вечер.” Аз го погледнах. Как той може да направи такова вежливо и смело изявление? Разбира се, помислих си, той не е видял в какво сериозно положение се намира сестра ми. Моето маловерие очевидно се изрази на лицето ми, защото когато запалих колата, той каза: „Искам да ти кажа, млади човече, защо съм така уверен в изцелението на твоята сестра. Преди години – продължи той – през 1924 година, скоро след един случай в събранието на мис Макферсън, отидох в Канада, в един неголям град – Париж Онтарио. Преминавайки през града, почувствах подбуда да се обърна наляво.” По този начин доктор Прайс бил заведен до неголяма методистка църква. Тук му се каза да спре. Без да съзнава защо прави това, той натиснал копчето на звънеца на къщата, където живеел пастора на църквата и му се представил. Казал му, че е проповедник и че иска да проведе редица събрания в неговата църква.

За голямо учудване на доктор Прайс проповедникът казал, че това е възможно. Сред посещаващите тези събрания доктор Прайс забелязал куца млада жена, чийто мъж я пренасял на всяко събрание и я слагал на възглавница на първата скамейка. Като се

запознал с тях, разбрал, че се казват Луис и Ева Джонстън и са от Лаурел Онтарио. Ева Джонстън била прикована на легло и в постоянни болки от повече от десет години поради ревматично възпаление. Доктор Прайс гледал тези изсъхващи и изкривени крака – десният крак в ужасна форма бил подгънат под левия. Те се обръщали към двадесет различни лекари в Торонто, пробвали разни електрически лечения, рентген, горещи масажи, хирургия, а уродливостта се увеличавала от година на година.

По време на проповедта доктор Прайс получил уверение, че Ева Джонстън ще бъде изцелена тази вечер. Той имал това уверение, защото всеки път, когато погледнел към нея, чувствал физическа топлина да го обгръща, подобно на топло одеало, падащо на плещите му.

Трепет премина по тялото ми, защото си спомних моя подобен опит, когато Флоренс си разби лакътя. Трудно можех да гледам напред и да управлявам колата. Доктор Прайс ми обясни това състояние на топлината като Божие присъствие. Той казал на събранието, че тази вечер ще видят особено чудо. Като слязъл от платформата, той сложил ръцете си на главата на жената и започнал да се моли. Пред очите на цялото събрание, гърба на жената се изправил, кривите крака се изравнили и видимо пораснали, въпреки че тя не е ходила вече от десет години. Ева Джонстън се вдигнала на краката си и започнала да ходи, почти да подскача по цялата дължина на пътеката. Доктор Прайс поддържал връзка с Джонстънови. Нейното изцеление било постоянно. „А днес – продължаваше Чарлз Прайс – ние ще видим още едно чудо, защото когато ти заговори с мен, това „одеало“ падна отново на плещите ми. Аз го чувствам и сега на плещите си. Бог е във всичко това.” Трудно преглъщах и известно време не можех да отворя устата си, за да произнеса дума. Бяха минали 11 години, откакто имах подобно преживяване и не бях чувал за други подобни.

Беше 11:30 часа вечерта, като пристигнахме в Довня. Предната врата на малката 32-местна болница вече беше затворена и ние бяхме принудени да позвъним. Излезе медицинската сестра. „Много се радвам, че дойдохте – каза тя. – Флоренс е много зле.” Поисках разрешение доктор Прайс да влезе заедно с мен в стаята на болната. Облякоха го в стерилен халат и маска. След това ни въведоха в стаята на Флоренс. Тя лежеше в своето легло от целебни мехлеми, успокояващи болките, почти скрита в разни тръбички и закачалки. Представих ѝ доктор Прайс и тя отговори със слабо кимване. Доктор Прайс извади от джоба си шишенце с масло и изля малко на пръста си. След това простря ръка през разните закачалки около леглото и се докосна с пръст до челото на Флоренс. „Господи Исусе – каза той, – ние Ти благодарим за Твоето присъствие. Благодарим Ти за изцелението на сестрата!” Със своя силен, но нежен глас, той продължаваше да се моли, но аз повече не го чувах. Необикновена промяна в атмосферата на стаята стана по това време. Като че ли ставаше все по-сгъстена и по-сгъстена. Сякаш въздухът се сгъсти и стояхме във вода.

Внезапно Флоренс се обърна в своето високо легло. Доктор Прайс бързо отстъпи, тъй като голямата желязна гира на закачалката мина покрай главата му. Флоренс се обърна от една страна на друга, доколкото ѝ позволяваха железата около нея. Всички закачалки около нея се размахваха и въртяха, когато тя се клатеше в леглото си назад и напред. Чувствах, че трябва да я спра, тъй като лекарят не веднъж беше казал, че раздробеното ѝ бедро трябва да бъде неподвижно. Но не се мърдах от мястото си, обхванат и обвит от този пулсиращ въздух. От гърдите на Флоренс се изтръгна дълбок стон, но дали беше това стон на болка или от особени чувства, аз не можех да кажа. В продължение на 20 неопикуеми минути

Флоренс продължаваше да се върти и мята в своя телесен затвор и ние с доктор Прайс всеки път се отклонявахме от размахващите се железни закачалки. Очаквах всяка минута медицинската сестра да поиска обяснение, какво се е случило и какво правим, тъй като те проверяваха всеки десет минути, но никой не дойде. Сякаш ние тримата бяхме изпратени в един извънземен свят, изпълнен с топлото всеобхващащо присъствие на Бога.

Всичко така бързо се промени в болничната стая. Железните закачалки и топки престанаха да се клатят. Флоренс тихо лежеше в леглото. Тя дълго ме гледа. „Демос – прошепна тя, – Исус ме изцели!” Наведох се към нея и казах: „Зная.” Когато след няколко минути медицинската сестра влезе в стаята, Флоренс спеше здрав сън. На следващата сутрин, след като бях завел доктор Прайс в дома му в Пасадина, още спях, когато ми позвъни доктор Хейвуд. „Елате веднага да видите рентгеновите снимки!” – каза той. Когато влязох в рентгеновата стая, имаше тълпа. На светещия рентгенов параван бяха закачени общо осем негатива. Първите седем показваха натрошеното и раздробено ляво бедро. На всяка от предишните снимки на места костта беше съвсем натрошена и имаше разхвърляни парченца. На осмия негатив, заснет тази сутрин, се виждаше таза в неговия нормален вид. Двете страни на снимката бяха еднакви – лявото бедро в същия вид като дясното. Само малки чертички като косъмчета показваха сякаш преди много години костта е била счупена.

Флоренс лежа в болницата още един месец, докато изгарянето на гърба ѝ мине.

През нощта преди изписването ѝ от болницата, тя сънува странен сън, в който видяла 25 чаши с вода, които стояли на масата, за да ги изпие. „Аз съм убедена, че това са годините, които са ми отредени да изживея още на тази земя – ни каза тя, когато на следващия ден с Роза отидохме да я вземем вкъщи. – Уверена съм, че Бог ми подарява да живея още 25 години на земята, за да Му служа.” Аз не можех да зная това. Знаех само онова, което видях с очите си. Предстоеше ми да опознавам още дълго моята собствена немощ и Божията неограничена сила.

РЪКА, ХВАНАТА ЗА НЕБЕТО

През декември 1941 година САЩ встъпиха във война. След атаката на Пърл Харбър Лос Анджелис за една нощ стана център на активната отбрана. По цял ден автострадите бяха заети от сивозелени военни камиони. През нощта градът бързаше да свърши своята работа в тъмнината, а ние преди разсъмване дояхме кравите при затворени прозорци. Малката северноамериканска самолетна фабрика до нас в Довня се превърна в огромна фабрика, оградена с бодлива тел, от където излизаха и влизаха през цялото денонощие леки коли и камиони. За голям ужас на Роза и голямо удоволствие на нашия седемгодишен син Ричард, фабриката почти граничеше с двора ни. Тъй като млечното предприятие се считаше за необходима индустрия, млекарите не ги взеха в армията. Но съвсем скоро много от нашите работници и доставчици се оказаха на военна служба или работеха във фабриката на отбраната. Аз разделях моето време между гледането на телетата и кравите, тъй като не ни достигаше работна ръка, и също отделях време за различните отдели по разпределяне на горивото, зърното, автомобилните гуми и частите за камиони, без които не можехме да съществуваме. Най-трудното в това време беше гледането на животните и грижата за тяхното здраве, тъй като не стигаха медикаменти и не винаги имаше добра вентилация. Ние с баща ми винаги най-напред прилагаме молитвата и често това беше единствената ни защита.

През всичките тези военни години ние с Роза бяхме посетители на летните събрания в

палатката по програма, която изработихме в източен Лос Анджелис. Наша грижа беше да намерим способни говорители и да включим техния труд в нашите дарования, да намерим църква и да ги обединим в труда, да вземем под наем оборудване и да разработим детайлите. След покриването на главните разходи, да вложим останалите средства от събраното в банката на името на църквата, така че след като привършим събранията, да не привършим нашето сътрудничество. В църквата ни някои от стареите все още разсъждаваха на глас – каква е ползата от това „постоянно тичане“.

Но когато Флоренс без ни най-малко накуцване излезе напред през юни 1942 година и изпя хвалебен химн преди започване на събранието, ние с Роза знаехме, че и всичките старания в нашия живот не могат да изразят достатъчно нашата благодарност към Бога. Особен източник на радост през тези години беше заздравяването на дружбата ни с Чарлз Прайс. Обичах да слушам неговите красноречиви проповеди, които той в особен стил усъвършенства под ръководството на Уилям Дженингс Браян. Но още по-приятно беше нашето лично общение. Почти всяка седмица от 1941 до 1946 година той ни посещаваше в Довня и ние се срещаме в неговия любим италиански ресторант. Обикновено се настанявахме в задната зала и прекарвахме половин ден, слушайки мъдрия човек, който някога не съм познавал. „Доктор Прайс – попитах аз веднъж, – навярно това, с което сте зает, е най-прекрасното нещо на света. Да видиш хиляди хора, докоснати от словото, обръщащи се към Господа, изцелявани и чувстващи силата Божия, действаща сред вас!“

Доктор Прайс престана да навива спагети на вилицата си и като се намръщи, ме погледна. **„Не, това не е така – каза той накрая. – Всичко това прилича на война. Къде войниците дават живота си? На първата линия на фронта – там, където са най-близо до врага. Демос, това е същото и с Евангелизацията. Тази война е толкова смъртоносна! Проповедникът, който атакува врага на негова територия, се намира под обстрел. Той понякога търпи нараняване, Демос. Някои от нас губят живота си.“** Той се усмихна с така присъщата за него усмивка.

„Понякога хората се опитват да ми направят комплимент, говорейки за моето красноречие, но за мен това няма особено значение. А ето, снощи една жена ми каза, че нейното семейство се моли за мен всеки ден. Демос, ето това е забележително нещо, което всеки проповедник би искал да чува.“ Кимнах с глава в знак на съгласие, впечатлен от неговата искреност. Но в онези години не разбирах напълно цялата реалност на това, което говорехме. Това се случи почти незабелязано поради военните времена, бюрократизма и недостига. Първоначалните три крави на моя баща се превърнаха в три хиляди и ние станахме най-независимото млечно предприятие на света. Заедно с това имахме и най-много лични неприятности. Така мислех, прекарвайки часове на телефона в търсене на бутилки за мляко или цимент за почистване на пода в краварниците. Даже сдобиването с достатъчно количество фураж за такова количество животни, ставаше все по-трудно. В търсене на сено бях принуден да обикалям цялата Имперска долина. Не малка част от моя път минаваше през пустинята. Горещите юлски дни се смениха от още по-жарките дни на август. През 1943 год. настъпи голяма промяна и по пътя, който тук беше занемарен и изоставен. Там, където имаше няколко огрени от слънцето къщи при моето последно посещение, сега имаше цяло селище от палатки. Движението по пътя след военните камиони беше много бавно и така беше по целия път.

Финиковите ферми и прашните селища бяха натъпкани с военни. Никой нищо не говореше и малко се знаеше за това, какво става, но беше ясно, че някъде по нашата бедна земя се готви пустинна военна кампания. Връщайки се от такава разходка къщи, аз казах на Роза:

„Толкова много млади хора и всички те скучаят в непоносимия пек.” Град Индиана 40 км на изток от Палм Спрингс, беше особено в моите мисли. Улиците на този град бяха претъпкани с войници, свободни от изпълнение на служебни задължения, така че беше трудно да се премине през града. Седейки в колата, при бавното движение през града, видях техните групи в три или четири ресторанта и в единствения за целия град театър. Те се криеха където да е на сянка при 49 градуса температура.

Нямаха никаква работа и нямаше къде да отидат. Мислех си: „Ами, ако тук започнем събрания в палатка?” „Още ли събрания, Демос?” – ме попита баща ми. Ние с Роза току що привършвахме поддържането на шестседмичните съживителни събрания в Оранжевия район. Роза също така имаше своите опасения. „Демос, ти работиш по 16 часа в денонощие по млечните работи. По време на съживителните събрания почти не лягаше да спиш. Какво добро вършиш, като се самоубиваш?” „Роза, а ако тази мисъл идва от Бог, а не от мен?” Тя ме погледна, откъсвайки своя поглед от детското костюмче, което гладеше. „Ако е така, ще направим и това.”

Бързо станах от дивана и казах, че незабавно ще позвъня на доктор Чарлз Прайс. Макар, че той е зает за много време напред, може би ще намери свободна седмица или две. Роза вдигна друго костюмче на Гери от купа бельо. Тя никога не говореше много освен, когато имаше да ми каже нещо. „Роза.” Мълчание. „Какво не е наред?” „Демос, обичам и уважавам доктор Прайс, но чувствам, че той няма да дойде да говори на войниците. Нужен ни е някой по-млад. Някой... не зная кой. Някой, който може да свири на китара.” Струваше ми се, че Роза грeши. „Погледни тълпите народ, които доктор Прайс привлича – отбелязах аз. – Погледни изцеленията, които стават. Знаеш какво стана с Флоренс.” Роза пак мълчеше. Веднага позвъних на доктор Прайс, забравяйки нашия първи урок, който научихме, когато започнахме събранията в Линкълн парк, а именно, че ние се съгласихме с Роза заедно да търсим и определяме Божията воля.

Доктор Прайс се отнесе много съчувствено към положението на войниците в пустинята и каза, че ще се постарее да преобразува програмата на задълженията си. И той го направи. Искането да се увеличи нашата доставка на мляко заемаше сега голяма част от времето ми. Скоро след това доктор Прайс се разболя. Имах затруднения да намеря отговорник сред военните, който да разреши събранията. Лекарят временно забрани на доктор Прайс да продължи служението си. Моят интерес към тези събрания също премина. Почувствах, че изпуснах Божията възможност и Божия мъж за такова особено и важно служение. Направих още няколко нерешителни опита да намеря някой, да проведе тези събрания, и пак нищо не излезе. Вестниците през тази есен бяха препълнени със сведения от фронта. Американските загуби бяха много големи. С всички нови съобщения много мъчителни въпроси ме тревожеха. Колко от тези млади хора, които срещнах в Калифорнийската пустиня, са в числото на загиналите? Колко от тях биха могли да дойдат на събрания? Колко от тях биха могли да познаят истината, която ще разреши за тях всичко?

След това настъпи нова тревога. По цяла Южна Калифорния настъпи криза в млечното дело. Не стигаха ветеринарите. Много от тях отидоха на военна служба. Сред кравите се разпространи туберкулоза. Ежемесечно щатните и районните власти от отдела на здравеопазване идваха да проверяват нашите стада. Всички крави бяха инжектирани на гладкото, безкосмено място в корема под опашката. Ако в продължение на три дни след инжектирането кожата остане гладка, то животното се считаше за здраво. А ако на това място се повдигнеше мехур колкото гумичката на молив, то кравата се поставяше в отдел „подозрителни”. Когато обаче, случаите на противодействащи и подозрителни достигаха

известен брой, съгласно закона, всички животни, болни и здрави, подлежах на унищожение. Няколко стада в съседния район вече бяха унищожени, когато първата от нашите крави показа признаците на болестта. Ние с баща ми усърдно се молехме за това на Бог. Нашият деветгодишен Ричард също се молеше, когато след училище идваше в краварника да ни помага. Този проблем се появи в Рилеанс №3 в нашия образец краварник. Около стотина крави след изпитанието бяха признати за противодействащи и около двеста – за подозрителни. Ако на следващото идване тази цифра се увеличи, унищожаването на хиляда крави беше неизбежно. В деня, в който получихме това известие, ние с баща ми бяхме в краварник номер три. Задържахме се известно време след издояването на кравите, седейки безутешно около бюрата си. Не бяхме чували за стада, достигнали до такова състояние, да не бъдат унищожени.

За ободрение, баща ми включи нощната програма по радиото на Лос Анджелиския храм. В изпълнената с мрачно униние стая звучаха думите на доктор Келсо Гловер. През тази нощ доктор Гловер говореше за Божията сила да изцелява всякаква болест. Ние срещнахме погледите си с баща ми през масата. На другия ден рано сутринта аз позвъних на доктор Гловер: „Сър, когато вие казахте всяка болест, включва ли това болестта на кравите?“ В телефона настъпи продължителна тишина, докато теологът с образцово образование от Берклейския университет обмисляше отговора. „Всяка болест – повтори накрая той. – В хората и в животните.“ „Сър, тогава можете ли да дойдете и да се помолите за хиляда дойни крави, домашна порода? Днес?“ И аз незабавно му описах положението в краварник номер три. Той дойде в 12:30 часа и ние заедно отидохме в кошарите. Във всяка кошара имаше по шестдесет животни. Болшинството от тях преживяха с отпуснати глави над яслите. Но когато ние с доктор Гловер минахме първата врата, те престанаха да дъвчат и се натрупаха около нас, което обикновено правят, блъскайки се една с друга. Макар, че слънцето беше високо над нашите глави, доктор Гловер свали шапката си. И аз свалих своята. „Господи Исусе – молеше се той, – всичките стада по хилядите хълмове са Твои. В Твоето име, Господи, ние изгонваме всички туберколозни бацили, които поразяват Твоето творение.“ Кравите, вдигнали уши, го гледаха с черните си, влажни очи. Изминаха три часа, докато обходим всички кошари. Безпокоях се за доктор Гловер, който стоеше с отворена глава под горещото слънце, тъй като не беше млад човек. По време на молитва той винаги снемаше шапка и тук до силозите и водопойните корита имаше тиха молитвена атмосфера. Всички работници бяха силно впечатлени от това, което ставаше. Те бяха възрастни мъже, възрастни за военна служба, стари на години в работата на фабриката. Бяха работили много години при баща ми и бяха запознати с обичаите на петдесетниците. Забелязах, че поведението на доктор Гловер им направи дълбоко впечатление. Когато той заповядваше на болестта, сякаш почти можеше да се види как се разбягват бацилите.

С нетърпение очаквах следващата проверка на кравите, но тя премина както обикновено. Ветеринарните инспектори с навъсени лица и видима заетост ходеха между кравите. Изпитанието ставаше в стоилата след издояването. Те изтриваха спринцовката след всяко впръскване. Бяха запознати много добре със състоянието на здравето в страната и особено на децата, които много зависеха от млечните продукти и бяха наясно, колко опасна беше настоящата епидемия.

След три дни инспекторите – двама щатни лекари и един районен, се върнаха обратно за проверка на реакцията. Те мълчаливо облякоха своите престилки и гумени ботуши. Предстоеше им най-трудната работа – да кажат на фермера, че кравите се обявяват за

унищожение. Ние дояхме едновременно сто и двадесет крави в краварник номер три в тридесет клетки.

В края на двата реда двама инспектори се срещнаха. Аз отидох по-близо до тях, за да ги чуя сред шума на доилните машини. „Странно явление – каза единият на другия – в целия ред не се намери нито една противодействаща и нито една подозрителна.” „Нито една и в моя ред” – усмихвайки се, отговори другият. В целия краварник, в който имаше 120 крави, не се намери нито една хваната от болестта. Когато втората смяна завърши да дои следващите 240 крави и изпитанията за туберкулоза се оказаха отрицателни, работниците започнаха да се събират бързо в краварника. Доктор Гловер се моли и Господ даде отговор на нашата молитва.

В това военно време Бог отговори на много наши молитви. Повече от двадесет години нашата млечна ферма заемаше водещо място. Когато Довня се разрастна, ние бяхме принудени да се преселим на север от Лос Анджелис. През това време не сме имали нито един случай на туберкулоза или съмнение за туберкулоза в краварник Рилеанс номер три.

Струва ми се, че моята майка беше по-щастлива от всички, когато ние с Роза известихме, че през ноември 1944 година ще имаме следващото си дете. Гери вече посещаваше детска градина и нашите две къщи, близо една до друга, като че ли бяха много тихи, за да удовлетворят майка ми. Тя имаше и други внуци, но сестрите ми с децата си живееха на около километър от нас, което според американските обичаи се считаше за много далечно. Имаше и други причини за радостта ѝ от нашата новина. На 47 годишна възраст майка ми имаше неизлечим рак. Нашите молитви, които бяха така ефективни в млечното дело, бяха безсилни в семейството. „Но аз ще видя вашата втора дъщеря, Демос”, радостно повтаряше тя. В нашето семейство беше общоприето предположението, че новороденото ще бъде момиче. Доколкото беше известно от миналото, повече от един син не е имало в рода на Шикарянови. Затова майка ми незабавно започна да шие малки розови роклички.

През лятото на 1944 година, намирайки се на едно събрание, ми се стори, че разреших въпроса, който ме безпокоеше. Седях нависоко и гледах по време на проповедта наблъсканата с хора палатка. Навсякъде жени в шарени рокли, рокли в цветя, а мъжете – във военна униформа. Усетих, че мислено съм се откъснал от проповедта. Стараех се да се включа в разсъждение върху нея, но по време на песента отново се заех с моите наблюдения. Въобразявах ли си това или беше действителност, но на всеки присъстващ мъж имаше десет жени. На следващата вечер с Роза ги преброихме. На ред имаше по 14 стола, след това пътека, съгласно пожарния кодекс на район Лос Анджелис. Заех се с броенето от дясната страна на помещението. На първия ред имаше 8 жени, 2 мъже и 4 деца; на следващия ред имаше 12 жени и 2 мъже; на третия – 14 жени. Три последователни вечери ние с Роза разделяхме палатката и брояхме хората. Вън от всяко съмнение беше, че жените превъзхождаха числено мъжете с повече от десет на един. Бях поразен от това наблюдение. В Арменската Петдесятна църква, която посещавахме цели семейства, числото на мъжете и жените беше винаги най-малкото равно. Тук, в палатката, всички седяха смесено, без разделение на пол и възраст, така че до тогава аз не бях забелязал това явление. Къде бяха тези мъже, братя, бащи?

„Не мога да си представя – казах веднъж на Чарлз Прайс на чиния макарони – колко малко мъже са останали в нашия район. Предполагам, че всички те са зад океана.” Доктор Прайс ме погледна през своите кръгли очила без дръжки. „Демос, Лос Анджелис никога не е бил така пълен с мъже, както сега. Войници от всички щати на Америка, десетки хиляди работници, работещи по отбраната.” „Тогава защо има толкова много жени в нашите

палаткови събрания?” Доктор Прайс тръсна главата си назад и така силно се засмя, че група морски пехотинци ни погледна с учудване. „Да бъде благословено твоето наивно арменско сърце! – каза той. – В подобни случаи винаги има повече жени отколкото мъже. Повечето американски мъже считат религията за занимание за жени и деца. Чувал ли си ти някога за мъжко мисионерско общество, за мъжка библейска група? Жените съставляват американската църква, Демос. Изключение правят професионалните служители като мен, но цялата доброволна църковна работа, целият ентузиазъм, целият живот е дело на жените.”

През нощта думите на Чарлз не ми даваха да спя. Въртях се в леглото до такава степен, че Роза, на която беше необходима достатъчно почивка, ме помоли да се преместя в другата стая на дивана. Това, че жените обичат да служат на Господа, го знаех. Арменската църква има пророчици. Но мъжете бяха изследователите на Библията, учителите, на чиито плещи лежеше отговорността за възпитанието на семействата. Как са могли американските мъже, така дейни и преуспяващи в другите сфери на живота, да се откажат от това висше служение? Аз не можех да проумея това.

През ноември 1944 година ни се роди втора дъщеря – тъмнокоса с кафяви дълги къдрици, падащи на лицето ѝ, малък ангел. В нея имаше нещо особено, което караше трудно впечатляващите се медицински сестри, да се въртят около прозореца на детската стая в болницата в Довня. Ние с Роза, Ричард и Гери я занесохме в църквата на Гурдич булевард и я нарекохме Каролина. Когато излязохме напред и застанахме на колене на малкия килим за традиционното благословение, моето сърце се изпълни с благодарност и особено доволство за семейството, което имам. От самото начало Каролина беше особено дете за моята майка, която вече трудно ходеше и даже няколкото крачки между нашите къщи представляваха голяма трудност за нея. Роза носеше при майка ми бебето по няколко пъти на ден и тя откриваше у него особени способности: колко рано започнала да се обръща, кога започнала да се усмихва. Майка ми твърдеше, че през четвъртия месец момичето започнало да произнася името ѝ Зороуга, макар никой друг да не бе чул това чудо.

През зимата имахме ежеседмични събрания. С Чарлз Прайс обсъждахме отношението на американските мъже към религията. Аз споделих с него някои свои наблюдения от арменската църква. „Забелязал съм, че когато се подобряват търговските работи на човека, той престава да идва на църква. Наблюдавал съм това явление много пъти. Много пъти – казвах му аз – цялата църква ще бъде на колене, молейки се Богу пред поредния платеж на имуществото или задължението към банката. Но когато у същия този човек търговията върви добре, църквата, която го е поддържала в труден момент, повече не го вижда. Защо е така?” Доктор Прайс, вдигайки глава, облегал се на парапета, каза: „Зная как църквата отговаря на това. Временният житейски успех противодействал на живота в Духа. Тук били на лице Бог и Мамон. Разбира се, това не ме удовлетворява.” Той прокара ръка през своята посивяла, оредяла коса. „Какъв е отговорът на църквата за мъжете и жените, заплашени от модерен бизнес? Тези хора имат голяма отговорност за стотици различни предприятия. Имал съм приятели, които са идвали при мен за съвет, Демос, и казвам откровено, не съм можел даже да разбера техните въпроси и проблеми. Какво разбирам аз от договори и цени? От търговските работи аз нямам понятие. Наистина, ние, проповедниците, можем да кажем думи на утешение и съвет за този, който е изпаднал в живота. А какво да кажем на тези, които са постигнали успех? Те също се нуждаят от Бога, но аз като проповедник, даже не зная техния език.” Понякога нашата беседа беше по-приятна. „Демос – каза ми той веднъж, – ти ще бъдеш свидетел на едно от най-

великите събития в Библията: изливането на Духа върху всяка плът. Това явление ще се случи в твоя живот, Демос, и ти ще вземеш участие в него.”

Пророческите предсказания на доктор Прайс винаги ме учудваха. В църквата считаме пророческите предсказания за Божие раздвижване, което изправяше раменете и повдигаше гласа на пророкуващия, но доктор Прайс правеше най-обикновени изявления с такъв глас, като че ли казваше да му подам солта от масата. „Аз мога да изиграя само една роля, доктор Прайс – беше моят отговор. – И тя е да поддържам проповедници като вас.” Той поклати глава: „Няма да бъде така, не професионални проповедници! **Всяка плът – така говори пророк Йоил. Това ще стане неочаквано по целия свят; сред хората в работилниците, фабриките и канторите. Аз няма да доживея този ден, за да видя това, което ще стане, но Ти, Демос, когато видиш това, знай, че времето за явлението на Исус Христос е близко.**” Доктор Прайс много често говореше за пришествието на Христос на земята. Той споменава и приближаването на своята смърт, макар да беше само на 62 години. Аз се опитах да му противореча, но той ме прекъсна, вдигайки ръка. „Да не бъдем сантиментални, скъпи приятелю. Има неща, за които аз определено зная. Имам още година две време, а след това, Демос, каква велика привилегия, да отида при Господаря!”

Ние не очаквахме, че Каролина ще се разболе от инфлуенция, макар че по онова време, през март 1945 г. в Лос Анджелис имаше много болни. Доктор Хейвуд вече не беше жив. Доктор Стив, който зае неговата длъжност ни увери, че въщи може да я гледа по-добре, отколкото в болницата при тези военни ограничения в обслужването и медикаментите. Но денонощната грижа над болното дете не донесе подобрение. Простудата заседна в дробовете. Момиченцето ни трудно дишаше. Когато я взеха в болницата, вечерта на 21 март, нейното състояние беше много тежко: възпаление на двата дроба. Роза дежури в болницата през следващите 12 часа. Аз се откъсах от там само, за да позвъня на приятелите си да се молят. Чарлз Прайс дойде в болницата и ние се стараехме да укрепим вярата си, спомняйки си това, което Господ направи за Флоренс, която лежеше в една от стаите не далеч по същия коридор. Този път доктор Прайс нищо не казваше за топлина по неговите плещи и той излезе от стаята с помрачено лице. Всичко това се случваше с поразяваща бързина. В седем часа сутринта на 22 март аз бях под душа, когато се позвъни по телефона. Обаждаше се медицинската сестра: „Моля, незабавно да дойдете в болницата!” И аз знаех, преди да стигна в болницата, че детето си е отишло от нас. Изминаха седмици и месеци, преди да осъзная случилото се. Каролина на пет месеца беше толкова живо и жизнерадостно дете!

Така скоро угасна нейният живот! Ние винаги се прощавахме с нея в погребалното бюро. Нейните дълги къдрици лежах на лицето ѝ върху заоблените ѝ бузи. Всички роднини, като се събраха, препълниха нашия дом и този на родителите ни. По стар свещен обичай всички се събираха на вечеря, за да потвърдят семейното единство и силна връзка. Като се върнахме от гробището, беше даден обяд в църковното помещение, с речи и съболезнования, които достигат по-скоро до сърцето, отколкото до ума. За наше щастие, най-голяма помощ и утешение ни оказаха две непознати, две жени на по 32 години, живеещи в Пасадена. Запознахме се с тях чрез доктор Прайс, когато посетиха дома ни. Те чакаха в колата, но Роза ги убеди да дойдат въщи. След това доктор Прайс каза за тях следното: „Познавам ги много добре. Те имат рядката чудна способност да чувстват присъствието на тълпи невидими ангели, за които Библията казва, че понякога посещават земята. Когато влезли в нашия дом – каза доктор Прайс, – те двете, Дороти и Алина

Брумбах веднага почувствали присъствието на множество ангели – повече, отколкото където и да е било на друго място.” Те казали, че целият въздух бил наситен с ангели. Този дар ни помогна да излезем от много трудности. Мъката ни дойде съвсем неочаквано. Веднъж по време на неделното събрание Роза се хвърли към задната врата, прескачайки скамейката на женската страна. Когато изтичах към нея, тя стоеше на тротоара и плачеше. „Виж малкото дете” – беше всичко, което тя можеше да проговори. Стана ми ясно, когато видях седящата на същия ред жена с детенце на възрастта на Каролина. Четири млади жени в църквата имаха деца на възрастта на Каролина и тяхното присъствие предизвикваше у Роза мъка за детето. С течение на времето, ние започнахме да наблюдаваме промяна в нашия живот. Сякаш материалния свят все по-малко ни интересуваше.

Войната свърши и настъпи време да започнем постройката на новия си дом. От години планирахме да си построим нова къща, когато не бе трудно да се намерят строителни материали. Искях да си построя работен кабинет. Роза искаше голяма кухня. Ние имахме нужда и от стая за проповедници, които прекарваха с нас неделните дни. В такива случаи ние винаги премествахме Ричард или Гери на дивана. Без да си казвахме нито дума един за друг, ние с Роза знаехме, че никога няма да си построим този дом. Отчасти, защото сегашният ни дом беше пълен със спомени за Каролина. Ето тук, в нейната стая стоеше малкото ѝ легло, в коридора до тоалетната стоеше масичката ѝ за къпане. Всички необходими като работен кабинет, стая за гости и голяма кухня изгубиха своето значение. Част от нашия живот беше на небето и земята постепенно придоби за нас по-малко привличащо значение. Започнахме да придаваме значение на още една особеност. Всяка сутрин, след като Ричард и Гери отиваха на училище, ние с Роза оставахме зад масата и с наведени глави прекарвахме известно време в утринна молитва. Разкривахме пред Бог нашите грижи за настъпващия ден. Скоро почувствахме, че нашата молитва на масата не е достатъчна.

Без думи помежду си, започнахме да падаме на колене. Една сутрин отидохме в салона и коленичихме на източния килим, подарък по случай десетгодишнината от съпругеския ни живот от родителите на Роза. От този ден този тъмноревен килим със сини цветя по края, беше мястото на нашата среща с Господа. Ние бяхме подбудени към Бог от страх след смъртта на Каролина. Струваше ни се, че Бог сега стана по-близък, по-достъпен и реален. Неговото живо присъствие ни подбуждаше да прекланяме колене пред Него с умиление в сърцата си. В тази стая една сутрин направих крачка, която дълго време не се сещах да направя. „Господи – казах в молитва, – не зная чувствата на Роза, но аз никога не съм Ти позволявал да заемеш първото място в моя живот. О, малко са палатъчните събрания – част от моето време и малко от моите средства. Но Ти знаеш, и аз зная, че семейството ми заемаше първо място в моя живот и сърце. Господи, аз искам Ти да бъдеш на първо място.” Почувствах ръката на Роза до моята ръка.

Нуждаех се точно от това потвърждение. Роза никога не говореше много.

ХОЛИВУДСКИЯТ БОВЛ

На пръв поглед в тази работа нямаше нищо особено. Ние се занимавахме с това и по-рано, но сега в по-голям мащаб. Това предприятие беше много успешно сред Петдесятните църкви – да се правят районни събрания. А какво ли би било, ако в целия Лос Анджелис, в който имаше около 300 Петдесятни църкви, вземат под наем за едно грандиозно събрание Холивудския Бовл, тъй като беше добре известен на всички. Възможно е тези, които се

стесняваха да дойдат на събрание в палатката, да дойдат в Бовл. В нашия разговор с пастирите на църквите, който проведох, ние забелязахме нашите трудности – средствата. Наемът на Бовл струваше 2500 долара на вечер.

Разходите за обявление по радиото, листовки, плакати и други, пресметнах, че струват 3000 долара заедно с 5500 долара само за началото, освен разходите за осветление, прислуга за паркинг на колите и т. н. От къде да вземем тези средства? Разбира се, не от пастирите на тези църкви, които и без това бяха така ниско платени. А какво да се каже за търговците и техните църкви? И внезапно нова мисъл ме осени, която считам за чисто арменска. „Ако приготвя един обяд с пилета – попитах пастирите, – съгласни ли сте да поканите стотина търговци на него?“

Всеки арменец знае, че най-важните въпроси в живота се обсъждат на масата. Мнозина се съмняваха в моето предложение. „На Богослужение не идват много търговци, Демос – отказ, с който бях така добре запознат. – Във всеки случай не и такива, чиято търговия върви добре.“ Все пак ние събрахме стотина имена и ги поканихме на обяд с пилета в Кнот Бери Фарм. Когато настъпи вечерта, столовата беше препълнена. С Роза седяхме на почетната маса, откъдето можехме да виждаме всички присъстващи. Наблюдавайки тези хора, ми дойде необикновена мисъл. Ако поканя някои от тези мъже да излязат напред и ги помоля да разкажат защо посещават църква, тъй като другите успяващи не се интересуват? Какво впечатление им прави Христос? Защо са готови да отдадат за Него почивния си ден? Какво влияние има Святият Дух в техния личен живот? Всичко това може да послужи за голямо въодушевление на всички нас. Обгърнах с поглед присъстващите. На третата маса седеше човек на средна възраст с раиран костюм, чието лице сияеше подобно на прожектор. Погледнах Роза, но тя не забеляза моя поглед. Неизразима радост сякаш трептеше и се разливаше около този човек с костюм на раета и веднага разбрах, че трябва да започна от него.

С мъка дочаках края на обяда. Поднасянето на кафето и пирого бяха много мъчителни за мен. Така ми се искаше да чуя какво ще каже този човек! Най-после привършихме с кафето. Прислугата събра чиниите от масите. Всички дръпнаха назад столовете си и се приготвиха да чуят моята молба за пари. Вместо това аз се обърнах към човека с раирания костюм. „Сър! Да, вие. Вие със синята вратовръзка и подарена от Бог усмивка. Бъдете добър, елате тук!“ Човекът с учудване погледна наоколо, но все пак започна да се придвижва между масите и застана до мен. „Бихте ли разказали какво е направил Господ във вашия живот?“ – казах аз. Човекът с недоумение заклати глава. „Аз зная – каза той, – и това е така, че ние с жена ми имаме за какво да бъдем благодарни.“

И той започна да разказва, как бащата на жена му бил изцелен чрез молитва, както твърдял лекарят, от рак. В настъпилата тишина, аз отново огледах залата. До прозореца забелязах сияещо лице. „Сър – повиках аз, – елате, моля тук, за да могат всички да ви виждат.“ И така прекарахме половин час. Едно след друго се нижеха свидетелства в столовата, която струва ми се, беше изпълнена с невидимата Божия сила. Слушахме за възстановени бракове, избавление от алкохола, примиряване на партньори в търговията. Мислех си за израза на Чарлз Прайс „Пълно Евангелие“, когато се говореше за прилагане на добрата вест във всички сфери и нужди на човешкия живот.

Кратки, скръбни, продължителни – такива бяха преживяванията и свидетелствата на тези практични хора. Никой от тях не проповядваше, никой не говореше измислено слово, но общото впечатление беше по-силно от всяка проповед, която съм слушал. Когато десет или единадесет души се изказаха така, взех микрофона и казах: „Приятели, ние

изслушахме пълното Евангелие, изказано от група бизнесмени.” Пълното Евангелие... Бизнесмени. Нещо в този израз привлече моето внимание. „Не мислите ли – продължавах аз, – че мнозина други в Лос Анджелис могат да споделят такива преживявания. Не желаете ли вие всеки мъж, всяка жена и дете в Калифорния да познаят Божиата сила, подобно на тези хора? Има ли по-подходящо място, да се разкаже за това, от Холивудския Бовл?” Това буквално беше всичко, което казах. В цялата зала мъжете започнаха да се изправят, вадеха пари от портфейлите си, идваха и ги слагаха на масата. Слагаха хартийки от десет, двадесет долара и чекове. Чекове, надраскани набързо до масата, отпред в залата. Когато всички пари бяха преброени, се получи смайващата сума от 6200 долара. Въпреки внушителната цифра, аз знаех, че нещо по-голямо и по-важно се случи тази вечер. Роди се нова идея, макар да не разбирах напълно нейното значение. „Помисли – казах на Роза на път за Довня. – Бизнесмените по света са много повече, отколкото проповедниците. Ако започне да се проповядва Евангелието чрез тях?” Управителите на Холивудския Бовл по-късно ми казаха, че никога в понеделник вечер помещението не е било така пълно. На събранието на пълното Евангелие всичките 20000 места бяха заети и 2500 човека стояха по края. Тук ние за първи път проведохме част от събранието при осветление от свещи. Замисълът се състоеше в това, че една малка свещ не дава много светлина в тъмнината, но ако всеки запали своята свещ, когато всеки изрази какво Бог е извършил за него, то това ще превърне нощта в ден. Това ми послужи за моментно просветляване, в което получих отговор на въпроса, който 13 години задавах на Бог: „Какво особено служение Ти имаш за мен?”

Мислех за това, когато светлината в помещението беше изгасена и настъпи пълен мрак. Не станах проповедник. Останах човек, който обърква думите пред публиката. Не станах и пророк, учител, евангелизатор или изцелител. Някъде над нас засвири рог и със своя пронизателен звук се понесе над тъмните хълмове. Появи се светлина като искра, когато започнаха да се палят свещи. Светлината се предаваше от един човек на друг. И внезапно целият Бовл се освети от хиляди малки пламъчета, светещи заедно. Като че ли гореше проповед в тези малки пламъчета.

Да предадеш на другия това, което имаш. Да жертваш време за съединяване на свещите в дадено място и случай. Искрата е за това, да запали целия свят. Това преживяване предизвика у мен сълзи. След тази вечер по-късно у дома, аз се заех усърдно с четенето на I Коринтяни 12:28. Колко често се занимавах с препрочитането на тези Божествени назначения – **първо апостоли, второ пророци, трето учители, след това чудотворци, после изцелители...** Да, ето тук – **помагания**. Как съм пропускал тази дума, която така почтително стои наред с другите? **Дар на изцеление, помагане, управление, разни езици**. Ето моят труд, определен от самия Бог. Той ме е призовал да бъда помощник. От тогава ръководството за моето призвание никога не ме напусна.

Добре стана, че дойде тази подкрепа за мен, защото много скоро имах преживяване, което завинаги би отровило моята радост от това, да бъда помощник. Говорителят на едно от многото наши събрания беше от изток. Той дойде при мен с много висока препоръка, но се показва като много особена личност на евангелист с неговите гъсти, сиви, дълги до раменете коси и изкуствен крак. Още от начало, струва ми се, той започна да проявява много особен интерес към събирането на пари. Често добавяше, че на други места дискусите отивали направо у него. „И тук щеше да е същото – казах му аз, – ако тези събрания са твои. Когато евангелизаторът има своя организация – напомних аз, – плаща на своите сътрудници за обявленията, за пътните, за нощувките. Разбира се, той се надява,

че тези разходи ще се покрият от дискусите. В такъв случай евангелизаторът плаща наема и на работниците. Когато обаче, ние сами организираме събранията, евангелизаторът няма никаква грижа дори за ежедневните си разходи, тъй като той живее у нас, храни се с хубава, домашна храна, която Роза приготвя.” С Роза му казахме, че харчим стотици долари за всяка кампания и никога не очакваме да ни се върнат. След покриване на главните разходи, всички останали пари се дават на църквата. Имаше само едно изключение. Веднъж в седмицата събирахме дискус, който наричахме „дискус на любовта”, за личните нужди на проповедника. Искахме в края на шестседмичната кампания, той да има достатъчно средства да започне свои събрания.

Както вече казах, много подробно му обясних положението, тъй като забелязах, че това го безпокои. Но дори след тези обяснения той продължаваше след всяко събрание да говори за пари. „По този начин може да се съберат повече пари – повтаряше той, – вие не постъпвате правилно. Вие трябва да задействате сърдечните струни, ако искате хората да жертват.” „Ние не желаем хората да дават – му каза Роза на вечеря, като му подаваше за трети път котлети – поради това, че ние искаме. Ако Святият Дух ги подбуди, това вече е друго; Той ще им подсказе и сумата.”

Странен беше фактът, че този човек, въпреки неговата голяма загриженост за парите, беше помазан от Бога проповедник. Никога не бяхме имали по-големи събрания както през това лято. Никога не бяха излизали толкова хора пред амвона и не бяха ставали толкова чудесни изцеления. Една вечер глухо дете получи слух за първи път в живота си. В края на седмицата лекар потвърди това изцеление от платформата. В друг случай една жена беше изцелена от голяма гуша (Безедова болест). Настъпи последното събрание в неделя след обяд. Над десет хиляди души бяха наблъскани в палатката, когато Боб Смит (не е истинското му име) изнесе вълнуваща заключителна проповед. Той действително беше даровит проповедник и бях радостен заради него, че паричното събрание беше успешно, а той така се вълнуваше от това. С „дискуса на любовта”, който направихме за него, той можеше да финансира няколко такива кампании на изток или на друго място.

Наблюдавах редиците на седящите в палатката. Преобладаващото мнозинство все още бяха жени. Необходимо беше да се направи нещо, за да се изяви Бог като жив и реален за мъжете на нашето време. „...Големи Божии благословения...” – казваше Боб Смит. Размишлявах върху проповедта. „...Той не може да ви даде, докато вие първи не Му дадете. Изпразнете вашите портфейли, приятели, за да ви напълни Той с небесните богатства!” Защо говори за портфейлите? Ние нямаме намерение да правим дискус в това последно събрание. „Кой ще даде? – настояваше той. – Жертвайте щедро! Жертвайте, за да протегне Бог Своите ръце и да ви даде!” Жена в розова рокля излезе към амвона. Смит се наведе към нея през саксиите с цветя, за да приеме нейния дар. „Господ да те благослови, сестра! – прогласи той. – Бог изобилно ще те благослови за този „дар на любовта”. От тук и от там в палатката и други започнаха да се придвижват по пътеките към платформата. Аз се повдигнах от стола си и се показах отстрани. Зад платформата се събра малка група от пастири и разпоредители. „Какво прави той?” – попита братът на Роза Едуард Габриел (семейството на Роза неотдавна промениха своята фамилия от Габриелян на Габриел). – Той няма право да върши това.” „Трябва да го спрем.” Съгласих се. Но как? Чувствата на отзоваващите се бяха така искрени, въпреки че проповедникът не беше прав. Той вече плачеше, събирайки техните пожертвования. „Благодаря ви, брат! Бог да ви благослови, сестра! Бог да благослови вас, и вас, и вас...” Какво да се прави? Те слушаха Словото Божие, проповядвано от този човек седмици и видяха изцеленията,

които ставаха. Мнозина се предадоха тук на Господа в резултат на неговите проповеди. Ако го разобличим, това ще подрони вярата им. „Но ние ще се постараем, той да не си отиде с парите на тези хора.” – каза Едуард. Той беше главен распоредител на събранията. Безсрамните призиви продължаваха. Гери се отегчи от дългото седене на събранието и започна да капризничи, затова Роза взе ключа на колата и я откара вкъщи. Когато тя се върна, минавайки 45 км в двете посоки, той още беше зает със своята работа – подбуждаше хората да излизат напред „пред всички” и да „доказват” своята любов към Бога чрез дарения. Да се излезе втори, трети път твърдеше той, щяло да бъде още по-голямо изявление на преданост към Господа.

Трудно е да се повярва, че му отне за този дискус два часа и половина след завършване на определеното събрание. По лицата на някои хора забелязах учудване, подобно на моето. Няколко стотин души напуснаха събранието, но по-голямата част сякаш бяха във възхищение от неговата постъпка. Понякога цялата палатка се вдигаше едновременно на крака, движеше се напред, за да сложи парите в жертвения съд в краката на проповедника. Накрая, когато само последният долар остана в портфейла и чантата на пожертвувателите, той наведе своята глава за благодарствена молитва. С бързината на военна маневра Едуард и неговата група распоредители се придвижи към платформата. Когато те хванаха съда и се отправиха към задната част на платформата, Смит не успя да протестира. „Ей, мъже! Ей, братя! – пелтечеше той. – Аз благослових тези дарения.”

„Амин!” – повториха распоредителите и се скриха зад завесата в малката канцелария, като започнаха да броят парите. Не минаха и няколко минути и през завесата се вмъкна Смит. Лицето му гореше от гняв. „Това е мое! – каза той. – Всичко е мое!” Той държеше старо, меко куфарче, което удари на масата. Не бях видял този куфар в колата, когато идвахме тримата от Довня на събранието. Той отвори куфарчето и започна да го пълни с банкнотите, които лежах на масата.

Едуард хвана дръжката на куфара, а друг мъж хвана Смит за ръката. „Не го пипайте! – аз казах тези думи. – Не го докосвайте даже с пръст!” Разпоредителите ме погледнаха с недоумение. Бях в същото недоумение като тях. В миг ми се стори, че гледам на възбудения зъл проповедник Саул, царя на Израел, и чувам думите на Библията: „**кой може да вдигне ръка против Господния помазаник и да бъде невинен?**” (I Царе 26:9). Помнех, че това бяха думи на Давид за Саул, след като Саул се отвърна от Господа, не послуша Бога и се бореше срещу Него. Въпреки това в очите на Давид Саул си оставаше човек, чрез който се изливаше Божията сила и благоволение, тъй както аз ги видях да се изливат чрез Боб Смит. Той продължаваше бързо да тъпче куфара с пари.

„Демос – каза Едуард, – нима не виждаш какво прави?” „Виждам.” „И ще го пуснем с парите?” „Защо не? – каза Смит. – Това са мои пари. Не е ли така?” Той сега държеше куфарчето по-ниско от масата, загребвайки парите с ръка. „Да, Боб, те са твои – съгласих се аз, като с труд се доверих на гласа си. – Бог не изпраща Своите пари по този начин.” „Начин! – възрази Смит с пренебрежение. – Вие нищо не знаете за начините. Вие сте глупак, Шикаря! Вие сте глупаци!”

Той щракна ключето на куфарчето и стоеше прав, гледайки малкия кръг от проповедници и миряни. „Сред нас станаха чудеса, а вие и това не разбирате.” Той започна да отстъпва към вратата и след минута изчезна. Бях принуден да сложа двете си ръце на раменете на Едуард и да го задържа да не гони Смит. „Оставете го! – повторих аз. – Какво ще прави с тези пари? Те не са Божии. Не вярвам, че Бог ще ги благослови.” Отново почувствах, че изразявам думи, които не са мои. Когато всичко това свърши, почувствах голяма умора –

палатка, хора, платформи, събрания.

Влязохме отново в голямата палатка. Тълпите бавно се движеха по пътеките към изхода. Доброволци от църквата нареждаха столовете. От Смит нямаше и следа. Помолих Роза да си отиде вкъщи. Щяха да минат часове, докато си свърша работата тази вечер. Трябваше да организирам почистването на мястото и вдигането на палатката. Утре отново щях да дойда с работниците тук, за да засеем стъпканата трева. И аз така се разболях от всичко това. Здравно се разболях.

Вкъщи в стаята на Ричард нямаше и следа от човека, който живя с нас шест седмици. В килера ги нямаше дрехите му, нямаше ги двата му сини куфара, дори и четката за зъби, която висеше на мивката. Никой от нашето семейство не чу от него прощална дума за сбогуване или благодарност за Роза, за всичкото време на нейното гостоприемство. Шест години по-късно чух за Боб Смит. След това една сутрин той сам дойде в главната кантора на Риланс 3, слаб, необръснат, бедно облечен, с вид на човек без стотинка. Той ми разказа дългата, нещастна история на своя живот и поиска пари, за да отиде до Детройт, с които му услужих. Три години по-късно чух, че е умрял.

Такъв беше първият, но не и последен случай, с който Роза и аз се сблъскахме. **Това беше човек с големи Божии дарования за служение, но личният му живот не беше осветен. Понякога, както в случая със Смит, проблемът беше пари, понякога – алкохол, а друг път жени, наркотици или сексуални извращения. Защо Бог зачита служението на такива хора? Дали това е поради силата на Святото Писание, която действа независимо от човека, който цитира Словото? Не зная. Бях убеден само в две неща. Знаех, че хората, които отдаваха своите сърца и портфейли на Бога в тези събрания, не ще изгубят своята награда поради грешките на служещия им човек.** И думите, които казах, без да разбирам напълно, бяха верни: „Не го закачайте.” Такива хора се намират в Божията ръка. Аз разбрах тази история без дълги размисления. Често размислявах над думите на Чарлз Прайс, изразени с дълбока скръб в очите: „**Войниците, които са на първата линия на фронта, търпят наранявания.**” Мислейки за опасностите и изкушенията в живота на служителя, се питах, достатъчно ли се молих за Боб Смит.

Чарлз Прайс беше вече покойник. Той умря, както му беше открито, през 1946 год. Моята майка, макар и в постоянни болки, все още живееше. След смъртта на Каролина цялото семейство се безпокоеше, че мама скоро ще си отиде. Пълните малки ръчички на Каролина, държащи се за сухите ръце на майка ми, като че ли я крепяха и бяха сила за живота ѝ. Ние имахме и още една незавършена работа. Нашата сестра Флоренс, на 21 години беше все още неомъжена, което за арменската майка правеше невъзможно напускането на земния живот. И когато Флоренс се сгоди за строен, млад арменец, чиято майка умряла преди няколко години, майка ми пое грижата за сватбата. Нейната сила през тези месеци беше тайна за лекарите, които не можеха да разберат как се държи на краката си. Тя ходеше за покупки, шиеше, приготви почти всички разнообразни ястия за банката след бракосъчетанието. И след всичко, когато младата девойка замина за меден месец, тя пак легна на легло. Нейната болест – рак, прогресираше в места, където медикаментите не можеха да намалят болките. Въпреки това аз никога не чух дума на оплакване от устата на майка ми, само благодарност към Бога за всичко, което тя е могла да направи за семейството си.

Доктор Джон Лири, специалист, който лекуваше майка ми през последните месеци, често идваше в голямата испанска къща сутрин, за да започне правилно деня, както ми казваше.

Той сподели, че има десетки пациенти, по-малко болни от майка ми, оплакванията на които го изморявали. „Но петнадесет минути с твоята майка, Демос, ме укрепяват за всички трудности през деня.” Когато тя умря през ноември 1947 година на петдесет години, аз знаех колко много хора са се укрепвали от нейното търпение. Погребението в Довня беше най-голямото в историята на градчето. Всички дойдоха, като се започне от представителите на обществото до бездомните, преминаващи през града хора. Но в много други отношения, най-важната личност тук беше най-младият член на семейството, безгрижно спящ в ръцете на Роза, четири месечният Стефан.

Когато узнахме за идването на нашето следващо дете, ние чувствахме, че това е свързано със състоянието на майка ми и че тя ще държи в ръцете си нашето дете преди смъртта си. Така и стана. След като занесохме Стефан в нейната стая, майка ми гледаше в неговите меки, черни къдри и говореше, а ние бяхме принудени да наведем глави, за да я чуем: „Втори син! Никога, никога не се беше случвало Бог да изпрати втори син...”

ВРЕМЕ НА ИЗПИТАНИЕ

Баща ми отново е зает с работата в кантората. Последната седмица от живота на майка ми той прекара всеки ден в нейната стая. Седнал на бюрото си, между моето в Рилеанс номер три, движи вежди и се мръщи, при четенето на тримесечния отчет. „Ти натрупваш зърно, сине – каза той, показвайки цифрите на запаса ни зърно – повече, отколкото се нуждаем.” Баща ми никога не бе удовлетворен от мелничарските ни работи, поради неустойчивостта на цената на зърното. Но с такова противоречие можеш ли да се съгласиш в тези следвоенни години с цената на зърното?

През зимата на 1947-1948 година всеки, който е имал работа със стоки, се съгласяваше само с едно, че единствено държавните ограничения задържаха цената на зърното на едно ниво. Овес, ечемик, царевица, памучно семе, соя, боб, цените на всички тези продукти месеци наред стояха на едно ниво, готови всеки момент да се вдигнат високо. Когато разглеждаше цифрите със своя остър арменски поглед, баща ми веднага забеляза грешките ми. Той се намръщи още повече, когато забеляза, че съм купил за стотици хиляди долара зърно по сегашната цена с доставка през следващата година. Като сключих тази сделка, аз запалих фитила на бомбата.

Фресно – това име все ми идваше наум напоследък в различни случаи. Защо трябваше да мисля за Фресно? Той е не голям град на около триста километра на север от Лос Анджелис, през който съм минавал много пъти, но никого не познавах от този град и с никого не съм имал връзки. Защо така неочаквано ми идва на ум Фресно? Нашето преживяване с Боб Смит още ни изпълваше с мъка, затова ние с Роза дълго не говорихме и нямахме планове за следващото лято. Някои ни съветваха пак да имаме събрания в Източен Лос Анджелис и струва ми се това беше хубава мисъл.

Като се върнах вкъщи една вечер, реших да поговоря с Роза, която слагаше малкия Стефан в неговото креватче в спалнята. „Скъпа – казах аз, – на път за вкъщи цялата вечер не можах да се избавя от названието на един град. Не мога да престана да мисля за него.” Роза се изправи и ме погледна. „Не споменавай названието му! С мен става същото.” Тя угаси светлината и тихичко излязохме от стаята в коридора. Тогава тя каза: „Фресно, нали?” „Да, Фресно.” За да сме сигурни, че Бог иска да ни използва, беше необходимо да разрешим следния въпрос – как? Ние нямахме там връзка и познанство. Накрая, чрез един проповедник в Лос Анджелис, получих името на пастора на Божието събрание във Фресно. Позвъних му и попитах за възможностите да се уредят събрания през следващото

лято в техния град. На телефона последва дълго мълчание. Накрая той каза, че ще ми се обади и след няколко седмици той и още 33-ма пастори бяха мои гости на обяд с бифтек в Калифорнийската гостилница във Фресно. Изпитаният с времето арменски метод да се храни тялото заедно с душата се потвърди с добра посещаемост, но във всеки случай не поради ентусиазъм за това начинание. Никога не съм виждал толкова подозрителни лица, вперени в мен, когато започнах да говоря. Разказах за палатъчните събрания, които устройвахме в Лос Анджелис през седемте летни сезона, допускайки, че хиляди хора са познали Господа благодарение на тези събрания. Настъпи тишина. Недружелюбни погледи. Накрая един проповедник се изправи и изказа мнението, което очевидно беше в ума на всички останали: „Каква е ползата, господин Шикарян? След всичко това, какво остана в ръцете ви?” Кръв нахлу в лицето ми, но съумях да се овладеея. Какво основание имат да се доверяват на мен, абсолютно непознатия? Спомних си за Боб Смит и отначало почувствах удовлетворение от опитността с него. Бог знаеше, че съм малко съобразителен.

Може би Той искаше да натрие носа ми и с това да ме поучи. Пасторът има право да бъде подозрителен, да задава въпроси, когато това се отнася до благосъстоянието на народа му. И пред тези 33-ма пастора аз обясних нещата: „Не съм бил на издръжка и сам съм покривал всичките си разходи. Тук, във Фресно, разходите ще бъдат повече от обикновените, тъй като ние с Роза ще се наложи да се преселим и да живеем тук по време на тези събрания. След покриване на главните разходи – обявления, палатка и други – останалите пари, събрани по време на събранията, ще бъдат обща собственост на участващите църкви. От друга страна, ако се получи дефицит, аз се съгласявам да го покрия с мои лични средства. От всичко това каква е ползата за мен? – попитах, като извадих от джоба си Новия Завет и прочетох думите от I Коринтяни 12 глава, придобили за мен важно значение. – Приятели, уверен съм, че Бог има за всеки от нас дар на служение, особено служение за изграждане на царството Му. Ако ние го намерим и използваме, ще бъдем НАЙ-ЩАСТЛИВИТЕ ХОРА НА ЗЕМЯТА. Ако изпуснем тази възможност, колкото и добри дела да извършим, ние ще бъдем много нещастни. Аз съм щастлив – продължавах аз. – Аз намерих своята работа. Моят дар е на помагане, както е казано тук. Моето призвание е да помагам на другите да правят това, което най-добре могат да правят. Ще ви помогна да се съберете, ще намеря помещение, ще помогна да се намерят говорители. Каква ми е ползата от това? Радост от използването на моя талант, който Бог ми е дал.” Последва взрив от бурен смях, който напълно промени настроението.

От всички страни последваха съвети за успеха на събранията във Фресно. Един имаше връзки в местната радиостанция, другият познавал завеждащия типографията. Есента щяло да бъде най-доброто време за събрания – през октомври, след обирането на гроздето. В центъра на града имало огромна зала – Мемориална аудитория, която може би ще е по-удобна от палатката.

„Изглежда през следващите месеци ще бъдем много заети, Демос – каза Флойд Хавкинс, един от пасторите, като се сбогувахме при колата. – Ще отсъстваш много от работата си. Надявам се търговските ти работи да вървят добре.” Отговорих му. „По-добре не може и да бъде, Флойд.”

Наех не мебелирана дървена къща на улица Глез, на пет улици от Мемориална аудитория във Фресно. Мебелите не ми представляваха трудност. Когато дойде времето, натоварих един от нашите дизелови камиони с нещата, които ни бяха необходими, като столове, маси, легла и други и както ми напомни Роза, пералната машина. „Няма да се справя с пеленките без пералнята.”

Къщата беше просторна, така че много проповедници живяха с нас, както беше и в Довня. Този път имахме нов проповедник всяка седмица. Уговорихме се да имаме събрания пет седмици. Обикновено ние с Роза идвахме седмица по-рано и десет дни след събранията имаше работа, за да се сложи всичко в ред. Решихме, че деветгодишна ни Гери може да посещава през това време училището във Фресно, но за Ричард, който беше в осми клас, беше по-добре да не пропуска постоянните си занимания на място. Няма дума, че за нас въпросът беше разрешен, но какво да правим с баща ни, който не можехме да оставим сам? След смъртта на майка ми той преживяваше такава силна самота, че както се казва, можеше с пръст да го събориш. Решихме Ричард да остане с дядо си и двамата в края на седмицата да идват при нас. Окончателното благословение върху нашия проект се изрази в това, че практикуващата медицинска сестра Нюман, която се грижеше за децата ни при изписването им от родилното отделение вкъщи, се съгласи да дойде с нас, и по този начин да даде възможност на Роза да свири на пианото по време на събранията.

И с пълното съзнание, че Бог ни ръководи при съставянето на тази програма, в понеделник сутрин през октомври, отидох в мелницата, за да взема последните решения преди заминаването за Фресно. За мое учудване, нашият счетоводител Маурис Брунах стоеше на вратата. Неговото лице беше бяло като брашнения прах, който покриваше всичко останало в мелницата. В ръцете си той държеше хартии. „Какво се случи?“ „Ограничение на цените. Търговията на стоки тази сутрин в Чикаго се откри без ограничение.“ „Прекрасно, Маурис! От това...“ – изражението на Маурис ме спря. Тихо го последвах в кантората и седнах. И добре, че седнах. „Не мисля, че това е хубаво, Демос.“ „Мислиш, че цените не са сменени?“ „Смениха се. Те паднаха.“ Той погледна в книгите, които държеше в ръцете си. „От сегашната ни покупка ние губим 10.500 долара. Но доставката на зърно пристига при нас ежедневно и ние нямаме място за съхраняване на толкова количество зърно. Всичко това ще ни струва пари.“ Взех книгите от ръцете му. Правилата на търговската игра разрешават понижение на цените на всяка сесия. „Няколко минути след откриване на борсата аз видях как цените на зърното спаднаха максимално, а ние сме платили висока цена, когато закупихме зърното преди няколко месеца. Но това още не е краят на спадането на цените, Демос. Ако те спаднат още, това ще ни погуби.“ Зашеметен, аз излязох от мелницата. Трудно беше да осмисля случилото се. Но то се случи. Даже, когато седях в колата, нов вагон зърно идваше. С печал пресметнах колко долара ми струваше този вагон. На следващата сутрин, във вторник, аз натоварих пералната машина и не много мебели в камиона и го отправих към Фресно. Когато влязох вкъщи, телефонът извъня. Беше Маурис Брунах. „Всичко върви по същия път – каза той. – Когато се откри на борсата търговията в Чикаго, цените на зърното отново непредвидено паднаха на най-ниското допускано на борсата ниво. За по-малко от час изгубихме повече от 10 хиляди долара. Жалко, че това се случи през кампанията във Фресно! – продължи Маурис. – Зная какво значение има за теб тази кампания. Би имала! Сега едва ли ще можеш да заминеш, Демос... Чуваш ли ме?“ „Да, чувам, но умът ми се върна три години и половина назад към едно обещание. Божието дело трябва да бъде на първо място. Преди семейството, преди фермата, преди всичко друго на света.“ „Трябва да замина, Маурис – отговорих му аз. – Мисля, че в падането на цените има нещо нередно. Те трябва да се изправят. Ще държим връзка по телефона.“ През целия път към Фресно някакъв тих глас ми твърдеше: „Ти ще се разориш и ще изгубиш мелницата... Ще се разориш...“

Приготвих креватчето на Стефан в къщата на улица Глез късно след обяд, когато се раздаде тих вик в кухнята, където Роза и госпожа Нюман нареждаха чиниите. „Часовникът

ми – извика Роза, стоейки на стълбата. – Няма го на ръката ми!” Припряно влязох в кухнята и я погледнах, спомняйки си онази вечер, когато отидох в дома на Габриелянови и помогнах на Роза да сложи на ръката си този часовник. „Сигурна ли си, че е бил на ръката ти?” „Спомням си, че го погледнах, когато слязох от колата.” Преобърнахме кухнята наопаки. Даже ходих до колата, търсих по тротоара между колата и къщата. Роза си спомни, че се е занимавала с разопаковането на някои неща в стаята на Гери. Но преди да потърсим там, госпожа Нюман ни повика и двамата отидохме в стаята на Стефан, където тя му обличаше пижамата. „Пипнете главата му! – каза тя. – През целия ден не беше на себе си, нервничеше по пътя в колата. Ще му премеря температурата.”

Тримата стояхме тихо в голямата, непозната стая, когато тя вдигна термометъра към светлината. Очите ѝ широко се отвориха: „Четиридесет и един и половина...” Един от пасторите във Фресно ми даде името на доктора, но когато той дойде, само потвърди високата температура, която госпожа Нюман измери и съветва да продължат разтривките с алкохол, които тя вече започна. Разтривките с гъба, хладните компреси и аспириновото също не понижиха високата температура. До сутринта очите на Стефан бяха станали като стъклени, а кожата му – суха при докосване. Лекарят отново дойде и предписа няколко рецепти. Помолих Роза да полегне и да си почине, но тя едва ли ме чуваше. Когато до вечерта положението на Стефан не се подобри, аз позвъних вкъщи, за да може баща ми и църквата да се молят, и узнах, че на борсата със зърното е станала нова катастрофа. Уморена, накрая Роза заспа, а ние с госпожа Нюман подред дежурихме до люлката. Във вторник сутринта започнахме събрание за планиране на разпоредителите по места и съветниците, но аз не можех да мисля за това, с което бях зает. Постоянно ходех до телефона и звънях в квартирата на улица Глез, за да чуя: „Няма промяна. Той е в огън. Не може да гълта.” В продължение на три дни не последва промяна. Беше ни жал да гледаме това живо, малко момченце, което сега тихо лежеше, треперейки с гърди, за да поеме въздух. Роза и госпожа Нюман по цели часове стояха до люлката и с лъжичка вода освежаваха изсъхналите му, малки устенца. Мисълта за мелницата напълно ми беше излязла от главата, когато в петък след обяд Маурис Брунах ми се обади и ми каза, че за цялата седмица сме изгубили 50.000 долара. Дойде събота. Събранията бяха насрочени за следващия ден, а положението на Стефан не се подобряваше. Местният магазин ни подари светлосин килим с размер 15x100 метра, за да покрием предната част на аудиторията пред платформата. В събота отидох, за да се разпоредя с поставянето му. Там внезапно почувствах, че ако не се дръпна някъде встрани, ще се разплача. „Вие нямате нужда от мен.” – промърморих на човека от мебелния магазин. Бързо отидох до колата. Седнах и тръгнах. Преминах от града в Джанквинската долина. В лозята жълто кафявите листа на лозите печално шумоляха, докосвайки стеблата, подухвани от октомврийския вятър. „Господи Исусе, Ти си лозата. Ние сме само пръчки, клончета. Без Теб не можем да направим нищо. През тази седмица аз съм направил по-малко от нищо. Дали, защото Ти не участваш в тази кампания? Без Теб ли съм започнал тази работа?”

Когато казах това, вече чувах гласа, който ми отговаряше. Вътрешен глас, но толкова ясен, като че ли го чувах с ушите си. „Демос, остави тази кампания във Фресно! Трябва да се върнеш в Лос Анджелис и да се заемеш с грижата за децата си и с търговията си. Ти причиняваш безславие на името Ми с болестта на момчето и със загубите си в търговията.” Аз излязох встрани от пътя и изключих мотора с треперещи ръце. Дори сред страха и тревогата аз не очаквах такъв отговор. Излиза, че цялото въодушевление, всички отговорени молитви, са били само във въображението ми? Но... Какво да правя сега?

Разбира се, много е късно да спра работата на този етап. „Това е само твоята гордост, Демос. Ти се бориш, да не бъдеш осмиван.” Накрая запалих колата и се върнах вкъщи, на улица Глез. Температурата на Стефан беше още висока. Госпожа Нюман ми съобщи, че дошъл Били Адамс, нашият ръководител на хвалението от Лос Анджелис и отишъл да види аудиторията. Роза си почиваше в стаята на Гери. Изведнъж се почувствах много изморен.

Полегнах, за да спя, но нямаше сън. „Ти трябва да оставиш тази кампания. Върни се в Лос Анджелис!” Цяла нощ неспокойно се мятах в постелката. Чувах сухата, тежка кашлица на Стефан. Чух пристигането на Били Адамс. Чувах как Роза приготвя студен компрес в кухнята. „Твоята гордост... твоята гордост...” На двора беше вече светло. Стефан заплака с малко, слабо, неизразително хленчене. Нима Бог ще накаже малкото дете, за да ме научи на смирение? Но този обвинителен глас продължаваше: „Остави кампанията! Върни се в Лос Анджелис! Ще се разориш.” Седнах в леглото като ударен от гръм. Най-последно разпознах гласа. Това беше същият глас, който ми шепнеше по пътя във вторник, когато идвахме във Фресно. И пак вчера в лозето. Съмнение, страх, заплашване, пренебрежение на себе си. Всичко това не е присъщо за Божието присъствие. Това са инструменти на големия лъжец. Той е против тези събрания, както Бог е за тях – да започнат и да продължат. „Роза, Били!” Аз се хвърлих в салона, където Роза преминаваше със Стефан. Били Адамс излезе от кухнята с кафеварка току що сварено кафе. „Това беше сам сатана – им казах аз. – Сатана се опита да събори плановете ни. Но Бог иска да проведем тези събрания.” Били постави кафеварката върху стъклото на масата. „Имаше ли съмнения, Демос?” Толкова тънка и разрушителна беше атаката на сатана, че аз трябваше да призная, че бях започнал да се съмнявам. „Но това повече няма да бъде! След обяд ще отидем в събранието и ще славим Бога, и ще се посмеем в лицето на сатана!” Така и направихме, прославяйки Божията победа, като че ли не се е случило нищо. През целия път, пет квартала до аудиторията, Роза се тревожеше, че трябва да остави Стефан у нас. Напомнихме си един на друг, че с госпожа Нюман той е в сигурни ръце.

Когато високата завеса се раздвижи в аудиторията и Роза седна и удари първите акорди на пианото, на радостен, встъпителен химн, който изпълни цялата зала, едва ли някой можеше да познае, че тя има мъка. След това Били дойде до микрофона и помоли цялата църква да стане на крака за молитва и да поиска изцеление за Стефан. Ние се молехме, пеехме и славехме Бога. Така силно беше присъствието на Святия Дух в събранието, че когато се върнахме за вечеря вкъщи, преди вечерното събрание, всички очаквахме, че Стефан, клатейки се, ще ни посрещне на вратата.

Но... нямаше промяна. Госпожа Нюман менеше изпотените пижамки, а Гери постилаше нови чаршафчета в креватчето. Нямаше промяна и в полунощ, когато се върнахме от вечерното събрание. Висока, както преди температура и тъжни, неизразителни очи. И все пак, все пак нещо особено се случи в тази дървена къща. За първи път от пристигането ни аз заспах още, когато главата ми докосна възглавницата. Сутринта ме събуди госпожа Нюман, чукайки на вратата ми: „Няма повече огън. Температурата е нормална. Елате да видите!” Ние всички – госпожа Нюман, Роза, Гери и аз се сблъскахме до креватчето. Стефан лежеше на страната си, блед, с изморен вид, но кафявите му очички сияеха с предишния блясък. „Искам бисквитка!” – каза той. Когато отидохме на следобедното събрание, той вече седеше и привършваше яденето на цяла кутия бисквити. На следващата сутрин нямаше и следа от треската му. По време на тази болест малко мислехме за нашата търговска къща, а още по-малко за изгубения от Роза часовник. „Вече

е сряда – каза Роза – и ще отида отново да потърся часовника. Трябваше да се сетим още от самото начало кой стои зад тези неприятности. Това е той – сатана, който изигра своите зли шеги с нас.”

Всички се заехме да търсим часовника, претърсвайки всяка кутия, торбичка, джобове, гънки в дрехите. Часовникът го нямаше. Нямаше и приятни новини от мелницата. Падането на цените на зърното не беше случайност, а всеобщо падане на цените на стоките в цялата страна. Всеки ден нашата мелница губеше хиляди долари. Когато баща ми и Ричард дойдоха в края на седмицата при нас, той беше много загрижен. „Не можем да продължаваме така, Демос. Ако минат още няколко седмици като миналата, ние ще изгубим цялото предприятие.” В събота сутринта ние с баща ми и Ричард отидохме на районната изложба във Фресно. За млекаря няма по-голямо удоволствие от това, да се любува на хубави крави. Аз разчитах на това и баща ми да забрави за финансовите ни загуби поне за известно време. Времето мина много бързо и трябваше да бързаме за следобедното събрание. На изхода на изложбата Ричард се спря, очарован от човека, който продаваше малки, зелени гущерчета по един долар. „Татко, купи ми един!” „Не ставай глупав! Искаш да изплашиш майка си с този лигав гущер въкъщи ли?” „Моля ти се, татко! Моля те! Не са лигави!” Той вдигна една от тези твари и нежно я погали с пръст. „Моля те, татко!” С учудване погледнах Ричард. Той никога не беше настоявал на своето. Още повече с учудих, когато баща ми извади от джоба си един долар и му даде. „Нека момчето да има гущер!” С въздишка седнах в колата. Баща ми никога не е бил така съчувствителен, когато бях момче. На улица Глез се обърнах към Ричард: „Сега трябва да пуснеш това животно в тревата. Не искам въкъщи да слушам викащи жени.” „Добре, татко, но само да го покажа на Гери. Кажй й, че е избягал!” Но за мой ужас излезе госпожа Нюман. Тя погледна в ръцете на Ричард и приятно се усмихна. „Хамелеон – извика тя. – О, какво красиво същество! Сега ще намерим кутия, в която ще го държим.” Тя бързо се отправи към купа отпадъци, който смятахме да бъде изхвърлен в събота след обяд. „Хамелеон значи?”

Госпожа Нюман се ровеше в търсене на кутия. „Тази като че ли е голяма. Не. Трябва ни с високи страни. А, ето това, което ни трябва!” Тя вдигна капака на кутията от обувки. След час тя щеше да бъде извозена от камиона с боклук. На дъното й лежеше брилянтовия часовник.

Така в този ден цялото семейство, освен гущера, разбрахме още и това, че Бог вниква във всеки детайл на нашия живот.

Събранията протичаха с голям успех вече трета седмица. Тълпите растяха с всеки изминат ден и чудеса ставаха на синия килим по време на всяко събрание. Започнах да мисля, че ще бъде угодно на Господа да Му поверя нашето разпадащо се мелничарско дело. Губещата мелница може да бъде за Него не изгубени, а намерени часове. Ние продължавахме да плащаме зърното на миналогодишните високи цени и всеки ден бяхме принудени да го продаваме на ниски цени. Времето вървеше, а подобрене нямаше. Напротив, ставаше все по-лошо. Настъпи странно време. Всеки ден в нашите поучителни събрания стотици новообърнати християни биваха наставлявани в новата вяра. Всяка вечер стотици нови излизаха напред, отдаваха своя живот на Христос, изцеляваха се или се кръщаваха в Святия Дух. И всяка сутрин аз прекарвах известно време по телефона с нашите търговски представители и купувачи, губейки хиляди долари.

Спомних си първото ни палатъчно събрание на Гудрич булевард, където евангелизацията беше успешна, а моето търговско предприятие за химически торове се провали. „Господи,

ако Ти ми казваш, че хората във Фресно са по-важни от моята мелница, аз няма да споря с Теб. Само че, би било добре, ако Ти ми беше казал това, преди да купя зърното.” Седнах в кухнята ни на улица Глез. Беше красиво, късно октомврийско утро. Всички други бяха заети с работата си извън дома. В тази домашна тишина, освен бръмченето на хладилника, сякаш чух глас, който много нежно ми напомни: „Аз ти казах, Демос.” Смених положението си, сядайки на твърдия дървен стол. Вярно ли е това? Предупреди ли ме Бог още от начало чрез моя баща в този случай? Особено в случая с мелницата... Чул ли съм ясно от Бога, че това е план за семейство Шикарянови или това беше моята светла идея? Отчасти логика, отчасти завист, малко желание да създам империя на човек, който Бог е благословил с изобилие. Сега, когато за първи път съзнателно и конкретно попитах Бог за моите мелничарски работи, аз чух много силно и ясно: „Това не е да теб, Демос. Спекулативната търговия изисква всичкото ти време и аз никога не ще ти дам цялото ти време за търговските работи.” Веднага коленичих до дървения стол. „Господи Исусе, прости ми, че бяхах пред Теб в търговията, която Ти никога не си ми поверявал. Някъде има човек, който с печалба може да води тази работа. Изпрати ни го, Господи!” Погледнах около себе си със съзнанието за вина, но наоколо нямаше никого и беше безполезно да крия от Бог това, което е в сърцето ми, тъй като Той знае всяко кътче на сърцето. „Господи, нека този купувач ни предложи добра цена!”

Очаквах, че на баща ми ще се хареса мисълта да продадем мелницата, но когато му казах това следващата седмица, той само поклати глава: „Къде ще намериш купувач в такова време? Никой няма да купи предприятие, свързано със зърно. Мелницата сега губи своята стойност с всеки изминат ден. Остава само да очакваме банкрут и малко спестяване от данъка.” „Мелницата ще бъде продадена, татко – и аз добавих, за да създам настроение. – Ние ще вземем добра цена.”

Третата седмица на събранията във Фресно завърши при препълнено помещение. Уилям Бран беше проповедник през тази седмица. Когато петгодишни глухоними близнаци получиха изцеление – внезапно започнаха да чуват и говорят помежду си с разни звуци, тъй като никога не бяха чували истинска реч, цялото събрание избухна от радост, каквато никога по-рано не бяхме виждали. На четвъртия ден от седмицата, в сряда сутрин, баща ми се обади от Лос Анджелис. „Демос – каза ми той, – може би няма да ми повярваш, но току що ми позвъни Адолф Вейнберг. Той иска да купи мелницата.” Вейнберг беше като нас, калифорнийски фермер. Беше религиозен евреин, който бил необикновено събуден в три часа сутринта от глас, който призна за Божий.

„Адолф – разказвал господин Вейнберг, че така гласът се обърна към него, – аз искам ти да позвъниш на Исак и да му предложиш да купиш мелницата.” Покорявайки се, той позвънил на баща ми. Искал незабавна среща и условията на продажбата. „Не мога да си представя – казваше баща ми – сега, в това време! Как той може да знае, че ние искаме да продадем? Казвал ли си го на друг, освен на мен?” „Не, татко.” „На никой – добави баща ми. – Той е готов незабавно да пристъпи към работата. Колко бързо можеш да дойдеш?” „Татко, ти знаеш, че не мога да направя това сега.” „За Бога, защо не можеш да дойдеш?” „Защото остават още две седмици събрания, освен времето за приваждане в ред и останалите работи.” „Но събранията няколко дни могат да минат и без теб. Нима е необходимо през всичкото време да си там?” „Не заради събранията, но заради мен. Бог тук ме учи на нещо, татко. Откакто започнах събранията, нещо особено става тук. По някакви причини това е изпитание за мен, по-голямо, отколкото някога съм имал. Кой ще да бъде на първо място? Бог ме пита по този въпрос и аз искам да Му дам правилния

отговор.”

„А ако Вейнберг се откаже?” „Ако е купувач от Бог, той няма да се откаже.” През следващите десет дни Адолф Вейнберг звънял всеки ден на баща ми. За него беше непонятно какво го задържа – него, купувач с наличен капитал в ръцете, когато цените на стоките ни в силозите падат всеки ден. За мен това също не беше ясно. Знаех, че Божието място за мен беше тук, във Фресно. Най-после настъпи последният ден от пет седмичната кампания. Следобедното събрание беше обявено за 14:30 часа, а в 13:30 всички места в Аудиторията, събираща 3500 човека, бяха заети. В два часа 1500 човека стояха до стените, стотици се тълпяха на улицата. В пет часа събранието трябваше да свърши, но духът на хваление в грамадната Аудитория беше така силен, че аз не можех да закрия събранието, дори и да исках. Шест часа. Седем. Нито една душа не излезе от събранието. Преобладаващото мнозинство от присъстващите бяха тук още от обяд, но никой не искаше да си отиде за храна, опасявайки се, че като се върне, няма да може да влезе в помещението. Бяхме принудени да променим програмата на вечерното събрание, тъй като Духът пое ръководството на събранието. Келсо Гловер беше говорител тази последна седмица, но тази вечер ние напълно изгубихме контрол над събранието. „Беше нещо подобно на вода – каза ми той. – Силата течеше по килима, подобно на вода. Когато отидох на това място, ми се стори, че съм до колене във вода.” Хората започнаха да излизат напред и се изцеляваха по пътя, на пътеката.

Млад човек дошъл на събранието със страшна болка в повреденото си око. Преди един ден той орял земята между прасковени дървета. С изпускателната тръба на трактора дръпнал въжето, което се скъсало и го ударило по лявото око. Докторът му сложил един голям бандаж, но не казал нищо обещаващо, дали ще вижда с това око или не. Ока Патам излязъл напред, както ни разказа по-късно, почти припадайки от болка. Щом се докоснала ръката на Келсо Гловер до главата му, болката моментално изчезнала и силна вяра в изцелението го ободрила. Пред пет хилядна тълпа Патам започна да развързва превръзката си. Един след друг кръговете на превръзката падаха от главата му, докато стана куп бял бинт в краката му. Вътрешният бандаж бил прикрепен с лепенка към бинта. Той го дръпна. Две здрави сиви очи гледаха ту Кресло Гловер, ту мен. Нямахме дори драскотина, нямахме синина. Неговото ляво око дори не беше налято с кръв – свършено здраво!

Беше полунощ, когато това необикновено събрание достигна края си. То продължи общо единадесет часа и половина. Когато се връщаме къщи на улица Глез, аз чувствах вътрешно удовлетворение, каквото този, който води ръкопашен бой, чувства, когато види своя бягащ враг. Пак ми дойдоха на ум думите на доктор Чарлз Прайс. „Ние участваме в битка, Демос.”

Може би размерът на победата и жестокостта на битката не са еднакви. Може би врагът се бори по-ожесточено там, където го заплашва по-голяма опасност...

Сега ни оставаше само да направим финансово приключване, да започнем възпитателната работа и да затворим къщата. Вейнберг продължаваше да ни се обажда. „Ще си дойда къщи в понеделник, господин Вейнберг – отговорих му аз. – Трябва да бъдете доволен, че не е по-рано. С всеки ден цените падат все повече.” „Предлагам ви половин милион долара за предприятие, което търпи загуби, а вие продължавате да задържате. Аз наистина не разбирам вашата логика, Шикарян.” „В понеделник след обяд” – дадох думата си. И в понеделник в два часа през деня баща ми, Вейнберг и аз започнахме търговски разговор за сложното предаване на мелницата, елеваторите и останалото имущество. В края на

първото заседание ние се разделихме на 250.000 долара. „Това е моето окончателно предложение – каза Адолф Вейнберг. – Не мога да вдигна.” Погледнах през масата баща ми и той отрицателно поклати глава на несъгласие. „И нашата последна дума е тази, господин Вейнберг.” Преговорите влязоха в задънена улица. Така мислехме. На следващата сутрин в шест часа телефонът иззвъня. „Шикарян? Вейнберг е. Съгласни ли сте да дойдете при мен на закуска?” Ние с баща ми отидохме в дома на Вейнберг. След закуската с омлет той ни каза, че Бог го събудил пак посред нощ и този път с инструкцията: „Позвъни утре сутринта на Шикарян и му дай исканата от него цена!” „Ето ни пак тук – каза Адолф Вейнберг. – Вашият купувач по вашата цена. Дайте ми ръката си, Исак и Демос. Аз искам да спя спокойно!”

И така, Господ ни приведе през най-трудното време на нашия живот. Когато сатана ни атакуваше, Господ се погрижи, за да не претърпим големи загуби. Стефан излезе от болестта си без увреждане. И Бог ни освободи от търговското дело, което не беше определено за нас. Под управлението на Вейнберг мелницата стана печеливша. Бях силно убеден, че Бог допуска всички тези преживявания като средство за приготвяне на нова работа, която Той ми е приготвил. Без съмнение, тази работа ще бъде сложна, ако съдя по подготовката, която току що завърши, а тя беше сурова.

КЛИФТОНСКАТА КАФЕТЕРИЯ

Обикновени мъже и жени. Хора в магазините, канторите, фабриките...

Чувах думите на Чарлз Прайс така ясно, като че ли той седи срещу мен на масата: „Ти ще бъдеш свидетел на големи събития, предсказани в Библията. Преди да дойде Христос на земята, Божият Дух ще слезе на всяка плът. **И миряните – твърдеше доктор Прайс – ще бъдат Божии проповедници, не свещенослужителите или теолозите, или надарените проповедници, но мъже и жени, обикновени работници в обикновения свят.**” Доктор Прайс започна да говори за това пет, шест, седем години преди войната. Тогава не обръщах голямо внимание. Струваше ми се, че всичко това е невъзможно за обикновени хора, да имат такова влияние, както големият евангелизатор Чарлз Прайс. Но в края на четиридесетте години сам започнах да мисля за неговите думи все по-често и по-често. Размишлявах и за други неща, като Кнот Бери Фарм, където лицата на присъстващите едно след друго светваха като от Божията слава и влиянието на техните разкази над слушащите. Каква непобедима сила се съдържа в стотици хиляди такива мъже, ако те се съединят заедно за разпространението на Благата вест по целия свят!

След това в мислите си отново се връщах към млечната продукция и цифрите, които бяха пред мен. Но тази мисъл не ме напускаше. Тя ме събуждаше нощем. Беше с мен в кантората. Беше с мен, когато пеех древните арменски мелодии в църквата на Гудрич булевард. През всичкото това време ние с Роза не престанахме да каним проповедници за летните събрания. Струва ми се, че всяко лято събранията бяха по-успешни от преди. Защо това странно безпокойство не ни оставяше? Защо престанах да чувствам тези събрания като Божията работа за мен в бъдеще? През 1951 година помагахме на Орал Робъртс да започне кампания в Лос Анджелис, най-голямата от проведените някога в града, която посетиха повече от 200.000 души за 16 дни. И все пак...

„И все пак – казах веднъж на Орал, седейки на чаша кафе и баничка, по време на редовния обяд след събранието – стигам до убеждението, че Господ иска да ни покаже нещо особено.” „Какво е то, Демос?” „Това е група, група мъже. Не особени мъже. Обикновени мъже, бизнесмени, които познават Господ и Го обичат, но не знаят как да изявят това.” „И

какво ще прави тази група?” „Те ще кажат на други, Орал. Не теорията, те ще разкажат за своя личен опит с Бога на други, подобни на тях хора. Тези, които може би не ще повярват на проповедниците, даже на такива като теб, ще послушат водопроводчика, зъболекаря, бизнесмена, защото те самите са такива – водопроводчици, зъболекари, бизнесмени...” Орал постави своята чаша кафе така силно, че се разля в чинийката. „Демос, аз те разбирам. Аз те слушам, брат. А как ще се наречете?” „**Зная и това: Интернационална Общност на Бизнесмените от Пълното Евангелие.**”

Орал ме погледна през масата, покрита с мушамена покривка. „Това име е голяма глътка.” „Да, но всяка дума е необходима. Пълно Евангелие – това значи, че в нашите събрания няма да се отклоняваме от учението на Библията: изцеление, езици, спасение, в каквото имаме опит, ние ще говорим как е станало това. Бизнесмени, миряни, обикновени хора. Общност – така трябва да се чувстваме – група хора, които обичат да се събират заедно, водещи се не по правила, комитети и събрания, започващи с „да вървим по реда”. Интернационална – зная, че тази дума звучи странно, съгласен съм. Но, Орал, така чувам Бог да ми говори – интернационална, целия свят, всяка плът.” Аз се разсмях, слушайки себе си да разсъждавам като доктор Чарлз Прайс, но Орал не се смееше. „Демос – каза той, – хубава работа. Бог е в тази работа. Мога ли да ти помогна нещо за началото?”

Съгласихме се събранието да бъде на втория етаж на Клифтонската кафетерия, на улица Бродуей и Седма. Там имаше голяма зала, обикновено препълнена в часовете на усилена работа през седмицата, но празна в събота сутрин. Започнах да звъня по телефона на всички, изпълнени с Духа бизнесмени, които познавах, обявявайки нашето първо събрание на новата Общност.

Молах ги да предадат на други, че Орал Робъртс ще бъде наш говорител и да поканят свои приятели на това събрание, за да се сложи добро начало. В един ъгъл на тази зала имаше пиано и Роза се съгласи да дойде и да изпълни няколко песни. Настъпи големият ден. Движението в центъра на Лос Анджелис в тази октомврийска съботна сутрин беше много голямо. Ние трудно намерихме място да паркираме колата. С малко закъснение, ръзвълнувани, пристигнахме в Калифтонската кафетерия и се качихме на широката централна стълба. Колко ли души ни очакват там горе? Триста? Четиристотин? Ние вече бяхме на върха на стълбата. Бързо преброих: двадесет и един заедно с нас тримата. Само осемнадесет други бяха достатъчно заинтересовани от новата организация, за да дойдат – дори и при участието на световно известния евангелизатор.

Роза изпълни няколко песни на разстроеното пиано, но обстановката в залата не предизвика въодушевление в пеенето. Погледнах наоколо събралите се. Всички те бяха мои стари приятели, посветени и предани християни. Всички те по собствено желание бяха заети в комитети, клубове и обществени организации. Всички те бяха готови да помогнат във всяка работа, където беше нужна помощ и всички те не биха загубили нито минута време за начинание, което няма бъдеще. Роза престана да свири и аз станях. Обясних убеждението си, че Святият Дух в не много далечно време ще търси нови проводници на Своето действие. Забелязах, че някои от тях започнаха да поглеждат часовника. Нито орган, нито цветни прозорци – нищо особено нямаше, на което хората могат да спрат своето внимание като на „религиозно” събрание. Само един човек, който ще разказва на друг за Исуса. Аз никога не съм притежавал способността да изразявам моите мисли и думи и седнах, знаейки, че нищо не съм казал. След това стана Орал Робъртс. Той започна с благодарност към Бог за това малко събрание: „За да бъде това още отначало Божия организация, израстваща в многочислена от синапово зърно, без

славата на човешката способност...” Той отне около 20 минути и завърши с молитва. „Да станем – подкани той, и групата хора се изправи на крака. – Господи Исусе – молеше се Робъртс, – да расте това общение с Твоята сила. Изпрати го с Твоята сила по всичките народи. Ние Ти благодарим сега, Господи Исусе, за групичката хора, която виждаме в кафетерията, а Ти ги виждаш в хиляди клонове.” Някой започна да пее: „Войници Христови вървят в бой заедно с Христа”. И всички включихме: „...с кръста на Исуса ние вървим напред след Него...” Хванах за ръка човека, който стоеше до мен и внезапно всички се оказахме в кръг, хванати за ръце, маршируващи и пеещи. В този момент усетихме особена сила. Прекарахме така известно време – в маршируване и пеене. Съгласно закона, Интернационалната Общност на Бизнесмените от Пълното Евангелие започна няколко седмици по-късно, с подписването Устава на корпорацията и набелязване петима директори на комитети. Но духовната Общност започна от този момент, когато Орал Робъртс сподели своите мисли и виждания за хилядите клонове на Общността, и ние хванати за ръце като деца, марширувахме на място, пеейки духовни песни.

„Роза – обърнах се към жена си на път за дома, – след една година ние ще видим чудесни резултати.” В течение на 12 месеца настъпиха неудачи, каквито никога преди не бях преживявал.

Когато излязохме от Клифтонската кафетерия, ние почувствахме, че ни предстои голяма съпротива. Започнахме да провеждаме събрания там със закуска всяка събота. Напълвахме нашите подноси с храна долу и се качвахме до масите на върха. Там прекарвахме около два часа в молитва и общение. Понякога канехме и известни говорители, но по-често използвахме нашите бизнесмени. За моя радост, опитът, който приложихме в Кнот Бери Фарм, се повтори и тук. Аз оглеждах присъстващите и „знаех” кой има нещо да сподели. Събранията удовлетворяваха очакванията ми. Само едно ме смущаваше, че нямаше огън, нямаше растеж. Тридесет човека, понякога четиридесет, петнадесет на следващата събота. След това започна опозиция. „Какво мисли да прави Шикарян? – започнаха да питат пасторите. – Открива нова деноминация? Стойте далеч от това Общество, иначе то ще вземе хората и парите от нашите църкви.” Несправедливите обвинения ни причиняваха болка. Още от началото ние с Роза отбелязахме два принципа във всички събрания, които устройвахме. **Първият – бъдете във вашите църкви. Ако вашата църква познава силата на Духа, върнете се, за да служите на Господа по-силно от преди. А ако не, поддържайте мисионери. Вторият – не слагайте в пожертвованията нито цент пари, които принадлежат на някое друго място. Тук не е място за вашия десятък. Вашият десятък принадлежи на домашната ви църква. Всичко, което слагате в подноса, трябва да бъде извън десятъка.** Знаехме от опита ни през годините, че хората приемаха това в сърцата си. Всички, които посещаваха нашите събрания, бяха усърдни работници и пожертвуватели в своите църкви. Въпреки това, всички църкви гледаха на това общение с голямо подозрение и недоверие.

Обвинението във връзка с парите беше нелепо. През тази година не получихме нито един дискус. Междувременно аз изпращах всяка седмица обявления по пощата, звънях по телефона на всички страни, канейки хората в общение с нас, когато посещават Лос Анджелис по търговските си работи. Покривах разходите за закуска. От друга страна, безплатна закуска не беше достатъчна, за да привлече хората. Всичко, което правех, не беше достатъчно. Затова започнах да правя повече. Купих 30 минути време от радиото в събота сутрин и предавах част от нашите събрания, за да осведомявам слушателите по-подробно. Ходех из целия щат, а по-късно и по западните щати и накрая и из източните.

Щом хората не диваха при нас, аз отивах при тях, обяснявайки им, какво се стремим да направим, като ги убеждавах да открият група за общение на бизнесмените, вярващи в Пълното Евангелие в техния град. До юни месец се уморих. След цял ден работа във фермата, прекарвах вечерите за Общността, отивах да спя в три или четири часа сутринта и започнах да се чувствам като човек, плуващ срещу течението. Накрая, струва ми се, ни подадоха спасително въже. Един от говорителите, който поканихме в Клифтонската кафетерия, беше Давид де Плесис, представител на Всемирната Петдесятна Конференция. След събранието, на път за дома ни в Довня, Давид не можеше да удържи удоволствието си. „Демос – каза той, – ти наистина си започнал нещо особено. Каква прекрасна мечта! Световно Общество на обикновените бизнесмени, изпълнени със Святия Дух. Всеки от тях ще бъде мисионер за хората, с които работи всеки ден.” „Благодаря, Давид – казах печално аз, – но се опасявам, че болшинството от хората не споделят твоите...” „Аз мисля – продължи той, без да обръща внимание на моето настроение, – че ти трябва да дойдеш в Лондон следващия месец и да разкажеш за това там. Уверен съм, че Конференцията ще включи това в програмата си.” Тогава наострих уши. Тук беше спасителното въже за моето потъващо предприятие. Петдесятната Конференция представляваше около десет хиляди църкви от всички части на света. Ако ние се съединим с нея, вече няма да бъдем малка, сама бореща се група. Ще си имаме поръчител. Ще имаме официално лице. Давид повтори предложението си за Роза и ние се съгласихме да отидем. Незабавно почувствахме съпротива от страна на семейството си. Да не отиваме на Конференцията и да не летим със самолет.

„И как мислиш да отидеш до Лондон?” – питаше баща ми, когато засегнахме въпроса за пътуването. Ние всички седяхме на масата в дома на Габриелянови в неделя след вечерното събрание. Аз гледах неспокойните арменски лица. И макар това да беше през 1952 година, аз бях единственият в стаята, който съм летял със самолет и то на малки разстояния. „Слушай, татко, с влак през целия континент и след това с параход – това ще отнеме много време. Роза не обича да се разделя за дълго с децата.” Ричард беше вече на 17 години, Гери – на 13, а малкият Стефан на почти пет и за първи път Роза щеше да се отдели за известно време от тях и то при условие, че госпожа Нюман ще бъде при децата. „Ти мислиш да пътуваш със самолет.” – заключи баща ми след известно размишление. На лицата на присъстващите им се свиха веждите. „Аз никак не мога да разбера, как се държат във въздуха” – каза леля Сирун. „Те летят много бързо” – безпокоеше се Сиракан Габриелян. „И даже над водата” – добави Тирун. Накрая ние се сдобихме с тяхното неохотно съгласие да летим, само при едно условие, че ще летим отделно, в различни самолети и ще седим на задните седалки в самолета. Аз тръгнах първи и струва ми се, че цялата църква от Гудрич булевард излезе да ме изпраща на Лос Анджелиското международно летище. Имаше прощаване и прегръдки, като че ли отивах на бесилото. Те обещаха да се молят и последните им съвети бяха: „Не яж нищо! Сложи си спасителния пояс! Пусни седалката си изцяло назад!” Като запищяха перките, все още виждах чичо Янаян, даващ предупреждения с ръце на фуния на устата си.

На следващия ден бяхме в Ню Йорк, на летището Ла Гуардия, за да се срещнем с Роза. Тя с усмивка слезе по стъпалата. Така й харесал първия полет, че поиска да се повозим в метрото. Намерихме вход за метрото до нашия ресторант и дълго пътувахме по всички посоки на града, докато никой не остана във влака, освен един мъж с бутилка вино в книжна торбичка. На следващия ден летяхме за Англия в отделни самолети, изпълнявайки обещанието, дадено на семействата ни, но радостта от срещата ни в Лондон беше малко

помрачена, когато се срещнахме с Давид де Плесие. „Съжалявам – каза той с известна обърканост. – Не мога да успея пред тези хора. Безпокои ги факта, че ти си млекуар, а не проповедник. Ще опитам.” – беше всичко, което можеше да каже той.

С Роза посещавахме общите събрания на Конференцията, слушахме трогателни проповеди и вземахме участие в живото пеене на химни. И в края на седмицата Давид призна своя неуспех. Не можал да убеди нито един от петдесетните проповедници да изслушат моите намерения. Пак се разделихме с Роза в отделни полети и излетяхме за Хамбург, Германия, с натезжали сърца. „Господи, не разбирам напълно – молех се в самолета. – Толкова дълъг път и разходи! Нима всичко това е напразно или искаш да ни откриеш нещо в Германия?” Там отивахме по покана на един от нашите приятели, Хил Герман. Хил беше фотографът, който пръв заснел Хирошима след взрива на атомната бомба. Правителството на САЩ искаше да знае размера на разрушенията, причинени от бомбата. Това, което той видял в Япония, го подбудило да търси Божия отговор на доброто в света. Ние го снабдихме с грамадна палатка, която изпратихме в Хамбург и сега той искаше да посетим събранията му. На летището в Хамбург ни посрещна пастор Роби, немски проповедник, в чийто дом гостувахме. „Добре дошли в нашия град – каза пастор Роби на чист английски език. – Искам да ви покажа, че нашият Бог продължава да бъде Бог на чудесата.” Моето сърце започна да бие усилено. Дали това ще е причината, поради която Бог ни доведе тук?

Бях поразен от вида на разрушенията, които през 1952 година все още бяха очевидни. По пътя от летището, ние преминавахме квартал след квартал от циментови купове, разбити тухли и разчупени трамвайни релси. Струва ти се, че нито една жива душа не е могла да издържи такова разрушение. Накрая пастор Роби спря колата пред куп развалини, приличащи на другите.

„Тук беше нашата църква” – каза той. Като се промъквахме през парчетата тухли и стъкло, добави: „Ето, на това място стана чудо. – Той се спря пред огънати от огън остатъци от желязна врата, водеща към подземие, убежище от бомби. – Една неделя – обясняваше пастор Роби – по средата на събранието – той разтвори ръце, за да покаже къде е била църквата, – засвириха сирените...” Свикнал с такива предупреждения от въздушни нападения, пастор Роби заповядал на хората да излязат под ред в двора и да побързат към скривалището. Желязната врата се затворила и триста души се скрили в убежището под земята. След това вратите били затворени.

Незабавно започнали да избухват ужасни бомби. Разрушавайки зданията на цели квартали около църквата, нападението не се прекратявало. Някои от бомбите били запалителни и изгаряли всичко останало от разрушенията. Там, в скривалището, се чувало пращането на огъня горе. „В задушното скривалище ни се стори, че седим много часове, докато се прекрати тревогата – разказваше пастор Роби. Незабавно той се качил на стълбата, за да отвори вратата, от която внезапно отскочил. Металната врата била толкова нагрята, че не можело да се докоснеш до нея. Той намерил къс дърво и започнал да я удря. Вратата не се отваряла. Другите мъже също удрали с каквото им попадне. Всички старания били напразни. Огнената стихия горе споила вратата. Но да удриш вратата значело преждевременно да изразходваш скъпоценния кислород. За да запазят кислорода за по-дълго време, пасторът посъветвал всички да паднат на колене и да се молят.

„Господи – започнал той да се моли на глас. – Ние знаем, че Ти си по-силен от смъртта. Отче наш, ние Те молим, направи чудо. Отвори тази врата и ни освободи... Всички ние, мъже, жени, деца, стояхме известно време на колене. Изведнъж чухме пак страшния шум на самолета. Той летеше в кръг над разрушения град. И изведнъж – пак взрив от бомба.

Инстинктивно ние всички паднахме отново на земята. Бомбата избухна много близо. Не така близо, за да рани събраните хора в подземията, но достатъчно близо, че да разбие споената желязна врата.”

Когато прахът изпадал, пастор Роби и неговата църква излезли от убежището си върху димящите развалини около тях. В заревото на горящия град всички те, триста души, въздади благодарност на Бога за спасението си. Вечерта в приемната на пастор Роби, аз повторих този чуден разказ пред Роза. Чувствах, че в него има поучение за нас във връзка с Организацията. Само че още не знаех в какво се състои то. Също така не видях връзката между нашето положение и палатъчните събрания на пастор Роби. Все пак ни беше интересно да седим в събранието, в което не разбирахме нито дума и само наблюдавахме лицата на присъстващите. Вежлива и формална беше тази аудитория. Почти дойдох до заключение, че нищо няма да разбие немската сдържаност, но както винаги, помогна изцелението. Съвсем глух човек, добре известен на целия град, прочу, и събранието стана безконтролно. Хората плачеха, прегръщаха се, вдигаха своите ръце към небето, точно като арменските петдесетници. Но все пак питах Господа: „Защо ме доведе тук? Нищо не помагам и не съм уверен в това, че от нещо ще се поуча.” Роза с голямо нетърпение очакваше да се върнем при децата, но преди да се приберем вкъщи, тя искаше да изпълни своята заветна мечта – да види Венеция. „Възможно е – казахме си – никога повече да не видим Европа.” И така, ние се отправихме към Италия, този път с влак. Какъв странен свят ни се представи през прозореца на влака в сравнение с широките ферми в Калифорния. Малките участъци земя, обкръжени от древни каменни къщи, където свине, гъски и кокошки се разхождат по двора. „Също като в Кара Кала – казах аз на Роза. – Такива ферми, за каквито ни е разказвал баща ми.” В Германия аз си купих фотоапарат. Без да обръщам внимание на предупреждението за пътниците на четири езика – не се навеждай през прозореца – аз го направих. Вдигнах прозореца на нашето купе и измъкнах глава и плещи навън, за да направя по-хубава снимка. Пареща болка като с нож ме удари в дясното око. Аз се вмъкнах в купето и почти пуснах апарата. „Роза!” Тя ме сложи да седна и сне ръката ми от окото. Окоето ми трепереше и не можех да го отворя. Роза внимателно повдигна клепача. „Виждам, че има парченца от въглища точно в зеницата.” Тя извади кърпичка и се опита да извади въгленчето, но то беше заседнало дълбоко в окото ми. Болката беше непоносима.

През цялото време държах кърпа на окото си и изтривах сълзите. Оставаше още един час път до Венеция, най-мъчителният час в живота ми. От гарата, вместо романтичното возене с гондола, ние взехме бърза лодка до хотел-ресторанта. Завеждащият бързо се справи със ситуацията. След няколко минути аз лежах на леглото в нашата стая и докторът преглеждаше окото ми. Той вдигна клепача, освети с лампичка и стана. „Съжалявам, сър, положението е много сериозно. Парчето от въглища е много голямо и твърдо.” „Не можете ли да го извадите тук?” „Тук? Не, господине. Трябва да се отиде в болница. Сега ще им позвъня.”

Докато той звънеше и говореше бързо по италиански, Роза седеше и държеше ръката ми.” „Демос – каза тя, – ще се молим.” За голямо съжаление и срам, намирайки се в болки, аз бях забравил да се моля. Роза започна да благодари на Бога за чудесата на изцеленията, които видяхме в Хамбург. „Господи, благодарим Ти и знаем, че си тук с нас, в тази стая в Италия, както беше в палатката в Германия. В името на Исус, ние Те молим да махнеш въгленчето!”

Още докато тя се молеше, аз почувствах топлина в окото си. „Роза, погледни окото ми!”

Роза се наведе над мен. „Демос, нищо няма.” Тя започна да плаче. Докторът окачи слушалката на телефона. „В болницата ще ви приемат. Ще отидем в Бърза помощ.” „Докторе, погледнете още веднъж окото ми!” Той измъкна лампичката от куфарчето си и пак светна в окото ми. Пусна клепача и погледна другото око, след това отново в дясното око. „Не може да бъде” – каза той.

„Моята съпруга се помоли на Бога да махне въглена!” – отговорих му аз.

„Не може да бъде!” – повтори той. – Той не може да излезе от само себе си!” „Не от само себе си, докторе. Бог го извади.” „Вие не разбирате. Там трябваше да има драскотина, дупка в окото, където е бил въгленът. Но там няма нищо. Няма раничка, нито увреждане.” Той се отправи към вратата. „Няма да ви взема пари, сеньор. Подобно нещо не може да се случи.” С Роза прекарахме времето в Италия много приятно. Но какво значение имаше това за Организацията? Когато се върнахме обратно в Лос Анджелис, пътят напред не ни изглеждаше по-ясен от преди.

Дойде август, септември. Ние продължавахме да се събираме в Клифтонската кафетерия, тази същата малка групичка, по-скоро от вяност, отколкото от някоя друга причина. След това настъпи октомври, първата годишнина на Интернационалната ни Организация на бизнесмените, вярващи в Пълното Евангелие. През изминалата година аз говорих в интерес на Организацията в различни страни. Много хора от други градове посещаваха нашите закуски, но през цялата година, виждайки „чудни дела”, нито един не се заинтересува да открие втора група или отдел в друг град.

Роза беше внимателна да не говори за моята увереност и предсказания през миналата есен, но виждах да расте в нея съмнението от необходимостта да продължаваме тази работа всяка събота. „Ние само храним хората, Демос – ми каза тя. – Имахме много по-голям успех с палатъчните събрания. Достигахме хиляди хора всяко лято, вместо няколко дузини при най-добри условия.” Аз знаех, че тя казва истината. И все пак... „Ще видим какво ще стане през следващия месец.” – казах аз. Ноември дойде и си отиде, а нашите събрания преминаваха трудно, дори започнаха да намаляват. „През декември ще бъде по-различно – уверявах я аз. – Хората са по-заинтересовани през Рождествения сезон.” Но Рождество имаше противоположен ефект, тъй като хората нямаха време да посещават нашите събрания. „Следващата събота ще отида с жена си да направя покупки, Демос.” „А ние имаме църковен базар.” „Аз ще заведа децата си да видят Св. Николай.”

В събота сутринта на 20 декември само петнадесет души се събрахме горе в Клифтонската кафетерия, шест човека по-малко, отколкото преди 14 месеца. В края на това печално събрание, моят приятел Майер Арганбрайт, който беше посредник на големи търговски и индустриални дела и един от петте директори на Общността, каза: „Демос, не искам да бъда негативен преди Рождество, но струва ми се, че цялата тази идея с Общността е мъртва. Казвам откровено, че не ще дам за нея нито петак.” Аз го погледнах, без да имам сили да му отговоря. Майнер протегна своята ръка и продължи: „Ти често казваше, че това е опит, нали? Много експерименти не се получават. В това няма нищо позорно.” Аз все още не можех нищо да кажа. „Това, което искам да ти кажа, Демос, е, че ако следващата събота не се случи чудо, не разчитай повече на мен.”

„Добре, Майер. Правилно. Разбирам.” Ние с Роза слязохме безмълвно надолу по стълбата. Рождествена елха мигаше пред нас в голямата зала. „Майер е прав – нежно каза Роза. – Ако Бог участва в някое дело, Той го благославя, нали? Не можем да кажем, че Общението преживява благословение.” Аз като онемял излязох с нея на улицата. Всички старания по телефона, пътуванията, почти подкупването на хората да идват, всичко беше

напразно. Има едно нещо, което аз научих от 1940 година. То е, че ако с Роза не сме единомислени, Бог не ни се открива.

Ако сега тя е уверена, че нашето старание с Общението е безполезно, значи край. Колкото по-скоро забравя, толкова по-добре. Само че... не мога да го забравя. Цялата седмица след това ми текоха сълзи по лицето. По време на шофиране изведнъж започвах да плача. Започнах да се опасявам от нервно разстройство. Заради децата се опитвах да бъда весел на Рождество. Зарадвах се, когато на следващия ден – в петък, на 26 ни дойде гост. Това беше нашият приятел Томи Хикс, даровит евангелизатор и много полезен човек за време на изпитание. „Можете ли да си представите, Томи – обърнах се към него в петък след вечеря, – че утре сутринта ще бъде последното официално събрание на Общността на бизнесмените на Пълното Евангелие...” Аз се понамръсих. „Интернационалното? Струва ти се, че всички са на това мнение. Само Майнер беше достатъчно смел да го каже. Затова остава официално да го закрием с някакво обяснение. Може да поговорим как всички можем да работим следващото лято в палатъчните събрания.”

Опитвах се да съм спокоен, но Томи очевидно усети тревогата ми и каза: „Демос, струва ми се, че трябва да поговорим за това.” И така, ние говорихме, облакът се на масата, споделяйки с него нашите изпитания. Скоро Гери отиде да спи. Стефан отдавна спеше, а Ричард го нямаше въщи, тъй като беше ръководител на младежки събрания в края на тази седмица. Ние с Томи и Роза продължихме беседата си за разни хора, които са били при нас в Клифтонската кафетерия, споменавайки това, че те се откъсваха от нас. „Всяка събота аз се научавах на нещо – казах на Томи. – Нещо ми помагаше повече да обичам Бог и хората.” Беше полунощ, когато роза погледна часовника. „Виж времето, Демос! Още и масата не съм прибрала. Време е за леглото. Утре няма да можем да станем навреме за Клифтонската кафетерия.” „Ти отивай в леглото, скъпа – казах аз. – За мен не е трудно да остана още. Преди година бях така уверен! Ще отида в приемната и ще коленича, докато чуя от Бог волята Му.” „Милият – каза Томи. – Ще помогна на Роза за чиниите, а после ще се присъединим към молитвата. По начало, Демос, решението е между теб и Бог.”

Томи и Роза взеха всички съдове от масата в кухнята. Аз преминах през вестибюла и отидох в гостната, когато се случи това. **Нещо подобно се случи с мен, когато бях на 13 години. Въздухът около мен стана тежък, надвиващ, свалящ на пода. Аз паднах на коленете си, после на лицето си, разпрострял се по цялата си дължина на червения килим. Не можех да стоя прав, както някога в моята спалня в голямата испанска къща до нашата, преди двадесет години. Затова не се опитвах да стана. Аз си почивах в Неговата побеждаваща любов. Усещах Неговия Дух, носещ се из цялата стая в безкраен поток от сила.**

Времето изчезна. Мястото не съществуваше. Чувах Неговия глас, говорещ същите тези думи, които ми каза и по-рано: *„Демос, ще се съмняваш ли в Моята сила?”* И внезапно видях себе си такъв, какъвто вероятно съм в Неговите очи – борещ се, напрегнат се, много зает и неугоден тук и там, отиващ в Европа, за да осигури поддръжката на „официалната група”, навсякъде зависещ от своите собствени сили, вместо от Неговите сили. С болка си спомних молитвата на Орал Робъртс на първото събрание на Общението, молитва, която подбуди 21 човека да станат на крака и да маршируват с пеене химн на победата. *„Да израстне това Общение в Твоята сила...”* Но аз постъпвах така, като че ли всичко зависеше от моята сила, като че ли аз трябваше да откроя хилядите клонове, които предвиждаше Орал. Разбира се, аз бих могъл да откроя само един клон. „Господи Исусе, прости ми!”

След това Той ми припомни това, което видях в Европа. Видях, но не разбрах – железните врата на скривалището в Хамбург и въглена в моето око в гранд хотел във Венеция. „*Аз Съм Този, Демос, който отваря врати. Аз Съм Този, Който отнема гредата от невиждащите очи.*” „Разбирам, Господи Исусе, и Ти благодаря.” „*Сега ще ти дам възможност да видиш.*”

След това Господ ми позволи да се вдигна на колене. Той ме вдигна със сила, която ми се стори, че до тогава ме държеше на пода, а сега ме издигна нагоре. В това време Роза влезе в стаята. Тя ме обиколи и отиде към органа, който стоеше в ъгъла. Без да каже нещо, тя седна и започна да свири. Когато музиката изпълни стаята, атмосферата просветна. За мое учудване, стори ми се, че стаята няма таван. Светлокафявият цвят на мазилката по стените и светлината на тавана изчезнаха и аз виждах само небето с дневен цвят, макар че на улицата е невероятно силен мрак. Колко дълго тя е свирила, докато съм гледал във вечното пространство, не зная. Внезапно Роза престана да свири. Пръстите ѝ бяха все още на клавишите. И започна високо да се моли на език, предавайки прекрасна, ободряваща вест. За минута тя се спря, след това с най-лиричен и ритмичен тон заговори на английски език: „*Сине Мой, Аз те познавам преди твоето рождение. Аз те видях по всички пътища. А сега ще ти покажа целта на твоя живот.*” Това беше дар на Духа – езици и тълкуване, дадени заедно. И докато тя говореше, прекрасни неща ставаха. Макар да си оставах на колене, почувствах, че се издигам. Излязох от тялото. Вдигнах се нагоре и излязох от стаята.

Под мен видях покривите на Довня. Ето там се очертаваха Сан Бернардските планини, а от другата страна – Тихоокеанският бряг. Сега бях над земята и имах възможност да видя цялата страна от изток до запад. И макар, че виждах така надалеч, можех да видя хората и от близо на земята – милиони, стоящи рамо до рамо. Така, както камерата обхваща лицата на футболистите, в моето видение видях лицата на милиони хора. И това, което виждах, ме плашеше. Светът ли се въртеше около мен или аз около светът, не зная. Но над мен се очерта континента Южна Америка, след това Африка, Европа, Азия. Отново поразяващ вид отблизо и навсякъде едно и също. Кафяви лица, черни лица, бели лица – всяко от тях сурово, нещастно, затворено в своята собствена смърт. „Господи, какво става с тях? – молах се аз. – Помогни им!” После Роза ми каза, че нищо не съм говорил. Но във видението на мен ми се струва, че плаках и се молах на глас. Внезапно Роза заговори. Тя не можеше да знае какво виждам аз. „*Сине Мой, следващото, което ще видиш, ще се изпълни много скоро.*”

Земята се преобърна или аз се завъртях около нея за втори път. Под мен отново имаше милиони хора, но каква разлика! Този път техните глави бяха вдигнати към небето. В очите им сияеше радост. Ръцете им бяха вдигнати. Тези хора, които бяха разделени, всеки в тъмнината на своя егоизъм, се съединиха в общество на любовта и поклонението.

Азия, Африка, Америка – навсякъде смъртта се превърна в живот.

Накрая видението престана. Аз почувствах, че се връщам на земята. Под мен беше Довня и Калифорния. Ето там, нашата къща. Видях се на колене. Роза седеше на органа. После познатите ми предмети в стаята ме обкръжиха и аз почувствах болки в коленете и втвърдяване на шията. Бавно се вдигнах на крака и погледнах часовника. Беше 3:30 сутринта. „Какво се случи, Демос? – попита Роза. – Какво ти каза Господ?” „Скъпа, не само чух, но и видях.” И ѝ разказах видението.

Роза слушаше със сълзи, течащи от очите ѝ. Тя стана от органа и сложи ръката си върху моята. „Помниш ли, Демос, как в тази стая, почти осем години назад, ние решихме на колене, че Господ ще бъде за нас на първо място?“ Когато се отправихме към спалнята, ние забелязахме светлина под вратата на Ричард, където ношуваше Томи. Аз почуках и Томи каза: „Влезте!“

Той беше прострян на пода, все още в сивия костюм. Обеща да ме поддържа в молитва и удържа на думата си. „Демос – каза той. – Кажи ми какво чу? Никога в живота си не съм чувствал такава сила, както в тази нощ, която на вълни преминаваше през този дом.“ През цялата тази нощ не легнахме. Когато свърших описанието на видението пред Томи, беше вече време да отиваме на събранието в Клифтонската кафетерия. Когато пристигнахме там, имаше двама души, които ни чакаха. Единият от тях беше Майнер, от чието идване аз се учудих. Другия човек познавах слабо.

„Имам нещо за теб, Демос“ – каза Майнер. Той пхна ръката си в джоба и извади плик. Аз помислих, че това е неговата оставка. „Колко ми е жал за самия себе си!“ Но това не беше писмо за оставка. Това беше чек. Моите очи се ококориха, когато го прочетох. „За интернационалното Общение на бизнесмените на пълното Евангелие“. „Хиляда долара! – казах аз. – Майнер, нали миналата седмица каза, че нашето Общение не струва и пет цента?“ „Миналата седмица беше за миналата седмица – каза Майнер. – Демос, аз се събудих рано сутринта и чух глас. Това беше Бог. Уверен съм, че беше Бог. Той ми каза: „Тази работа трябва да продължи по целия свят и ти пръв трябва да пожертваш тези пари!“ Аз все още го гледах, когато дойде вторият мъж. „Господин Шикарян – каза той. – Казвам се Томи Никел. Нещо стана с мен миналата нощ и аз мисля, че е интересно да знаете.“ Аз придвижих моя поднос по-близо до него и си посолих яйцата, докато господин Никел разказваше, как Господ му дал откровение посред нощ. Той работил до късно в своята печатница във Ватсонвил, Калифорния, до Сан Франциско. Поради това, че Рождество се падна по средата на седмицата, се получила задръжка в изпълнението на поръчките. Внезапно той чул ясният глас на Святия Дух, който му казал: „Сядай в колата и отивай в Лос Анджелис на съботното сутрешно събрание на тази група, която веднъж посети.“ Той погледнал часовника. Било точно дванадесет часа през нощта. Времето, когато спомням си, отидох в приемната да се помоля. Никел се борел със своя вътрешен глас. Ватсонвил се намира на шестотин километра от Лос Анджелис. Трябва да пътува цяла нощ, за да бъде там навреме. Но гласът продължавал: „Бъди на събранието!“ Като осведомил Християнското училище, където бил инструктор, той тръгнал на юг. „И ето, аз съм тук – завърши Никел, – за да ти предоставя моята типография и моите услуги.“ Роза, Майнер и Томи внимателно слушаха Никел. „Вашата типография?“ – попита Томи. „За да ви печатам списание – отговори Никел. – Знаете ли, Святия Дух ми повтаряше, че тази Организация трябва да се разпространи по целия свят. Но не може да се придвижи без глас.“

„Глас... – повтори Роза. – Гласът на бизнесмените...“ Тази сутрин събранието беше малко, но едно от най-радостните, което някога сме имали. Преди да си отидем, ние избрахме Томас Никел за редактор и издател на новото списание, което нарекохме „Глас на бизнесмените от пълното Евангелие“. „Само помисли – казах аз на Роза, когато следващата вечер отивахме да спим. – Миналата нощ по това време Обществото беше почти закрито. А днес имаме хиляда долара в касиера и списание. Нямам търпение да видя какво Господ иска да направи по-нататък!“

КРАКЪТ НА МАСАТА

Не се наложи дълго да чакаме отговор. Скоро след Нова година ни позвъниха от Сиокс Фалс, северна Дакота. Обаждаше се Томи Хикс от залата, където държеше събрания. „Демос – каза той, – мисля, че ще имаме клон номер две.” Тази вечер той разказал за Общението и неговите цели. След неговата проповед един човек станал и казал, че те искат да имат такава група в Сиокс Фолкс. Казах им, че и те могат да имат и поканих интересувашите се да излязат напред. „Демос, струва ми се, че цялото събрание излезе напред. Ти определено имаш група номер две в северна Дакота.” Но това беше само началото. Където отиваше Томи през тази година, навсякъде говореше за Общението. Той оставял след себе си ентузиазъм у хората и през лятото на 1953 година вече имаме девет клона и се готвехме да имаме Всеобща Конференция през октомври – точно две години след първото събрание в Клифтонската кафетерия. На конференцията дойдоха 600 души. Тя се проведе в Кларк Отел в Лос Анджелис. Сега, когато на конференциите ни се събират 20.000 души, нашата първа всеобща конференция ни се струва много малка, но беше голяма по ревност.

Ние обсъждахме въпроса за нашия бюджет. Сега имаме работници на пълна издръжка. Флойд Хайвалд беше зает с отговорите на въпроси, идващи от всички страни, запознаваше интересувашите се и създаваше клонове. В скоро време Флойд трябваше да има секретарка. Някой трябваше да се грижи и за списанието. Томи Никел жертваше от своето време и печатните машини, но бяха необходими средства за закупуване на хартия и мастило. Забелязахме, че се налага да печатим повече от 5.00 екземпляра ежемесечно. За цялата 1954 година ще ни бъдат необходими 10.000 долара. На последното събрание на конференцията един от говорителите на име Джек Коу направи много обикновено изявление за необходимостта от средства. Джек беше едър мъж и имаше дар да говори по същество. „Нужни са ни 10.000 долара – каза той. – Аз предлагам сто мъже да излязат напред и всеки да обещае по сто долара.” След това той седна.

Незабавно мъже започнаха да се събират напред до масата на говорителя. Джек помоли всеки от тях да запише своето име и адрес на късче хартия. В края на събранието преброихме обещанията и имената. Бяха точно сто. Нашият бюджет беше изпълнен до стотинка.

Събранията ни в събота в Клифтонската кафетерия ни създадоха нови проблеми. Първата година не можахме да убедим хората да идват на събрание, а сега не можехме да ги задържим да не присъстват на събранието. Във „високата горница” вместимостта беше всичко четиристотин места, но ние помествахме между пет и шестстотин всяка седмица. Понякога идваха 1.000 души, които стояха до стените и задръстваха пътеките. Пет седмици по ред пожарният отдел изпращаше инспектори и заплашваше да закрие ресторанта. Със събралите се на заседание директори, които нямаха още какво да управляват, обсъждахме проблема с помещението. Можем да вземем под наем по-голямо помещение, като Кларк Балрум или да посъветваме нашите хора, които идват на събранието в Клифтонската кафетерия да открият клон в своя район – Лонг Бийч, Глендейл, Пасадина могат да имат свои центрове, от които животът в Духа да се разпространява върху Обществото. **„Аз не искам голяма централизирана организация! –** беше инструкцията на Святия Дух. **– Разбира се, понякога се събирайте заедно за насърчение един друг, да се запали огъня така ясно, че другите да го видят. Но за вашия ежедневен и ежегоден труд аз искам да видя малки местни групи, отзивчиви към Мен. Не искам еднообразие. Аз никога няма да се явя на двама човека или на**

две места еднакво. Давайме място на Моето вечно разнообразие.”

По този начин в събота в Клифтонската кафетерия се събираха четири групи, после пет, а след това десет. Някои се събираха ежеседмично, други веднъж на две седмици, а трети – веднъж в месеца. Някои продължаваха да се събират в събота сутрин, други избраха вечер по средата на седмицата. Когато тези групи на свой ред станаха големи – повече от триста, четиристотин човека в едно събрание, те формираха отделни групи, така че сега в района на Лос Анджелис има 42 отдела и всеки е със своя окраска. Някои са по-демонстративни, а други – по-сдържани. Едни подчертават учението, други изцелението, евангелизаторството, работата сред младежта...

Но нито една група не би съществувала, без тази безнадеждна борба на първата година. И се оказва, че навсякъде, където се разпространи Общението първата година е била най-трудна. Например, в град Минеаполис през 1955 година собственикът на ресторанта поканил 13 човека от Общението на своя първи банкет на клона. Ние пътувахме в снежна буря от всички краища на страната. Аз пътувах със С. Форд, строител от Денвър, в неговата четириместна Чесна. Много се радвам, че никой от нашата църква не видя как нашия едномоторен самолет се мятеше във въздуха. На летището в Минеаполис ни очакваше Клейтън Сонмор. Той закачливо каза за бурята: „Ние в Минеаполис сме свикнали със снега. Тази вечер в нашето събрание ще има двеста и петдесет бизнесмени.” В ресторанта ние разбрахме, защо той беше така уверен в благополучния изход. Печена кокошка, домашно приготвен хляб, ябълкова баница – келнерки нареждаха другата маса с всички тези вкусни храни. От Общението дойдоха 13 човека, въпреки че времето беше лошо, и аз се радвах да видя всички, когато стояхме в кръг и сравнявахме пътуването си.

Сонмор посещаваше местните хора, които започнаха да идват. Стана седем часа, времето за започване на банкета. Двадесет и осем човека се събрахме в ресторанта – 13 от нас и 15 от Минеаполис, включително и Сонмор. Седем и половина. Двадесет и осем гладни човека гледаха отрупаната с храна маса. „Поради времето хората са си останали вкъщи” – забеляза някой. Но през прозореца ние чувахме непрекъснатия шум от движението на изчистените улици. В осем часа всички ние, двадесет и осем човека, седнахме да вечеряме. Бяхме по-малко от столовете. Лицето на Сонмор беше намръщено. Аз знаех как се чувства той. Но на мен ми беше известно още нещо. Тук имаше поука. Божия поука. Аз разказах на стопанина моя опит от Лос Анджелис. Ние не можахме да привлечем хората със закуската, както и той – с обяда. **Но Бог не се нуждае от количество, за да започне работата Си. Трябват му само няколко човека на място.**

„Не обръщай внимание на двеста четиридесет и шестте празни стола – му казах аз. – Виж тези четиринадесет, които са дошли. С тях Бог може да обърне целия град.” Събранието вървеше много добре. Главен говорител беше Хенри Краус, фабрикант от Хотчинсон, Канзас и председател на Комитета на директорите на Общението. Хенри стоеше и гледаше празните столове, като че ли те бяха заети с хора. Той не проповядваше. Както всички наши мъже, той разказа просто, как веднъж орял своето пшеничено поле и се молел, както често правел, седейки на трактора и Бог му показал нов вид плуг. Хенри Краус не бил особено надарен в механиката, но тази машина била пред очите му с всичките подробности. Като се върнал от полето вкъщи, той нарисувал рисунката на плуга. И колкото повече го гледал, толкова повече се убеждавал, че ако този плуг работи, ще може да обработи три пъти повече земя за същото време. Хенри направил по-подробен чертеж и започнал да търси фабрикант. Отговорът на техническите експерти бил навсякъде един и същи – плугът не е пригоден за работа. Хенри не бил експерт или

техник, но вярвал, че чертежът на плуга му е подарен от Бога и знаел, че Бог е експерт, специалист и майстор.

И в своята конюшня Хенри започнал да майстори плуга сам, използвайки палешник след палешник от железни късове и използвани части. Тази работа му отнела няколко месеца, докато завърши своя плуг така, както го е виждал. Той го сложил на трактора и излязъл на полето. И плугът работел. Краусовите плугове сега се използват по целия свят и Хенри Краус е един от най-големите фабриканти на селско стопански машини – търговец, който отдава половината от своето време и цялото си сърце в Божието служение. Залата се зареди с електрическа енергия.

По време на речта на Хенри можеше буквално да се почувства изливането на Святия Дух над събранието. Тримата от Минеаполис бяха кръстени от Духа тук, на масата, без полагане на ръка и молитви. Ние всички, като се събрахме в кръг, се радвахме около тях, когато внезапно през вратата на кухнята влетя сервитьорката. „Господин Сонмор, можете ли веднага да дойдете? Там, в избата, един от работниците изглежда, че преживява нещо.” Келнерката не знаеше, дали е епилепсия или сърдечен удар. Някои от нас бързо отидохме в мазето. До стаята, където беше печката, на стол седеше човек, поддържан от няколко души. Аз се разсмях, когато видях станалото. Той не беше болен. Той беше, както казваха в арменската църква „под посещение”.

„Брат – казах аз, – слави Бога! Благодарим Му, че Той те потърси и те намери тази вечер!” Човекът отвори очите си. Той беше изплашен до смърт и не се учудвам от това. Да се преживее такава сила Божия, която обхванала този циментен коридор. Той дори не знаел, че в ресторанта има молитва. Когато се качи с нас горе, едва ли можеше да се намери някъде по-покаян човек. Преди всичко той искаше да изповяда много от своя живот, а след това не можеше да изкаже достатъчно, колко много обича Бога. Този случай беше нещо като Божия присъда за събрания, които по човешки се считат за неудачни. Стана така, както Той ни каза: **„Не се безпокойте за числото. Аз ще намеря хората, които са Ми нужни, където и да са те и ще ги доведе при теб. Върши своята работа вярно и остави останалото на Мен!”** Така постъпиха в Минеаполис.

Тази уникална малка група, включително и механикът, новороден до печката, се събираха постоянно шест месеца, без видим прираст и особено влияние сред околните. След това внезапно започнаха да идват хора – двеста, петстотин, хиляда – нещо подобно на Лос Анджелис. Районът на Минеаполис беше така жив, че година и половина след тази снежна нощ проведохме там нашата всеобща конференция. И на тази конференция, през есента на 1956 година, видяхме срутването на преградите между петдесетните и деноминационните църкви. Лица от всички вероизповедания с всяка измината седмица намираха пълнотата на Святия Дух. На тях не им се налагаше да избират: да бъдат в своята църква и да мълчат или да се присъединят към петдесатна църква. Петдесатница сама излезе, израсна в историческа църква. Виждахме тези хора на първия ден на конференцията да седят на последните редове в залата и седяха, като че ли са готови да избягат всеки момент.

Пет лютерански пастори изглежда това, което чува, не беше толкова страшно, защото на следващата вечер седяха малко по-близо до платформата. На третия ден, по средата на закуската те бяха готови, както ни казаха, да приемат „всички, което Христос дарява”. Нашата група от Общението отиде по-близо до тях и започна да се моли, Исус да ги изпълни със Святия Дух. После те вежливо ни благодариха и излязоха. Всичко това стана тихо и спокойно.

Ние не знаехме за резултата от нашата молитва за лютераните. Но както по-късно

разбрахме, молитвите ни бяха отговорени. Един от тях беше получил кръщение, карайки колата си на път за вкъщи, друг – по време на сутрешното бърсене, а третият от тях си спомнил думите на един от говорителите на конференцията, който казал, че ние получаваме Божия дар не по време на напрежение и борба, а когато сме най-спокойни. „Кога съм най-спокоен?“ – запитал се той. След няколко минути под топлия душ, той славел Бога на незнаен език.

Така започна съживлението, което обхвана лютеранската църква от единия край до другия. Вместо отричане на Божията сила, напълно противоположното, усилие на лютеранските проповедници и миряни да свидетелстват за своята вяра в ежедневието си живот. После ние наблюдавахме, че тази сила обхвана и много други деноминации, като презвитерияни, баптисти, методисти, римокатолици, епископани. Отначало винаги имаше групичка наполовина враждебна, която идваше на събранията от любопитство. След това Духът повя над всички църкви наоколо. Седем студенти от Нотр Дам говореха на езици в понеделник вечерта през март 1967 година в дома на Рей Булард, председател на нашето общение в Саут Бент. Но радостта и силата, които те получиха в сутерена била такава, че мнозина днес считат Рей за духовен ръководител на световното католическо петдесетно движение, започнало от Нотр Дам. Ключ към това беше малката местна група, която се събираше редовно, често потисната. Тя се молеше за Саут Бент и очакваше Божието благоприятно време.

Никой не можеше да види напълно всичко, което ставаше, само отчасти, тук и там. През октомври 1974 година отчасти ми беше предоставено и на мен да видя, когато бях поканен във Ватикана, за да получа официално признание за служението на Общението в достигането на милиони римокатолически миряни. Милиони? Аз размишлявах в недоумение, когато минавах покрай официалните редове на швейцарската гвардия. Милиони? **„Не се безпокой за числеността! – такава беше Божието Слово към мен отначало. – Когато Духът управлява, числеността надминава очакването на човека.“** А когато Духът не управлява...

През 1957 година С. Форд ме взе за две седмично посещение на десетки клонове на юг. Останахме с особено хубави впечатления от посещението на групата в Хюстън, Тексас. Повече от 600 души се събраха тогава на съботната закуска. „Аз не разбирам напълно – каза един човек с печал, когато после седнахме и беседвахме. – Ние трябва да засягаме хиляди, а не стотици.“ „Вие току що започнахте събрания, само от няколко месеца, а за това е нужно време.“ „Не е така в Тексас! Тук ние вършим всичко с голям замах.“ Той скочи на крака. Слаб, строен търговец на недвижими имоти, неговата професия беше доказателство за думите му. „Хайде да наемем зала! Ще наемем и високоговорители. Ще започнем да предаваме по радиото. Ще вдигнем целия този град на крака!“ Анди Со Рил, председател на клона, съмнително поклати глава, но другите не обърнаха внимание на това. „Ще наемем градската Аудитория! Тя побира 6.600 човека. Когато хората чуват, че при нас е дошъл Демос Шикарян, ще напълним помещението!“ Погледнах го с ужас. „Аз? Кой е пожелал да ме слуша? Аз не съм говорител. Между другото трябва да се върна у дома и да се заема с покупката на сено и и...“ Но никой не обръщаше внимание на моите аргументи.

Ние с Форд трябваше да прекараме още една седмица в посещение на клоновете на щата Луизиана и Мисисипи, а след това ще се върнем обратно в Хюстън. „Една седмица за обявление в Тексас ще бъде достатъчно.“ Поради моята любов към Бога и големия щат Тексас, аз почти се съгласих. По време на следващите десет дни аз се убеждавах, че

събранието в Хюстън няма да бъде голямо. Ако научих нещо за тези шест години в Общението, то е това, че в тази мистическа действителност, наричана тяло Христово, всеки отделен член има своята функция. **Някои са се родили да бъдат организатори. Други са вдъхновени проповедници. Друг имогат да дават съвети. И ако някой заеме не своето служение, то той не само не ще даде първокачествена работа, но ще пречи на протичането на силата към този, на когото служението принадлежи.**

Що се отнася до моето служение, аз бях напълно уверен в него. Аз бях помощник. В моето служение влизаше задължението да приготвя място, време и възможност, другите да бъдат светилници. Моят дар не беше по-малък от този на другите. Той беше изключително мой. Моето име щеше да бъде поставено и осветено над аудиторията. Цялото събрание щеше да бъде съсредоточено върху мен. За мен това беше неправилно и колкото повече се борех с подготовката на моята проповед, толкова повече достигах до убеждението, че такъв ход ще бъде безуспешен. „В какво се състои твоето затруднение? – питаше ме Форд, когато аз късах страница след страница, мачках и слагах в кошчето страниците на моята проповед. – Ти си проповядвал стотици пъти.” „Това не е съвсем вярно. Аз никога не съм произнасял речи. Аз съм ставал и съм говорил. Когато правех това, за което съм призван – да предоставям и помагам на други според възможностите им, тогава имах думи. Но при мисълта, че хиляди лица са обърнати към мен и чакат ръководство, аз се разтрепервам.” Дойдохме в Хюстън и аз бях в паника. Анди и Максин Со Рил ни поканиха на обяд у дома си преди събранието, но аз се вълнувах и не можех да ям. За да не обидя тяхната готвачка Лоти Джеферсън, само се докоснах до обяда. В седем без петнадесет се отправихме с две коли към аудиторията. Лоти Джеферсън, Анди и Максин не можаха да тръгнат. Бяхме ние петимата – Форд и още трима гости. На един километър разстояние видяхме светлината на залата, която светеше като огъня в Съдния ден. Разпоредителите на спирката, облечени в униформа, побегнаха да отворят вратата на залата. На широкия паркинг имаше само пет коли. Погледнахме часовника. Беше седем и петнадесет. Събранието трябваше да започне в седем и половина. През страничната врата ние влязохме в грамадната аудитория, поразително светла и тиха. В помещението нямаше никой, освен пазачът на задната врата. „Сложих саксии с цветя така, както искахте” – извика той на търговеца на недвижими имоти.

Бавно преминахме средната пътека, чувайки стъпките си в залата. Очевидно петте коли на спирката бяха на пазача и на работниците. На платформата имаше пет стола, върху които падаше светлината, но никой не пожела да седне там. Ние заехме седем места долу до платформата. Не запълнихме дори и един ред. Погледнах часовника. Беше седем и двадесет и пет. Внезапно се изпълних с необикновено красива надежда. Може би никой няма да дойде! Нито един! Може би Бог се застъпва за мен, за да ме защити от моето непослушание. „Уверен съм, че дадох правилно датата във вестника” – повтаряше търговецът на имоти. В седем и половина той също започна да се моли никой да не дойде. Какво ще им кажем и как ще им обясним нашето „грамадно събрание”, на което никой не дойде? В осем часа ни стана ясно, че Бог е направил невъзможното. В града, където 600 души могат навреме да се съберат на сутрешно събрание в събота, не можаха да дойдат на събрание, което нямаше Божието благоволение. Затова Бог го покри с покривало. Нашият търговец за продажба на имуществата, със сърце голямо колкото щата Тексас, беше първият, който призна това публично и започна да хвали Бога. „Какво ще правим сега? – попита Анди. – Наехме това помещение за цялата вечер. Ще проведем събрание, макар че сме седем.”

„Ти имаш ли нещо написано, Демос?“ – попита Форд. С нищо не можеше да ме застави да измъкна от моя джоп тези много пъти зачерквани страници. „Тогава аз ще говоря – каза Лоти Джеферсон. – Аз винаги съм искала да говоря в такова красиво помещение, като това!“ Тя стана от мястото си, излезе напред и започна да говори. Имаше дребна фигура, не повече от 45 кг, но когато говореше за Исус, нейният глас изпълни залата с 6.600 места. Тя проповядва 35 минути така, сякаш цялата аудитория беше пълна с хора. Беше така препълнена с Божията любов, и всяка дума беше така правдива, че аз се освободих от напрежението, което ме мъчеше през цялата минала седмица. Не разбрах само едно – защо тя направи призив в края на събранието. Всички ние шестимата в събранието отдавна сме предали сърцата си на Господа, защо ни кара да сторим това? Нейната проповед беше прекрасна и аз никога няма да я забравя. Чува се нечии стъпки. По дългата тясна пътека вървеше пазачът. Сълзи се стичаха по лицето му. Той дойде пред платформата, коленичи и предаде сърцето си на Исуса. И Лоти Джеферсън, с маниер на евангелизатор, който всеки ден приема стотици хора в царството Божие, положи ръката си на главата му и започна да се моли с него. Кой знае? Може би тук няма никаква грешка. Може би Сити аудиторията тази вечер е Божие място за всички нас и за този човек, който намери Господа. Аз още разбрах, което често се споменаваше и си помислих, че и другите се нуждаят от това напомняне, че само Духът може да привлече хората при Исуса и само даровете, които Той прилага за тази цел. Той не ме надари с дар евангелизатор. Аз мога да бъда само свидетел. Всеки християнин е свидетел. Само че, мястото на моето свидетелство за Исус по всяка вероятност ще бъде краварникът, не платформата.

Да бъдеш търговец на коли като Линвид Сафорд във Вашингтон, който да говори на другите търговци за Бога! Да бъдеш адвокат като Керент Братфорд в Атланта, Джорджия, свидетелстващ на другите адвокати. Да бъдеш млекоар, говорещ на другите скотовъди – с прост език, в общите интереси. Всеки млечен фермер е заинтересован от развъждането на хубава порода крави. За нас тази идея е особено важна. Най-напред да се намери съвършеното животно, което с течение на времето да предаде своите добри качества на следващото поколение. Всеки месец прочитах списанието Холстейн Фризиан Асоциация, изучавайки картата на геникологията и всеки път бях под силното впечатление на способа за развитие на нова порода Борк във фермата Пабст в щата Висиансин. Спомням си, когато за първи път преминавахме през чистите краварници за телета, с намерение да намерим племенно биче, което да може да предаде своите качества на нашето стадо. Първото животно, от което се интересувах, струваше 25.000 долара – много повече, отколкото можех да платя. Между тези животни имаше две-три месечни телета с цена 50.000 долара, а други на тази възраст – по 1.000 долара. Накрая го намерих. В клетката до южната страна на краварника стоеше здраво не голямо биче, което се отделяше от другите, и като че ли светлина сияеше върху него. Това беше същото явление, което не преставаше да ме поразява в събранието на Общението ни, където в препълнената с хора зала от 400 човека „внезапно“ виждам кого да извикам за следващ. Сега това 100 килограмово животно се отдели по същия начин.

Отидох към него. Наричаха го Пабст Лидер, цена 5.000 долара. Прочетох подробностите и ми харесаха. Неговата майка беше в категория „Е“, отлична продукция мляко. Баща му беше баща на повече от 50 дъщери категория „Е“. Сведенията за него бяха само потвърждение на това, което знаех още, като го видях. „Ще взема Пабст Лидер“ – казах, когато завеждащият фермата дойде до мен. Господин Силвестър ме погледна с учудване. Скотовъдите никога не вземат прибързани решения. Те решават след продължителни

съвещания със своите съветници. „Уверен ли сте във вашето решение? Бих искал да ви покажа други животни в следващия краварник. Господин Пабст мисли, че ще се заинтересовате от тях...” „Уверен съм, господин Силвестър.” Животното беше поставено в особена клетка и с добавъчните 350 долара за превоз, заплатих пълната му цена: 5.350 долара. Десет от първите дъщери на племенния бик дават много точна картина за неговите способности за в бъдеще. Всяка от първите пет крави на Лидер наследи неговите качества – вид, съпротивление на болестите, високо качество мляко. Дори някои от нашите дребни крави имаха телета не с недостатъците си, но с неговите добри качества. В продължение на 15 години, през които го държахме за разплод, той произведе около 5.000 дъщери – всяка от тях с безпогрешните качества на своя баща. Пабст Лидер беше такъв племенен бик, който се случва един на милион, с всички способности да предаде своите качества. Господин Силвестър със съжаление ни разказваше как животните, които продал през този сезон за 10.000 долара, не оправдали очаквания от него резултат. „Но малкото биче, което ти избра, струва два пъти по 10.000 долара.” Такива случаи не са изключение. Всеки племенен бик, който купихме от Пабст фермата, оправда своята стойност.

Свидетелствам, защото не мога да мълча. Спомням си как един ден господин Силвестър, навел се над масата във фермерската столова, беше много сериозен и замислен. „Ела тук, Шикарян! Ти не правиш този избор на посоки, а имаш съветник, нали? Някой идва при теб и после ти дава съвети.” „Да, господин Силвестър. Да си кажа правото, да, аз имам съветник.” Той с удоволствие погледна около масата. „Така си и знаех! Кой е той? Кажете! Няма да ти увеличавам цената, ако зная за твоя съветник.” „Ти казваш, че не познаваш моя Съветник?” „Разбира се, не! При нас идват търговци и млекари по всяко време. Ти имаш професионален съветник. Навярно той знае за животните повече от всички нас в тази стая.” „Мъдрец, така ли?” „По всяка вероятност той е по-дълго в тази търговия, отколкото всеки от нас.” „Специалист по Холстейн?” „Сигурно!”

Аз се въздържах толкова, колкото мога. Накрая им разказах за моя Съветник. Слушателите ми ме слушаха, притаили дъх. „Господ Исус е сътворил тези животни – казах им аз. – Аз и вие виждаме само външните качества, а Той вижда вътре в животното. Той вижда също и вътрешното състояние на човека.” Тези думи бяха прекрасен подход към сърцето и ума на тези хора. При всеки удобен случай да разкажем на хората, с които се срещаме, ето това е целта на Общението.

Спомних си за нашия отдел в Ланкестър, Пенсилвания. Те имаха големи затруднения да получат доверието на консервативно настроената фермерска общност. Основното противоречие беше фактът, че Общението е дошло „от вън”, и че техните проблеми и нужди са били чужди тук.

Веднъж ние с Роза бяхме поканени в Ланкестър. Нашият отдел покани няколко десетки фермери като гости на обяд и аз станах, и като фермер се опитах да ги увлека с беседа, за да изясним някои въпроси. Мъртва тишина... Вие знаете как става в такива случаи. Колкото лошо правим нещо, толкова по-лошо излиза. Със спадането на моята увереност в думите, жестовете ми ставаха все по-големи. Аз разгънах и двете си ръце, а после ги прибрах, искайки да покажа, че общението зависи от участието на всички ни. Но ръцете ми хванаха нещо – каната с мляко, което стоеше по средата на масата. Каната се преобърна и струи от млякото заляха моя нов костюм и обувките ми. Разтреперан, аз не знаех какво да правя. Вдигнах крака си на масата и започнах да търкам с бялата покривка. Роза ахна! „Демос, какво правиш?” И като погледнах седящите на масата, аз разбрах. Моментално пуснах крака си на пода. Лицето ми гореше и аз исках да изчезна под масата.

„Стори ми се, че съм в краварника, приятели – извиних се аз. – Вие знаете как става понякога, когато доите кравата и тя неочаквано удари и излее цялото ведро с мляко върху вас!”

Някой сдържано се изсмя в края на стаята, а след това присъстващите се заляха от смях. Стаята бръмчеше от смях няколко минути и настроението се промени. Студените стари фермери ставаха и свидетелстваха как Бог им е помагал по време на зимните бури и летните суши и преди да свърши събранието, в групата в Ланкестър постъпиха нови членове. „Знаеш ли какво промени настроението им? – ми каза един от тях. – Когато сложи крака си на масата, ние тогава изведнъж разбрахме, че си фермер като нас.”

СВЕТЪТ ЗАПОЧВА ДА СЕ ОБРЪЩА

През 1956 година ние регистрирахме нашия първи канадски отдел в Торонто и думата Интернационално в името ни придоби голямо значение. Но въпреки това, Канада и Съединените щати не са толкова голяма част от света. Аз все мислех за вселената, как тя се въртеше пред мен във видението през 1952 година. Милиони хора от всички континенти гледаха нагоре, оживени и с любов очакващи пришествието на своя Господ. Десятката на петдесетте години вече излизаше и аз не видях изпълнението на това пророчество. И когато дойде възможността, почти я изпуснах.

Поканата дойде през декември 1959 година. Чрез организацията САРЕ Общението изпрати помощ на пострадалите от глада в република Хаити. А сега постъпи покана от президента на страната Фракос Дувалиер, да проведем триседмични събрания в тази страна. „Всичко, което зная за Дувалиер – казах аз на групата в Клифтонската кафетерия в събота – е това, че той е един от най-самовластните диктатори в света. Разпити, тайна полиция, всички знаят от разказите на Папа-Док. Ако отидем там по покана на неговото правителство, всички ще кажат, че поддържаме това, което той върши.” Но Роза не се съгласи с нас. „В твоето видение, Демос, имаше ли някаква част от света, която не е включена по причина на правителството, което управлява там?” Аз се стараех да си припомня видението. Не. Всеки континент, всеки остров беше пълен с хора, рамо до рамо, безжизнени, безнадеждни първия път, а радостни и оживени втория път. „Политическото разделение няма значение. Колкото е по-лошо политическото положение, толкова повече хората се нуждаят от упованието в Святия Дух.” И разбира се, Роза беше права. Така и стана, че през февруари 1960 година 25 човека от Общението се отправихме със самолет към Хаити. Ние не знаехме, че с този първи полет установяваме обичай за посещение през следващите 15 години. Само знаехме, че съумяхме да съберем някакви пари за билет и да вземем отпуска за две седмици през зимата и благополучно да се върнем в домовете си чрез молитвата на домашните ни отдели.

Още не беше отишъл до спирката нашият самолет в Порт АВ Принс и през предната врата влязоха група военни, украсени с медали и ленти. „Доктор Шикарян тук ли е?” – попита един от групата, който навярно беше преводач. „Аз съм Демос Шикарян – отговорих. – Аз не съм лекар, а...” „Приветстваме ви в Хаити, доктор Шикарян. Багажът ви ще го занесат в хотела. Бъдете така добър, последвайте ни, моля!” Слязохме от самолета пред недоумяващите погледи на пасажерите и преминахме през двойна колона войници на изхода. Цяла редица черни лимузини ни очакваха.

Дори не видяхме митницата, макар и да попълнихме много листи в самолета. Под охрана на мотоциклети, ние с шум преминахме града до Ривиер хотел. Там сенаторът Артур Бенгом, ръководител на болшинството в сената ни очакваше. „Всичко е готово за вашите

събрания” – каза ни той на хубав английски език. Като разбра, че съм млекоар, той ми предложи да отида на местния животински пазар. Бях очарован от хората, които срещнахме по пътя. Някои от тях водеха крави или една коза. Жените балансираха на главите си високи панери с ананаси, дини, дори кокошки, без никаква трудност. Но за мое учудване, когато стигнахме до пазара, видях, че колежа и продаваха на място. Облаци мухи летяха по площада. „Страшна суша – забеляза сенатор Бенгом. – Най-страшната, която помня. Нпринудени сме да убиваме животните, защото няма трева по пасищата.” Силвио Като, стадион в Порт АВ Принс помества 23.000 души и когато нашата група от 25 човека пристигна в седем и половина вечерта, стадионът беше почти пълен.

Голяма дървена платформа с размери 7/20 беше поставена за нас в средата на стадиона. Бих бил по-доволен, ако заедно с нас на платформата имаше по-малко военни, но сенаторът Бенгом ни увери, че присъствието на генералите и държавните лица ще ни придаде важност в очите на публиката. Опитахме се да открием събранието с една песен, но скоро се върнахме на главната тема на всички събрания на Общението – отделни лица, които дават своето свидетелство.

Нашият търговски подход даде резултат. Различия в теология, политика, раса – до това не се докосвахме, когато членовете на групата ни даваха своите свидетелства чрез преводача. Ние засягахме проблеми, общи за всички хора, като недоразумения с приятели, болести в семейството, борба за съществуване. На следващата вечер всички места на стадиона бяха заети и хиляди хора седяха на тревата около стадиона. На третата вечер сенаторът Бенгом определи, че тълпата е 35.000 души. Разбира се, не всички дойдоха, за да се молят. По време на речта на Ерл Прикет се случи една неприятност. Ерл управлява индустриални водоеми във връзка със замърсяването на атмосферата и води търговия в щата Ню Джърси. Тази вечер той разказваше за своята борба с алкохола. Неговият разказ трябваше да направи хубаво впечатление на слушателите. Сенаторът Бенгом ни каза, че алкохолизмът бил основният проблем на острова. Ерл разказваше как започнал да пийва със своите клиенти, защото „ако не пийваш, няма да продадеш”. По-късно се оказало, че той не може да остави водката. По тази причина жена му го напуснала. Докторът му казал, че алкохолът заплашва здравето му, но той бил безсилен да престане да пие. Шумът в аудиторията започна да се засилва до такава степен, че заглушаваше речта на Ерл. „Накрая моят черен дроб и бъбреците ми престанаха да работят – каза той. – Така че, докторът ми даде шест месеца живот.”

Той си спомни, че в това време някой от неговите приятели го поканил на закуска в събранието на Общението, което ставало в Бронвуд хотел във Филаделфия. „Управителят на пивницата в този хотел ми каза миналата сряда да не се мяркам повече там.” Наведох се напред, за да разбера от къде идва нарастващия шум. Бях на тази закуска в събранието и помня как Ерл в чистия си костюм се простря на пода, молейки Бог да му прости. Един от преводачите се наведе над мен и ми каза: „Виждате ли тези хора, доктор Шикарян?” Погледнах встрани, накъдето той сочеше и видях около триста мъже, облечени в червени халати и с червени покривала на главите. Бавно вървяха по пътеката, която обикаля по полето, а след тях имаше обикновено облечени хора.

„Виждам свещеници – каза преводачът. – Те идват, за да попречат на нашето събрание.” В това време аз вече можех да чуя тяхното стакато пеене над шума на тълпата. Стотици от тълпата се присъединиха към тяхната процесия. Генералът от дясната ми страна даде заповед и войниците, които седяха зад него, слязоха от платформата. „Какво каза той?” – попитах преводача. „Той каза на войниците да бъдат готови. Те знаят какво да правят.”

„Не, не, не ви съветвам – обърнах се към генерала. – Моля ви се, не викайте войска!“ Чрез преводача генералът даде това обяснение:

„Ако не ги спрем, ще ви кажа какво ще се случи. Те ще обикалят, докато се събере около тях голяма тълпа, а след това ще започнат да крещат и ще свърши вашето събрание.“
Обърнах се към сенатора Бенгом за поддръжка, но той само сви рамене. „Аз не зная друг изход.“

Вярвам, че сенаторът мислеше не само за присъстващите, а и за стотици хора, слушатели по радиото, по селски и планински пътища на острова. Ние видяхме някои от тези селища, пътувайки през планината, където високоговорителите висяха на дървета или по стените на къщите и бяха единственото развлечение на хората през дългите тъмни нощи.

Ерл се опита да опише чудесната промяна в своя живот, която стана онази паметна събота – примирението с жена му и невъзможното според думите на лекаря изцеление на тялото му. Той престана да говори и се обърна към мен за съвет. Тълпата, следваща свещениците, порасна в повече от хиляда човека и се увеличаваше с всяка измината минута. Но ако се приложи местният способ на сила, за да защитим нашето събрание, това ще противоречи на онова, поради което сме дошли на острова. Ние дойдохме, за да демонстрираме силата на Бог, а не силата на оръжието.

„Моля ви се, генерале! – умолявах аз. – Почакайте! Има по-добър начин.“ И когато ние, 25 души от Общението, се събрахме бързо в края на платформата, аз исках да зная този по-добър способ. Пред очите на тази многохилядна тълпа, която ни гледаше какво ще правим, застанахме в кръг, сложихме ръце на раменете един на друг и започнахме да се молим. След няколко минути отворих очи и погледнах тълпата на стадиона. Положението се влошаваше. Маршируващите бяха станали около 2.000 и започнаха да ръкопляскаат, клатейки се назад и напред в неприлични ритми. Започнаха да се чуват викове. „Аз ще ги успокоя“ – каза генералът. „Не – казах аз, – ще почакаме още.“ И отново наведох глава. „Господи, дойде Твоето време. Запази събранието Си!“ Някъде из редиците над нас се раздаде вик. Аз бързо се обърнах и помислих, че някой е наранен с нож.

Войниците бързо се отзоваха на вика. След това видяхме мъж и жена – мъжът носеше на ръце дете и бързаше през тревата към платформата. От другата страна на полето маршът се превърна в ритмичен танц. Девојката с детето дойде на платформата. Сенаторът Бенгом много бързо дойде до края на платформата и ги погледна. След няколко минути той се обърна, държейки в ръцете си слабичко момченце – осем-девет годишно, което изумено гледаше със своите тъмни, хлътнали очи. „Това момче – каза той, – аз го познавам! То е от тоя район.“ Той ни гледаше – ту един, ту друг, треперейки от вълнение. „Той вижда! Това е станало, когато си говорел – обърна се той към Ерл. – Неговите очи се отвориха! Той може да вижда!“ Не можех да осмисля станалото. „Казваш, че е бил спял“ – проговорих аз. Сенаторът ми отговори с раздражение: „Родил се е спял. Беше спял през целия си живот до този момент.“ С момчето в ръце той прибяга до микрофона.

Никой не го слушаше поради шума и трясъка на пляскането. Но постепенно, виждайки пред себе си високата, стройна фигура на сенатора до микрофона с момчето в ръце, някои се успокоиха. Преводачът беше толкова поразен от станалото, че с труд можеше да превежда това, което говореше сенаторът на тълпата. Макар че маршируването все още продължаваше, шумът утихна. Ръкопляскането разрежда. Всички сега гледаха сенатора. С бързината на електричеството реакцията премина през редиците. Хората започнаха да плачат. Тук там видях хора с вдигнати към небето ръце. Накрая дори облечените в червени халати жреци престанаха да пеят и останаха зашеметени. Малкото момче, което

беше причина за благодарността към Бога, с внимание разглеждаше окръжаващите го, без да се вълнува, в ръцете на сенатора. Какво мислеше то, виждайки за първи път света, е трудно да се каже, но нямаше ни най-малко съмнение, че то вижда, защото се вглеждаше ту в един, ту в друг предмет, а особено разглеждаше цветните ленти на генерала. Понякога поглеждаше ярката светлина на тавана на стадиона, докато тя уморяваше зрението му и той потреперваше и кихаше. Родителите му се качиха на стълбата на платформата и застанаха до сенатора. Той се обърна и остави момчето между тях, а аз продължавах да се вглеждам в молещата се тълпа. Рамо до рамо, с глави, вдигнати в поклонение – къде съм виждал тази картина по-рано? После си спомних... Когато сенаторът слезе от микрофона, ние помолихме преводача да заеме неговото място и да направи обикновен призив. „Всички, които желаете да познаете този любящ Исус, излезте на полето!” Започнаха да стават от местата си стотици след стотици. Дори мнозина от тези, които бяха със свещениците, побързаха да излязат на средата на полето. Скоро тълпата запълни цялото пространство около платформата по всички посоки.

В продължение на 20 минути се събраха около 5.000 души. На следващия ден стадионът беше пълен с хора от обяд и хиляди души излязоха на полето, когато беше направен призив. Имаше повече изцеления, някои пред очите ни, тук, на платформата, други сред хората на стадиона.

На третата вечер след изцелението на момчето ние разбрахме, че 10.000 души са излезли напред да познаят Исус. Много от тях, които можеха да дойдат по-близо до платформата, плачеха, изповядвайки своите грехове, особено тези, които са се занимавали с чародейство и поклонение на демони. Разни неща бяха сложени на платформата и оставени там – кичурчета коса, късчета дърво, торбички с кости и пера. Това, което най-много ме зарадва, гледайки тази противна купчина, бяха стотици червени халати на поклонниците на идола.

Тъкмо бяхме завършили нашето последно събрание. Стоях на прозореца в моята стая и гледах залятия с лунна светлина залив, прекалено уморен, за да заспя, доволен и загрижен.

Какво всъщност стана на нашите събрания? Своего рода масова истерия? Реакция на тълпата, която в една минута се отзовава на пеенето на идоли, а в другата – на християнския евангелизъм и същото може да се повтори още веднъж? На какво се научиха за тези три седмици тези хиляди за Христа? Какво ще стане с тях сега? Теоретически знаех, че ги оставяме в ръцете на Всемогъщия Бог, но не вярвах, че това е достатъчно.

„Покажи ми, Господи, че с тях е станало нещо!”

Забелязах го на терасата следващата сутрин. Ние седяхме за закуска на широката открита веранда – Ривиера хотел – нашата група от Общението, сенаторът Бенгом и други представители на властите, няколко военни. Срецахме се тук за закуска и молитва всяка сутрин. Аз седях на масата заедно със сенатора Бенгом и шест други членове, когато излезе сервитьорът и с усмивка ни каза: „Бонжур, монсю!” – и започна да налива кафе. Това беше първият случай, когато той ни заговори. Всяка друга сутрин той ни сервираше с унило лице, без да каже и дума. Когато отидох до сенатора, той заговори пак, като през цялото време държеше свободната си ръка на гърдите си.

„Той казва – ни предаде сенаторът, обръщайки се към всички ни, – че днес сутринта, като се събудил, му се сторило като че ли тежко бреме, което го подтискало, е снето от него. Бил на събранието миналата вечер, но не излязъл напред. Когато ние се молихме с тези, които излязоха, той казал в сърцето си: Исусе, ако Ти си Този, за Когото тези хора говорят, искам да Те следвам!”

Като забеляза, че всички го гледат, той остави кафеника. Сенаторът продължи да превежда: „През целия си живот носех това бреме: мисли – ужасни, зли мисли. Боях се от себе си. Боях се да легна да спя от мислите, които ми идваха.” По това време сервитьорът вече плачеше. Сенаторът преведе неговите думи: „Тази сутрин, когато си отворих очите, вече нямах тежест.” Плачеше още някой. Обърнах се да видя. Това беше вторият сервитьор, по лицето на когото се стичаха сълзи.

Сенаторът продължаваше да превежда: „И аз познах тази светлина. Аз също имах такива мисли. Преди четири вечери излязох пред платформата, когато беше направена покана за този, който желае нов живот. Очаквах, че тези мисли ще дойдат пак, но те не дойдоха. Сега вече имам мисли на човек, а не на звяр.” Сега беше моят ред да изтрия сълзите си, когато казах: „Господи Исусе, прости ми! Прости ми! Аз се усъмних в Твоята сила.”

По-късно същата сутрин ни съобщиха, че доктор Дувалиер ще ни приеме тримата в своя президентски дворец. Една от блестящите лимузини беше изпратена за нас. „Обикновено аудиенцията с президента продължава не повече от пет минути – ни каза чиновникът, който ни посрещна на вратата. – Не зная кога ще ви приеме, но можете да почакате тук, в тази стая.”

На кръгла маса в стаята седяха около 50 човека, много от тях с чанти в краката си. Ние се приготвихме за дълго чакане, но за наше учудване вратата на кабинета на президента се отвори и ни поканиха да влезем. Не зная как съм си представял диктатора, но съвсем не такъв, какъвто беше този малък човек с големи кръгли очила, който стана от креслото си, за да ни поздрави. На свободен английски той ни попита било ли е приятно пребиваването ни в страната им. Ние му разказахме за нашите събрания, за големите тълпи народ и влиянието на идолите в страната. Петте минути се разтегнаха на десет, после на двадесет. Дувалиер зададе няколко въпроса за скотовъдството и продукцията на мляко в САЩ. В края на четиридесетте минути, той погледна часовника. „Бих искал да продължим нашия разговор – каза той, – но още много други чакат.”

„Преди да си отидем – промърморих аз, – може ли да се помолим за Вашата страна, за Вашия народ, тук с вас?” Всички наведохме глави, включително и доктор Дувалиер и неговите съветници. Ние тримата от Общението се помолихме, призовавайки Божието благословение над хилядите, които посетиха събранието лично или по радиото и над започнатия от тях нов живот. След това един от нас попита доктор Дувалиер, дали има особена молитвена нужда.

„Молете се за дъжд! – отговори той внезапно. – Молете Бога да ни изпрати дъжд!”

Спогледахме се неуверено и отново наведохме главите си. „Господи Боже, Който изля Своя Дух в жадуващите сърца, ние Те молим, изпрати дъжд над изсъхналата земя!” Последното събрание тази вечер беше най-малкото от всички събрания през това време. Причината за това беше много проста. Никой не искаше да бъде мокър, тъй като валеше проливен дъжд.

ЗЛАТНА ВЕРИГА

На 25 май 1975 година ние с Роза отново се отправихме със самолет от международното летище в Лос Анджелис. Тълпата повече не ни изпращаше, само нашият син Стефан и неговата съпруга Дебра, които ни докараха до летището. Няма вече безпокоящи се старей от Арменската църква, няма загрижени лица. Защо да се тревожат? Изминаха 24 години от времето, когато с Роза направихме първия полет. През това време с нея прелетяхме повече от три милиона километра.

Разменихме няколко думи със Стефанза телевизионната програма, която той снимаше за Общението в Портланд, Орегон, в наше отсъствие. Роза прегърна за последен път Деба. След това ние преминахме по стълбичката в самолета. Отивахме в Хонолулу през Портланд, където нашите 16 отдела приготвиха събрание, наречено „Исус 75”. По последни сведения толкова много хиляди възнамеряваха да пристигнат, че Общението беше принудено да наеме за седем вечери хиподрума, наречен Александър парк. Скоро след като се издигнахме във въздуха, ни поднесоха обяд. После Роза наведе глава за обикновената почивка в самолета. За мен тук имаше възможност да приготвя отговор на първия въпрос, който хиляди хора задават: Какво представлява Общението? Какъв отговор мога да им дам? Статистически? Тези отговори бяха много интересни. Извадих бележка и започнах да пиша: години на съществуване: 24; брой на щатите с отдели: 50; брой на страните с отдели: 52; общ брой на отделите: 1.650; месечна посещаемост на отделите – повече от половин милион; бързина на прираста: един нов отдел дневно. Аз се усмихнах, спомняйки си думите на Орал Робъртс: „Мечтай за хиляди отдели – нещо, което в това време ти се струва невъзможно!”

Продължих да пиша: месечен тираж на списание „Глас”: 800.000; телевизионни станции с програма „Добра вест”: 150; ежемесечен брой на зрителите: 4.000.000; брой на полетите: по три ежегодно от 1965 год. Оставих химикала. Нима по такъв начин трябва да записваме Общението, като броим главите, събитията? Не така! А какво да кажем за различните служения? Изцелението е едно от тях. Никога не подчертавахме изцелението в Общението, защото това веднага привлича вниманието. И все пак се случваха изцеления през цялото време. Понякога канехме някой с дар на изцеление, за да проведе специално изцелително събрание, обаче в повечето случаи това беше обикновено служение, приложено от Бога в изключително време.

През май 1961 година Общението изпрати голяма делегация на Световната конференция на Петдесетниците, която се състоя тази година в Ерусалим. Колко приятно беше да отидеш и да видиш местата, с които се запознаваме през целия си живот от Библията – Елеонския хълм, Красната порта, Силоамската къпалня – ние трудно се отделяхме, когато трябваше да отидем в Аудиторията. Три хиляди души присъстваха на конференцията. Конференцията беше толкова популярна, че за влизането трябваше пропуск. Тук се срещнахме с нашия приятел Джон Браун – делегат на Общението от Паркбург, Пенсилвания, и заедно очаквахме да пооредее тълпата.

„Демос Шикарян” – гласът беше женски с руски или полски акцент. Огледах залата. Кой може да ме вика? „Ето там” – показва ми Джим. Те се провираха през тълпата към нас, мъж и жена. Тя беше не висока, пълна, повече от 50 годишна. Мъжът с нея беше сакат, никога не бях виждал в живота си такъв. Беше сгънат като цифрата седем. Ходеше с бастун, за който се държеше с две ръце. Тялото му беше успоредно на пода. „Търсите мен?” – попитах жената. Не можех да видя лицето на мъжа. „Да, господин Шикарян. На този човек му е необходима помощ.”

Тя обясни, че го е срещнала в края на града. Той я помолил да го вземе в аудиторията, защото е слушал, че Исус изцелява хората. Когато разбрали, че всички места са заети, някой ги посъветвал да се обърнат към мен. Стана ми жал за този нещастен човек. Жената каза, че двамата били евреи. Веднага си спомних за евреина в нашето Общение – Давид Ротшилд, който беше председател на нашия отдел в Бевърли Хилс. Зная, че Бог има особена любов към Своя народ. Но какво можех да направя в този случай? Мина ми през ума да дам моя пропуск на този човек за следобедното събрание днес. Какво пък... „Ето –

казах аз, снемайки значката си – ще те пуснат с нея.” Наведох се и коленичих във вестибюла, за да достигна яката на сакото му. Сложих му моята значка и исках да се изправа, когато внезапно чух глас. „Не, Демос, не оставяй този човек. Ти трябва да се молиш за неговото изцеление. Сега. Тук!” Бях поразен. Тук? Сега? Във вестибюла е пълно с народ и с известни ръководители на петдесатното движение от целия свят. Погледнах към Джим Браун, който имаше голям опит в изцеленията и той... „Демос, ела! Тук, сега!” Оставайки на колене, аз проговорих в ухото на сакатия: „Сър, искате ли да се помоля за вас сега?” В отговор на моите думи, той сложи главата си върху бастуна, на който се опираше и затвори очи. „Скъпи Исусе! – казах аз. – Ние Ти благодарим, че Ти си направил куция да скача от радост на тези хълмове. Днес, Господи, друг куц идва при Теб – един от Твоя избран народ...” Сълзи течаха по неговите грапави юмруци и падаха на пода. Около нас започна да се събира тълпа. „В името на Исуса Христа – казах аз, – изправи се!” Чух, че нещо изправа. Отначало си помислих, че слабичкият човек счупи нещо, но стонът, който се изтръгна от него, когато вдигнах главата си, видях, че това е стон на облекчение, а не на болка. С такова старание, изразено със стонове, той още малко се изправи. Още един трясък. Пак борба, като че ли с невидими верииг, и още повече се изправи. Ако в този момент тълпата във вестибюла не знаеше какво става тук, то викът на жената прикова вниманието на всички. „Чудо! – и тя продължаваше да крещи. – Стана чудо! Чудо!” Малкият човек се вдигна още веднъж и тържествено ме погледна в лицето. Около нас от всички страни на много езици се раздаде възглас на хвала и благодарение. Изправих се. Взех бастуна му. „Само чрез силата на Исус” – му казах аз. И наистина, отначало с малко тътрене на краката, след това по-смело, здраво, той започна да ходи назад и напред, изправяйки гърба си.

Вместо проповедта, която Джим Браун се приготвяше да говори, на следващото събрание той разказа за това, което се случи във вестибюла. Намерихме място на предния ред на балкона. Когато Джим разказваше, малкият човек подскачаше от стола си: „Това съм аз! – крещеше той. – Това съм аз!” Той скачаше и тантуваше по пътеката до такава степен, че се уплаших да не окуцее от преумора. Да, мога да разкажа това в Александър парк, макар че не мога да го обясня нито тогава, нито сега. Не като хората с особен дар на изцеление, аз нямах този дар. Не съм прекарвал дни и часове в пост и приготвление. Не винаги ме изпълваше силата, само понякога, в определено време, макар че много нуждаещи се идваха при мен до края на конференцията. **Най-доброто, което мога да кажа на хората в Окланд е, че изцелението е нормална функция на църквата и че всеки член на тялото Христово може да бъде призван да върши изцеление, когато се появява необходимост от това. Мисля, че ключът към него е подчинението, послушанието.**

Погледнах Роза, която се покри с одеала в самолета и си припомних един случай в Довня. Беше посред нощ. Трябваше да се изгаси светлината. Но по неизвестна причина Роза беше много неспокойна. Тя стана, отиде до прозореца, дойде пак и седна на края на леглото. Поведението ѝ ми беше непонятно. Обикновено аз съм нощната сова. Роза винаги заспива бързо. „Какво има, скъпа?” „Вивиян Фулер!” Фулер живееше в южната част на щата Ню Джърси. Хепфулер беше председател на нашия отдел във Филадельфия. Спомням си, че при нашето последно посещение у тях неговата жена имаше затруднения с очите. „Но по това време на нощта? Роза, знаеш ли кое време е в Ню Джърси сега? Три часа сутринта.” Роза въздъхна. „Зная.” – каза тя. Тя се съгласи, че е по-добре да почака до утре. Но аз никога не бях виждал Божият Дух така да вълнува човека.

Роза отново легна в леглото, но не можеше да се успокои. Стана. Отиде да провери

дали е заключена вратата. „За твое добро, скъпа – казах ѝ накрая, – иди и позвъни, преди да направиш дупка на килима.” Роза помисли за малко, а после каза: „Демос, ти слушай на другия телефон!” Отидох в салона и вдигнах слушалката на добавъчния телефон. „Вивиян – каза Роза – повтори за Демос това, което току що ми разказа.” Без ни най-малък признак на сънливост Вивиян Фулер ми разказа, че диагнозата за нейните очи говори за много бързо развитие на глаукома, което не се поддава на лечение. Знаейки, че ще ослепее, тя се стараела да се примири с положението и прекарвала цели часове, учейки се да ходи из стаята, без да се блъска в предметите. Но накрая я завладели страх и разочарование. Тази нощ тя особено силно се измъчвала от неизвестността. Лежала без сън и дори си мислела, че е оставена от Бога. „Боже – накрая се молела, – ако Ти ме обичаш, изяви ми това, като накараш да ми позвъни някой сега, по това време на нощта!” За известно време се чуваше само бръмчене по жицата. „Вивиян – отговори Роза, – Бог не само ми заповяда да ти позвъня. Той каза ми и нещо повече. Каза ми, че ти ще оздравееш съвършено.” Надявам се, че моето преглъщане не беше чуто по телефона в Ню Джърси. Роза продължаваше да разказва на Вивиян за всички чудни проявления на Божията сила, които ние заедно преживяхме през тези години в Общението. После ние тримата се помолихме за пълното изцеление на Вивиян в този час. Свършихме в 1:30 сутринта в Довня и 4:30 сутринта в Ню Джърси.

Вивиян ми позвъни няколко дни по-късно. „Аз нямам да кажа нищо определено, но един час след нашия разговор по телефона, нещо се пукна вътре в моята глава. Не зная с какви други думи да изразя това. На следващия ден отидох при специалиста. Той каза, че след моето последно посещение няма влошаване на състоянието ми.” След няколко седмици Вивиян ни позвъни отново. Не само е била спряна болестта, но зрението се е подобрило. Минаха седмици и ние се срещнахме в Статлер Хилтон, хотел в Ню Йорк – на районна конференция. Споделих в препълнената зала разказа на Вивиян, как най-добрите лекари в Източните щати определили нейното състояние на неизлечима глаукома. А сега... Вивиян се качи по стълбите до микрофона.

Тя разказа за мъчителното развитие на болестта, как всеки ден си напомняла, че вероятно това ще бъде последният ден, в който вижда лицето на Херб. След това си спомни най-трудните преживявания по време на нейната депресия, когато лежала в леглото в три часа сутринта и се молела някой да позвъни. Тя разказа как ѝ се обади Роза. Следващото посещение при лекаря и неговото удовлетворение било, че очите ѝ са започнали да се поддават на лечение. Вивиян каза: „Сърдечно благодаря на Бога всеки ден за хубавото зрение!” Господ продължаваше да употребява послушанието на Роза. Вивиян още продължаваше да разказва своето свидетелство, когато хората започнаха да стават и да излизат пред платформата. Двадесет и шест страдащи от глаукома излязоха и стояха на платформата. В заразителната с вяра атмосфера всички събрани се молиха за тях. След шест месеца от тези двадесет и шестима, седем посетиха конференцията във Вашингтон. Ние все още не знаем за останалите 19, но тези 7 бяха напълно изцелени.

На всички конференции стават подобни случаи, дори и по-удивителни от тези. Болни от неизлечим рак оздравяват на място. Болен от сърце получи ново сърце – не изцелено, а ново, без следа от пластични кръвоносни съдове и клапани, сложени преди това от хирург. Млад човек, умрял от 38 куршума от револвер, се вдигнал и седнал в болницата в Джаксънвил и поискал вода, след молитвата на директора на Общението. Друг случай станал в Южна Африка. Докторът установил, че човекът е мъртъв, който след молитвата на група от Общението оживял и носи свидетелството за смъртта си в своя джоб. Подобни

неща се случваха всеки път, когато някой се покоряваше, независимо колко безнадеждна е ситуацията. Служението ни е обхванало целия свят.

За групата, която се моли през декември миналата година, беше дадена цифрата 1 милиард и 250 милиона души до 1975 година. Това число може да се каже, че е астрономически нереално. Но няма нашият век на електроника ни се струва съвсем действителен и все пак, благодарение на електрониката ние достигаме нечувана маса от хора. Радиопредаванията на Общението се излъчват ежеседмично на 21 езика в цяла Европа, Южна Америка, Азия. Половин часовете ни телевизионни предавания от серията „Добра вест” се предават четвърта година по цялата страна с нови отдели в Канада, Бермунд, Австралия и Япония. Много важен дял от тези служения изпълнява нашият син Стефан, който е главен управител. Микрофон, циферблат, ленти – всичко това за него е така ясно, както е неясно за мен. Аз се страхувах, когато бях първия ден пред камерата. Нашата цел беше другите от „Добра вест” да споделят преживяванията си, както аз го направих някога на събранието на Общението. Всичко това е просто, но тъй като времето в студиото е много скъпо, ние се надявахме да заснемем първите 13 полу-часа за една седмица. Но когато аз излязох на телевизионната платформа, погледнах кабелите, камерите, работниците със секундомерите, така се изплаших – като крава пред нова ясла. Показаният текст ме безпокоеше. „Стойте тук! Седнете там! Сега си обърнете главата!” Като запалиха горящите светлинни лампи в седем часа сутринта, започнах да се потя и към обяд ми се струваше, че са ми правили киноснимки във вана. Но най-лошото за мен беше да чета телехрометера – това е кутия с думи на камерата. Винаги си бърках думите. Излагах мислите си в такива изречения, че тези, с които водех беседата, бяха също толкова смутени, колкото и аз. В края на двуседмичното занимание, аз изгубих 10 кг от теглото си и ентузиазма си за това предприятие. В отчаянието си отидох при уредника на първата серия Дик Ман: „Освободи ме от четенето на текста! Искам да говоря с хората.” „Не можеш да направиш това на телевизията – търпеливо ми обясни Дик. – Тук се налага да се отчита времето до секунда и работниците от камерата трябва да знаят къде да правят следващите снимки.” И разбира се, неговата експертиза помогна, докато дойдат снимките. Те показаха един механичен човек с дървено лице и стъклени очи. Следващата серия започнахме в любителски стил – без текст, без подготовка, само с молитва в началото, молитва по време на снимането и с молитва в края.

Аз не мислех за механика, а за човека, с който разговарях. Всички незабавно почувствахме промяната и съдействието на Божия Дух в студиото. Камерите престанаха да се свиват, хората започнаха навреме да идват и четирите интервюта в половинчасовия откъс имаха хубав край. Дик Ман не можеше да дойде на себе си от изумление. Всеки път, когато ми даваше едноминутен сигнал, аз завършвах точно навреме. Случиха се и още по-трудни за обяснение неща. Веднъж ние правехме снимки в Порто Рико. Местният отдел избра за това 18 свидетелства. Предстоеше ни много работа, която трябваше да извършим през деня, а валеше дъжд. След обяд ми предстоеше беседа с човека, изцелен от рак. Работниците покриваха апаратите си с брезент, за да ги предпазят от дъжда и всички ние седяхме и чакахме. Рогелио дойде при мен и протегна ръка. Веднага ми мина през ума, че щастието, което грее на неговото лице, ще направи деня светъл, а след това забелязах лъч слънце, който пробиваше облаците. Операторите свалиха покривалата и Рогелио с жената преводач застанаха пред апарата. С помощта на Сали Олсен, той ни разказа за своя живот, когато на деветгодишна възраст разбрал, че има проказа. Било му по-леко да понесе физическите страдания, отколкото отделянето от семейството и живота в лагера на

прокажени. До тогава той никога не бил виждал прокажени. Внезапно се оказал сред тези, чийто вид го плашел. Но още по-лошото следвало. След няколко години той бил така обезобразен, по-зле от всички останали, със страшни рани, поради което дори другите прокажени странели от него и не ядели с него.

Когато станал 21 годишен, група християни дошли да посетят лагера за прокажени и той за първи път чул вестта за Исус. Тази вест променила Рогелио от нещастен и безнадежден човек в пълен с любов и радост християнин. През това време на страдание болестта унищожила неговите гласни струни. Той започнал да моли Бога да му даде отново глас, за да може да каже на другите за своя нов живот. Веднъж той разбрал, че в петдесятната църква до Рио Педрас ще има събрание за изцеление. Неизразима надежда започнала да изпълва сърцето му. Той замолил завеждащия лагера да му позволи да посети това събрание, като седне встрани, далеч от другите хора.

След като се оформила групата на болните за изцеление, той останал на мястото си, за да могат всички останали да излязат преди него за изцеление, което ставало с полагане на ръце. „Никой – помислил си той – няма да се осмели да положи ръка на мен. Никой не би се докоснал до един прокажен.” Накрая до амвона останало свободно място. Рогелио бързо отишъл напред и коленичил. Пастор Торес отишъл до него и сложил на главата му двете си ръце. После ги сложил на лицето му, на плещите му, прегърнал главата му с двете си ръце и в този момент, свидетелства Рогелио, той бил изцелен. Минало много време, докато докторите повярват на изследванията си, че Рогелио вече не е активен прокажен. По-късно го изписали от лагера и през последните 25 години Рогелио проповядва навсякъде из Порто Рико. Бог му възвърнал отново красивия глас не само, за да говори, но и за да пее. При съпровод от музикант, който му акомпанира в живо темпо, Рогелио излезе и пя за славата Божия. Още не беше заглъхнала последната нота и облаците закриха слънцето. Кинооператорите и музикантите още прибираха своите инструменти под покритието, когато се изля проливен дъжд. Тази вечер ние разказвахме за опитността в Сан Хуан.

„Колко хубаво беше, че дъждът почака, докато си свършим работата!” Някои с учудване се спогледаха. В Сан Хуан дъждът се е лял през целия този ден без прекъсване дори и за минута.

По този начин сега ние приготвяме телевизионните си програми три години напред – без текст, без подготовка, уповавайки на Святия Дух. Те не са свършени, но в тях има истина, която трогва сърцата на хората. След програмата всяка телевизионна станция дава номера на телефона на местния представител на групата за желаещите да се посветват или да прибавят нещо ново.

Сложих записките пред себе си, в джоба на седалката, за да ги сложа после в портфейла си. Роза в това време се събуди и с интерес погледна колонките с номера, които бях записал. „Какво значи TV 13/3?” – ме попита тя. „Тринадесет програми за три дни” – казах аз. „Толкова, колкото време трябва за заснемането, нали? Ние никога не повтаряме.” Започнах да търся отчета. „Искам да зная колко човека ни звънят по телефона след всяка програма.” „Демос – каза Роза по-късно, – не е важно колко хора звънят, а е важно какво става с тях. Важен е дори един човек и промяната, която става с него.” „Един човек, чийто разказ говори на хиляди?” Мислено преминах от Порто Рико на запад. Източното крайбрежие, средния запад, през планините и до Калифорния, и още по-нататък, на другата страна на държавата, в Хаваите, и си спомних за Харолд Шарака.

Харолд беше първият човек, който позвъни на телевизионната станция в Хонолулу, когато

започнаха програмите през септември 1972 година. Той не се е приготвял да слуша тази сутрин. Искал да прави съвсем друго нещо. Харолд се родил в кафейната ферма в Кона, на остров Хавай, шести от шестнадесет деца. Според добрия японски обичай, той бил научен усърдно да работи, да уважава другите и да почита властта. Бащата на Харолд бил парализиран. Когато той заболял, всички по-големи деца напуснали училище и започнали да работят за издръжката на семейството. Благодарение на усърдието на цялото семейство, което не се бояло да работи дори под парещите лъчи на горещото слънце, Харолд продължил своето образование и бил първият в семейството, който завършил средното училище. След това той започнал да работи и да помага на останалите си братя и сестри да учат. Ставал всяка сутрин в четири часа, обличал се на газова лампа и отивал на много километри в тази или друга кафейна ферма, където работел. Когато всичките му братя и сестри завършили училище, се оженил и обзавел свой дом. По това време Харолд се преселил в Хонолулу и работел като пристанищен товарач, после в магазин и накрая открил свое търговско предприятие. Трудолюбието му донесло успех. До 1970 година той събрал значителна сума пари.

След това тези средства били отнети от него по коварен начин, с усмивка – от хората, на които се доверявал. Когато научил това, вярата, върху която изградил целия си живот, рухнала. Разбира се, това било вяра в човешкото достойнство и старание – не в Бога. Номинално Харолд и неговото семейство се считали за будисти, но както и другите жители на острова, те вярвали в множество богове и в духове. Един от боговете на име Одайсан бил много важен за тях. Каменното изображение на този бог било в японския храм в Кона. Към него те семейно се обръщали за съвет при всички важни решения. Когато богът одобрявал решението, неговото изображение било лесно да се вдигне, а когато трудно можел да се премести от мястото, отговорът бил отрицателен.

Дълги години Харолд се съмнявал в традиционните си вярвания, забелязвайки заробването, в което те поддържали него и семейството му. Неговата майка – вече бабичка, вдовица, живеела в постоянен страх да не обиди това или онова божество. Когато Харолд дошъл в Хонолулу, той се присъединил към епископалната църква, защото му се струвало, че в нея има свобода от страха. Той дори убеждавал своята майка да стане християнка, но тя му обяснила, че макар Исус да е един от боговете, на които тя се моли, Той е заинтересован само от белите хора. На всяка картина бил изобразен с брада, което според нея било доказателство, че не се грижи за жителите на Изтока.

Когато се разорил финансово, Харолд се обърнал за съвет към своя проповедник, който много съчувствено го изслушал, съгласил се с него, че постъпката е много несправедлива, но го посъветвал да не ги съди. „Подобни неща се случват често в търговията и ти нищо не можеш да направиш. Опитай се да забравиш тази сделка.” Но Харолд разбрал, че не може да забрави това. Престанал да се храни, да се среща с приятели, седял в стаята със закрити прозорци и чувствал растежа на ненавистта в сърцето си. Честност, жертване, дълги часове на тежък труд – ако всичко това не носи добро, то какъв е смисълът на живота? По-добре да умре. Мъртвите могат спокойно да ядат. Мъртвите никой не ограбва и не лъже. Харолд имал приятел, който притежавал пушка. Но той не искал да умре сам. Преди да свърши със себе си, искал да свърши с други двама, дори трима, ако успее, а после щял да свърши със себе си. Тази мисъл не му давала покой, докато тя станала единствената мисъл в главата му: „Неделя. Това трябва да стане в неделя, защото той ще каже на приятеля си, че ще отиде на лов. Неделя през септември, когато открият сезона на лова.”

В неделята, която Харолд избрал, дошла жена му и пак го молела настоятелно да отиде на църква. Той не ходел на църква, откакто говорил с проповедника. Харолд само поклатил глава. „Пусни телевизора! – молела го жена му. – Погледай бейзбол!” Плашело я неговото безразличие. Харолд отново поклатил отрицателно глава и погледнал жена си. Тя изобщо не подозирала какво има в ума му. „Добре. Ще пусна телевизора и ще гледам, докато тя престане да се безпокои и отиде на църква.” Той погледнал часовника. Било 10:35 часа. Следобедните игри започнали. Той включил канал номер четири. Двама души беседвали. Единият бил бял, другият – не бил уверен какъв е. Може би полинезиец. (Аз се смея, като си спомня, че не веднъж съм благодарил на Бога за интересните черти на арменското лице. Евреите ме приемат за евреин. Арабите мислят, че съм арабин. В Южна Америка ме считат за испанец. А тук, в Хонолулу, ме гледат като хаваец.)

Понеже бил разстроен, Харолд не могъл да разбере за какво разговарят тези двамата. Протегнал се близо до телевизора в креслото и гледал лицата им. Те изглеждали като най-щастливите хора на земята. Той се опитал да разбере думите им, но мислите му били разсеяни. Въпреки това не престанал да гледа. Внезапно чуден мир слязъл и изпълнил полутъмната стая.

Любов, съгласие, надежда – като че ли тези качества изтичали от телевизора. В края на програмата бил показан номера на телефона. Седейки пред телевизора, Харолд си повторил номера. Няколко минути по-късно той се обадил на Рой Хичкокс от нашия отдел в Хонолулу, чувайки думи, които били трудни за вярване: „Исус знае положението ти, Исус ще ти помогне в трудностите. Исус те обича.” Сега Харолд е не само ръководител в своята епископална църква, но и в Общението на целия остров. Той не получил обратно своите пари, но Общението му помогнало да се освободи от бремето на огорчението и гнева и да победи себе си. Той не само помогнал на себе си, но и на стотици други да направят ново начало в живота си. Първа била неговата 83 годишна майка – следейки промяната в живота на сина си, тя разбрала, че има сила много по-голяма от тази, която тя дълго се стараела да умиротвори. Тя и другите членове на семейството сложили на куп разните изображения и обекти на поклонение, които пазели в дома си и ги запалили в църковния двор. Майката му умряла през 1973 год. като щастлива християнка.

Този случай и подобни на тях ни убедиха, че телевизионното предаване има място във видението, което ми беше открито за пробуждането на целия свят. Такова значение има и реактивният самолет за пътешествията. Започнах да броя страните, които сме посетили с „Добрата вест”: Англия, Швеция, Норвегия, Франция, Италия, Япония, Индия, Виетнам, Филипинските острови– повече от петдесет. В много от тези страни след нас оставаше нещо повече от няколко седмични събрания – местен отдел като център за по-нататъшната активност на миряните. В такива страни като Финландия, Естония, Югославия ние не можем да се молим или да разчитаме на големи резултати от нашия труд. Размишлявах за моето първо посещение в комунистическите страни и решението, което се роди в мен.

Нашата не голяма група квартируваше в Хавана, Хилтон, преименувана в Куба Либра, след като Кастро дойде на власт в Куба. В този хотел Кастро имаше своя квартира и хотелът беше препълнен с военни, но самият вожд трудно можеше да бъде видян. Една сутрин около два часа, когато се приготвях да спя, внезапно почувствах, че ако се облека и се спусна с асансьора в ресторанта, ще се срещна лице в лице с Кастро. Имах голям опит с Духа, за да противореча на необяснимото откровение, затова много тихо се облякох. Роза отвори очите си: „Къде отиваш?”

„Долу, да се срещна с Кастро.” Роза също беше свикнала с такива подбуждения от Святия Дух. „Това е много хубаво” – каза тя със сънлив глас. В ресторанта седяха и пиеха оранжада група много млади войници, на 15-16 години. „Преди години – ми каза сервитьорът с въздишка, – тук по това време беше изпълнено със северо-американци. Из казиното – той показа с ръка по запустялото помещение под сцената – им беше безразлично колко ще похарчат.” Той взе поръчката ми за чинийка сладолед и изчезна с въздишка в кухнята. Като се върна, той се задържа с видимо удоволствие. Кубинско-испанският език се различаваше от мексиканския, всред който израснах, но не ни беше трудно да се разберем. „Когато дойде премиерът Кастро тази вечер – казах на келнера, – кажете му, моля ви се, че аз съм собственик на млечна ферма от Калифорния и искам да говоря с него.” „Тази вечер? – повтори сервитьорът. – Няма го днес. Той никога не идва толкова късно.” Аз довърших сладоледа. „Днес ще дойде.” Келнерът с учудване ме погледна. „Нима някой ви е казал, че ще дойде?” Аз се позабавих с отговора. „Да – съгласих се, – някой ми каза.” Човекът поклати глава. „Невъзможно! Той никога не идва след десет часа вечерта.”

И изглежда, сервитьорът беше прав. Изминаха още пет минути, десет. Младите войници си отидоха. Взех сметката си и отидох на касата. Касиерът броеше парите ми, когато чух тропот на ботуши по коридора. Скоро през вратата влязоха 18 или 20 чернобради мъже в сиво-зелени униформи. Някои имаха пушки, други – американски автомати. В средата на групата беше Кастро. Той седна на масата и поръча бифтек, а охраната се разпръсна наоколо из целия салон. Нямахме друг, на който да се гледа, освен на мен. Аз забелязах, как сервитьорът се наведе и прошепна нещо в ухото на Кастро. Той ме погледна, а после ме повика с пръст, да отида на масата. Седнах от дясната му страна със съзнанието, че дулата на всички пушки от салона ме следят. Кастро ми зададе няколко въпроса за млечното дело в Калифорния и беше малко разочарован, че не може да ме почерпи с бифтек. „Когато ви дойда на гости, аз ще изпия у вас цели четири литра мляко.”

Из цялата зала избухна смях. За мое облекчение пушките се отпуснаха и някои запушиха. Познавах революционния вожд само от безкрайните му речи по радиото. Удивих се от личната среща с него. Той беше внимателен слушател. „И какво ви доведе в Куба” – ме попита той. Казах му, че сме група, дошли да се запознаем с кубинците в нашия отрасъл на работата и да им кажем, че Святия Дух действа сред хора, подобни на тях от другите страни. Отново, за мое учудване, той прояви искрен интерес. Каза ми, че веднъж му се наложило да бъде в болницата в Бронсвил, Тексас. „Всеки ден там имаше двама души в програмата на телевизията. Единият – Били Греъм, другият – Орал Робъртс. Мисля, че те са честни хора и това, което говорят, е истина.”

Ние бяхме прекарвали в разговор 35 минути, когато много пиян и зъл северо-американец се появи до масата. „Нима Вие никога не отговаряте на писма? – попита той. – Три месеца аз чаках отговор от така нареченото правителство.” Не можех да вникна във всички подробности на това, което той говореше, но разбрах, че е собственик на нощния клуб, закрит от правителството на Кастро. Трябваше да се удивя от смелостта на този човек, проявена в стая, пълна с въоръжени войници, но той явно беше твърде зает със себе си, за да ги забележи. „Вие губите пари – казваше той. – Не забравяйте, че аз правех добра търговия тук.” Лицето на Кастро позеленя почти като цвета на облеклото му. „Хубава търговия! – каза той. – Вие считате това за хубава търговия? Играта на карти и проституцията? Нима това е, от което са заинтересовани вашите хора в нашата страна?” Опитах се да срещна погледа на бившия стопанин на нощния клуб. Едва ли е толкова пиян

и зает със себе си, за да не разбере този въпрос. „Грижете ли се вие за нас? До колко ни познавате?“ Пияният не беше в състояние да слуша. „Не ми четете морал!“ Кастро стана, без да завърши вечерята си. Той беше на половината път до вратата, а войниците с него. Внезапно той се обърна към мен и ми протегна ръка: „Радвам се на вашето посещение – каза той. – Бих искал...“

Лицето му все още изразяваше неудоволствие. Той не завърши своите думи. След минута те всички си отидоха. Стопанинът на нощния клуб ги последва, все още обиден. Останах сам. Беше три часа и пет минути. Бих искал повече хора да дойдат от вашата страна Куба, да се молят, а не да играят на карти. Ако беше така, мислех си аз, когато асансьорът се вдигаше нагоре, какъв би бил светът днес, ако милиони пътешестваци американци отиват с Божията любов при хората, които посещават? Ако те тръгнат днес? От тази вечер аз включих тази мисъл в молбата, където и да съм бил приятелите на Общението: „Идете! Говорете добрата вест! Пътешествайте за Бога! Помогнете да се допълнят пътешествениците по света, които носят Евангелието на изгубените!“

И нашите хора тръгнаха. Те отидоха, за да изпълнят своя дълг.

Размишлявах за септемврийската вечер в Москва през 1966 година, седем години след моето посещение в Куба. Тук аз можех да кажа на две хиляди и двеста събрани в църквата на Евангелските християни и баптисти, как русите петдесетници са дошли през планината в Армения със свои закрити каруци. Две хиляди и двеста човека станаха прави, вдигнаха ръцете си към небето и плакаха, когато Божият Дух слезе над това събрание. На следващия ден аз имах възможност да запиша този разказ за Московското радио и да благодаря на руските хора от дълбините на сърцето си – за донесения на нас неизразим Божий дар.

Спуснах облегалката по-ниско и затворих очи. Хората от целия свят се събуждат от смърт за живот. И ето, това е целта на Общението. И това е, което видях в нашата гостна в Довня.

Какво още ми беше показано в Общението?

Хората възкръсваха не само за Бога, но и за другите хора. Тези, които бяха отделени един от друг, се събираха заедно, намирайки се един с друг. Ето, това е Общението.

Когато започнахме заседанието на конференцията, помолихме да вдигнат ръка, за да знаем колко епископални християни, колко презвитериани, колко баптисти има на това събрание. Най-приятно ми беше за това, че имахме отговор на този въпрос. Из цялата зала се вдигнаха ръце. Католици седяха с методисти, квакери – с адвентисти. И когато Духът слезе на събранието, навсякъде се прегръщаха братя, които от дълги години не бяха общували един с друг.

Расите също се съединяваха. Много неща се промениха в наше време. През петдесетте години интеграцията беше голям проблем в много страни. Спомням си нашите приготовления за световната конференция в Атланта. Наехме грамадна зала в центъра на града и повече от хиляда стаи за пет дни и нощи. Ангажирахме време по радиото, напечатахме регистрации – всичко необходимо, за да се проведе тази грамадна конференция. Месец преди началото в хотела разбрали, че очакваме, както винаги на наша конференция, да дойдат и няколко черни търговци. Обещаха ни да приготвят друго помещение в съседство с нашето. Събранията били могли да се съединят телевизионно с разкошната зала на хотела. Трябваше да се проведат още много телефонни разговори, за да ги разубедим, и всички да бъдем заедно. Когато по-късно организирахме конференцията в Денвър, Колорадо, забелязахме странно нещо. Посещението на черните

беше много по-голямо, отколкото очаквахме. Накрая един чернокож търговец с манифактурен магазин в Атланта ни запозна със ситуацията. „Моите приятели отдавна ме питат, защо посещавам молитвени събрания със закуска на белите хора. Но когато разбраха какво стана с хотела, ми беше необходим автобус, за да взема всички, които пожелаха да дойдат с мен.” През лятото на 1973 година проведохме районна конференция в Атланта Хайят Хаус, която посещаваха 1.500 човека на вечер – бели и черни заедно.

Поколенията се обединяваха. Под ръководството на Ричард и неговата красива жена Евангелина, имаме пълна младежка програма на всяка конференция. Много пъти, минавайки през коридора на хотела, виждах дългокоси младежи и прилично облечени в костюми хора на средна възраст, да проливат сълзи на примирение, плачейки прегърнати. Хората с различно възпитание се обединяват. Черни и бели се събират заедно в стотици наши южноамерикански отдели. Протестанти и католици си искат прошка един от друг, прегръщайки се от радост в нашите отдели в Белфаст, Ирландия.

Всички стени, които ни отделят от другите хора, се рушат. Спомням си една жена, която буквално се беше обградила със стена, странейки от другите хора, за да бъде спокойна. Сара Илайс беше музикантка, която изучаваше пиано в Джилард, Ню Йорк и пееше под ръководството на Леополд Стоковски. Висока, внушителна, тя като че ли нямаше житейски проблеми. Когато Сара си беше поръчала самостоятелна стая за районната конференция в Индианаполис, никой не можеше да предположи, какъв мъчителен страх я владее под прикритието на тази постъпка.

Случи се така, че всички легла в хотела в Индианаполис се заеха, за да приемат всички идващи – 1972 година, месец май. „Съжалявам – каза регистраторът на хотела, – принудени сме да ви дадем двойна стая.” Той провери в списъка. „Другата жена във вашата стая ще бъде сестра Франсис Слер от училището за сестри от Нотр Дам. Уверен съм, че ще бъдете доволна от нея.” Сара Илайс определено знаеше, че ще бъде доволна от нея. Възпитана от хора на светостта в малък градец в западна Пенсилвания, тя била научена на монашеска недоверчивост. Но основната причина била трагичното ѝ детство. От времето, когато баща ѝ застрелял майка ѝ, когато била още малко момиченце и след дългите години в приюта, до деня, когато се отказали от нея повторните ѝ родители. Нямали доверие в нея. Затова тя не се доверявала на хората и ги изключвала от своя живот. Такова било отношението ѝ към хората, където и да работела. Между нея и света винаги имало стена. Никой не знаел тези подробности, докато тя, отивайки в стаята, мислейки, че е празна, открила там другата жена. Сестра Франсис Клер, много разумна и нежна жена и християнка, с особено дарование да лекува паметта, изразила своето желание да се моли за Сара. В резултат на тази молитва, няколко часа по-късно, страхът, отвращението и огорчението се сменили с любов и приемане на Бога. Когато се срещнах със Сара тази вечер, нейното лице беше преобразено. Помолих я да отиде до микрофона и да разкаже какво се е случило. После тя свири на пианото. Когато свърши да свири, цялата конференция се вдигна на крака и я аплодира, докато тя започна отново да свири. Бяха ѝ направени четири овации на крака и в края на всичко ние знаехме, че Святият Дух Сам ни свири тази вечер.

Сара Илайс е една от цяла категория хора, които служат в Общението. Жени, търговки и професионалистки. Отначало аз бях загрижен за мъжете, които прекарваха безплодно своя живот, тъй че не забелязвах другите. Първите години работата на общението с жените беше само с християнски омъжени жени, които се стараеха да доведат при Господа. Когато Общението стана по-известно, появи се нова група жени. Омъжени и неомъжени,

млади и стари, те бяха работнички, които подобно на мъжете чувстваха, че няма какво да правят в традиционните си църкви. Шиене, продаване на носени дрехи, сутрешно кафе и беседи – всичко това беше неприемливо за лекарки, учителки, чиновнички и други. Сега имахме жени адвокатки, които посещават нашите събрания, актриси, фабрични работнички. „Продавачки – записах аз в моите записки. – Медицински сестри, кореспондентки.” „Демос – Роза ме бутна и вдигайки очи, аз видях стюардесата с поднос с бутери. – След час ще бъдем в Хонолулу.”

„Стюардеси – добавих аз към моите записки, които лежах пред мен. Аз прочетох изписаните ръчно страници. Достигане до хората по целия свят по всякакъв начин, до всякакви хора. Не е ли това образът на Общението?” „Какво беше това? – каза Роза. – Разкажи само за една личност и как тя се е променила. Вярвам, че всички статистики на света не могат да предадат това чудо, когато Духът новоражда човека.” Но от къде да започна и къде да спра? Ако започна да разказвам баснословния разказ на Джордж Отис или Валтер Блек, или генерал Ралф Хайнс, няма да ми стигне времето и ще трябва да изпусна толкова изключителни разкази като този за Джим Ватс или Ото Кундерт, Дон Локс. Общението сега има милиони свидетелства и всяко от тях е чудно, уникално и присъединено звено към златната верига. Всяко присъединено...

Защо да не разкажа за едно такова звено, едно редуване в безконечната верига, която е Общението на бизнесмените, вярващи в Пълното Евангелие?

В петък сутринта в началото на 1960 година ми позвъни млад мъж, който ми каза, че неотдавна сме се срещнали на конференция в Оклахома. „Господин Шикарян – ми каза младият човек, – бих искал да поговорите с моя чичо. Струва ми се, че той е готов да приеме Господа.” „Кой е чичо ви?” „Шанон Вандруф.” Името ми се стори малко познато. „Къде живее той?” Младежът ми даде адреса в най-разкошната част на Довня. „С какво се занимава” – попитах аз спокойно. „Той е строител. Чували ли сте за Синдерола? Това е неговата фирма.”

Отначало си помислих, че никога няма да говоря с него. Всички знаеха Синдерола Хомс. Това беше голямо търговско предприятие. Все пак обещах да позвъня на Шанон Вандруф и на следващия ден, в събота, аз му се обадох. Господин Шанон Вандруф се оказа много разговорлив човек, с който беше приятно да беседваш. Неговият племенник беше прав. Шанон беше готов да слуша Благата вест за Исуса. Той и жена му Вета ни поканиха с Роза същата вечер в този голям дом до игрището за голф. После те двамата дойдоха с нас във Финикс, Аризона, на конференция на Общението, където и двамата получиха кръщението със Святия Дух. Сега ново име влезе във веригата – доктор Рей Чарлз беше пастир в голямата църква в Соут Хейт, Калифорния, която Вандруф посещавал 14 години. Под прекрасното ръководство на доктор Джерман и неговите проповеди, църквата израснала в милион доларова институция с меки столове, дебели килими, кондициониран въздух, вносни статуи. Доктор Джерман водеше ежеседмично радиопредаване и се считаше за двигател на интелектуалния живот в Южна Калифорния. Но Вандруфови никога не са го слушали да говори за Христа. Подобно на мнозина други добре образовани проповедници, той отдавна престанал да вярва в Божествеността на Христа, в чудесата и други „не научни понятия”. Но той беше честен пастор, който винаги искаше да даде на своята църква нещо истинско. Петдесет години този човек търсел изплъзващата му се реалност. Посещавал религиозна наука, нова мисъл, християнско единство, християнска наука. Чувствайки растящата празнота в живота си, той се обърна към източната религия. Изучавал я в продължение на три години. Обърнал се към розенкрусинизма, а след това

към теософията. През 1961 година, преди наркотиците да бъдат забранени от закона, той отишъл в клиниката в Сан Франциско, където наел със свои средства доктор, медицинска сестра и психиатър, за да бъдат с него по време на денонощен експеримент с ЛСД. Вместо да му помогне това да намери Бога, той бил измъчван от кошмари цял месец. След своето обръщане към Бога, Шанон Вандруф започнал спокойно старание да доведе Джерман на събрание на Общението. Ученият пастор не бил заинтересован.

Около четири години Шанон беседвал с него. Стигнало се до там, че Джерман не можел да понася общението на Шанон и неговото посещение. Веднъж общ приятел поканил доктор Джарман на вечер на „Християнската музика в общение“ в дома на Вандруф. Като свил рамене, доктор Джерман се съгласил. Няма как да губи. Ще има още едно развлечение.

През август 1965 година Рей Чарлз Джерман с трима други членове на своята църква, дошли в Шанон. Големият салон в голямата къща на Вандруф бил така препълнен, че било трудно да се намери място. Джарман обърнал внимание на веселото настроение на тези хора и това много го учудило. Те всички били оживени като след пийване. Всичко, което ставало, го безпокояло и учудвало. Ако той не бил довел други хора със себе си, би излязъл незабавно.

Джерман ставал все повече и повече притеснен. После молитви, свидетелства се редували едно след друго и възклицания „Слава на Бога!“ Джерман все си мислел, какво биха казали за това неговите университетски приятели. По средата на вечерта се отворила вратата и поддържана от двама мъже от двете ѝ страни, застанала много изтощена жена, с дълбоки кръгове около очите си. Роклята ѝ висяла, като че ли под нея нямало тяло. Тази жена беше моята сестра Флоренс.

Джерман с ужас гледал, когато мъжете я пренесли през стаята и я сложили в кресло. Изминаха двадесет и пет години от катастрофата, която Флоренс претърпя. Какво чудно четвърт вековно служение бяха тези години! Много често с Роза на пианото или на органа, Флоренс пееше в църквата и в събранията на Общението из цялата страна. И сега, точно както ѝ бе открито, тя умираше от много рядък вид рак. „Флоренс Шикарян Лалаян – каза Шанон, – имаш ли сила да ни изпееш нещо?“ Флоренс се усмихна. „Ще опитам“ – каза тя. Сложи двете си ръце на челото и се наведе назад, нямайки сила да вдигне глава. След това започна да пее. И Рей Джерман застана лице в лице с реалността, която така дълго търсел. Той бил любител на опери и слушал повечето от оперните гласове на онова време. „Но аз никога не бях чувал такъв глас – ми каза той после. – Когато тя пееше, сякаш ангел стоеше в стаята.“ Флоренс помоли всички да се присъединят към края на припева „Велики Боже“. Когато всички пееха, нейният глас надвишаваше всички гласове все по-силно и по-силно, подобно на чучулига, до такава степен, че на Джерман се сторило, че той стои на вратата на Небето. За Флоренс това беше нейната последна песен, а за Рей Чарлз Джерман беше първият случай в живота му, когато публично е плакал. Но неговият ум бил така пълен с научни разсъждения, че продължаваше да се противи на това, което духът му чувстваше. Изминаха още няколко месеца, след което той направи застрашителен скок свръх своето разбиране. В своята ергенска квартира, в присъствието на Шанон Вандруф като свидетел, той коленичил – още нещо, което никога не бил правил, молил Исуса да ръководи живота му и се изправил преизпълнен с радост, а до тогава винаги е бил празен и в страх. Свидетелството на Рей Джерман бе слушано от стотици и хиляди хора по целия свят в събранията на Общението.

„Проповядвах 52 години – казваше той, – преди да позная Исус.“ Колко души е достигнал

Рей Джерман през последните девет години и колко са тези, които на свой ред са докоснали други? Къде свършва златната верига, която ни съединява един с друг? Къде започва тя?

Мислех за звената, изковани преди моето раждане. Магардич Мушечан пророкувал в Кара Кала: „След една година ще имаш син.” Мислех за този син, който седял на каруцата, натоварена със зарзават и плодове с кончето Джек. Какво здраво звено е съединило Мушечан и Шикарянови! Внука на Магардич, Хари една неделя през 1955 година получи откровение в Арменията петдесятна църква на Гудрич булевард. В това видение той видял един запален светилник и ручей масло се изливал от небето над Исак Шикарян. Това беше единственото ръкополагане, което се признаваше от нашата църква. И почти десет години баща ми изпълняваше служението на пастор – безвъзмездно, по арменска традиция, старайки се да получи право от щата да венчава и погребва, а и да проповядва всяка неделя и да се грижи за други нужди на хората.

Отново в петък вечер през есента на 1964 година Хари Мушечан видя второ видение. Същата вечер аз бях в Коронадо хотел на юг от Сан Диего. На 6 септември ние започнахме тук тридневна конференция. Нашата дъщеря дойде при мен и ми каза, че всички ние трябва да се върнем в Довня. „Дядо – каза тя. – Той е... в болницата!” „В болницата? Но той не е болен! Той се чувстваше добре, когато излязох от кантората след обяд!”

В приемната на болницата ми казаха, че баща ми се намира в зданието през една улица. Странно, помислих си аз, когато влязох в малка едноетажна къща, защо са го сложили в това тъмно и забутано място? Къде е медицинската сестра? И внезапно разбрах, че това не голямо здание е морга. Баща ми лежеше на висока бяла маса. Не е за чудене, че никой не можеше да ми каже нищо за него. Никога баща и син не са били така близки. Аз стоях в празната малка стая и чувах гласа му, както стотици пъти през многото години. Когато имах възможност някъде из света да кажа на хората за Исуса, баща ми казваше: „Ти иди, Демос, аз ще се погрижа за нашето предприятие!” Вкъщи доктор Доналд Грик ни очакваше. Аз бях прав, баща ми не беше болен.

„Той умря, както са умирали древните патриарси – каза доктор Грис, – в силата си, не в болест. Той четеше вечерния вестник и заспа.” За смъртта на баща ми още никой не знаеше, освен доктор Грис и най-близките членове на семейството. Ние се учудихме, когато Хари Мушечан ни позвъни от Атланта, Джорджия, където беше пастир на църквата. „Старците – каза той. – Току що се срещнах с тях. Моят дядо, баща ми, всички старци, които помня от детството си. А някои не познавам. Преди един час аз ги видях всички тях с дълги бели бради. Те се смееха и тичаха с разтворени ръце, като че ли посрещаха някого. А после видях Исак, който тичаше срещу тях.” След това настъпи пауза по телефона. „Исак си отиде, нали?”

Пристегнахме коланите за приземяване. Самолетът се наклони и започна да се спуска. „Иди, Демос!...” Така казва Бог на всеки един от нас, нали? Иди ти, Ефтиме, Иване, Мария! Той не винаги ни казва къде да отидем. Спомних си за второто откровение, което имал юношата-пророк преди много години. То все още е запечатано и не е отворено. Предсказва ли то голямо бъдещо гонение на християните в Америка преди пришествието на Господа? Аз лично мисля така. Мисля, че Духът ни е даден за подготовка за това време, за да се съединим в тяло и да определим на всеки от нас служение според способностите за доброто на тялото. Чудя се, кой ли ще отвори и прочете това предсказание на църквата. **Това обаче, не е толкова важно. Важното е, че то говори на всеки от нас да отиде.**

Иди с този дар, с който Той те е създал, знаейки, че ако ние открием този дар и го използваме, независимо какво се случва около нас, ние ще бъдем НАЙ-ЩАСТЛИВИТЕ ХОРА НА ЗЕМЯТА.

Самолетът се приземи с малък подскок и тръгна към летището. Роза започна да събира нещата ни.

„Готов ли си, Демос?” – каза тя.

„Готов съм, Роза.”

Ние излязохме и заедно се отправихме към нови опитности.

PAGE

PAGE 2

“Най-щастливите хора”, Демос Шикарян

Това копие е бесплатно!